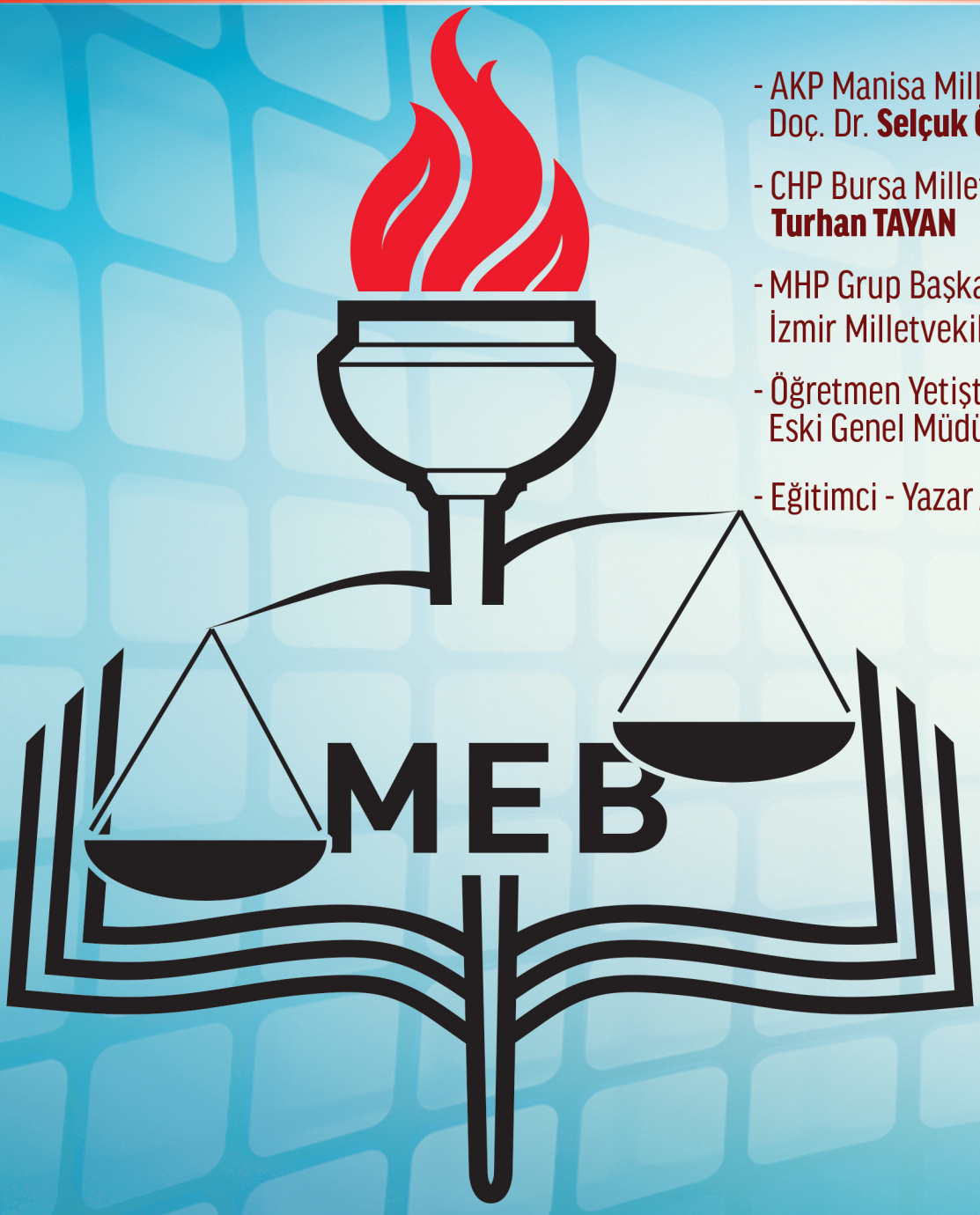
eğitimin sesi

Gelecek eğitimle gelecek

Nisan - Mayıs - Haziran 2014 Sayı:47 ISSN:1304-4613

- AKP Manisa Milletvekili Doç. Dr. **Selçuk ÖZDAĞ**
- CHP Bursa Milletvekili **Turhan TAYAN**
- MHP Grup Başkan Vekili İzmir Milletvekili **Oktay VURAL**
- Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Eski Genel Müdürü **Ömer BALIBEY**
- Eğitimci - Yazar **Abbas GÜÇLÜ**

MİLLİ EĞİTİM NEREYE ?

Başlarken

Sami ÖZDEMİR
Genel Dış İlişkiler ve Basın Sekreteri

Sistemsizliği sistem olarak seçmek…!

İnsanlık tarihiyle birlikte başlayan insanın öğrenme ve eğitim süreci; hayat şartlarının gereklerine uygun olarak çeşitlenirken bir yandan da karmaşık bir hal almıştır. Bütün toplumlarda var olan bu sürecin ortak gayesi insanoğlunu gelecekte yaşayacağı hayatın sosyal ve ekonomik gereklerine göre donatmaktır. Böylesine önemli ve hayati görevleri barındıran eğitim süreci ciddi bir planlama ve eşgüdüm altında yürütülmelidir. Yapılan en basit bir yanlışın ve hesapsız uygulamanın acısı yıllar sonra bütün topluma nüfuz edebilecek, böylesine kritik bir süreçte sürekli değişiklik yapmanın art niyet yoksa saflık, varsa ihanet olarak yorumlanması gerekir.

Türk toplumunun geleceğini emanet edeceğimiz, yarınlarımızın bekçileri yavrularımızı ve onları yetiştirmesi için gözümüz arkada kalmadan emanet edebildiğimiz öğretmenlerimiz ve eğitim çalışanları şu an "Türk Millî Eğitim Sistemi"ndeki değişim ile imtihan edilmektedirler. Sistemsizliği sistem, kanunsuzluğu kanun, adam kayırmayı ve hak yemeyi adalet, ahlaksızlığı ahlak olarak sunan siyasi irade ve onun bakanlık temsilcileri Millî Eğitim Bakanlığı'nda bütün taşları yerinden oynatırken pek çok yöneticinin görevine son vermiş, yerlerine atanacaklara da falan sendikaya üye olursanız sizi atarız veya görevinden alınanları aynı yerinde devam ettiririz nameleri mırıldanmaktadırlar.

Bunun yanında devlet memurlarının iş güvencesini tehdit eden bir diğer uygulama mecliste kanunlaşmayı beklemektedir. Bu kanuna göre görevinden alınan devlet memuru idare mahkemeye gitse ve haklılığını tescil eden bir karar alsa da idare bunu uygulamak zorunda olmayacak böylelikle kamu çalışanı işinden ve ekmeğinden olmuş olacaktır. Bu hak ihlaline şu an sadece Türkiye-Kamusen ve Türk Eğitim-Sen tepki koymakta ve meseleyi her platformda dile getirmeye diğer sorumlu sivil toplum kuruluşlarını da davet ederek baş rol oynamaktadır.

Eğitim sistemimizdeki ve çalışma hayatımızdaki değişmeler hem geleceğimiz olan çocuklarımızı hem de şu an sistemin içinde yer alan bizleri olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla bu günümüz ve yarınlarımız için bıçağın kemiğe dayandığının farkında bu cendereden çıkmanın çabası içinde olmalıyız. Hem iş güvencemiz, hem özlük haklarımız, hem de eğitim sistemimizdeki bu saçma uygulamalara karşı tepkimizi dile getirmek için Türk Eğitim-Sen'de buluşarak, bize bunları reva görenlere en büyük cevabı vermeliyiz.

Dergimizin eğitimin sorunlarını tartıştığımız bu sayısında emeği geçen yazarlara teşekkür ederim. Bu vesileyle bütün eğitim çalışanlarının rahmet ve birlik ayı olan mübarek Ramazan ayını tebrik ediyor, önümüzdeki cumhurbaşkanlığı sürecinin milletimize ve devletimize hayırlı olmasını diliyorum.

TÜRK EĞİTİM-SEN

Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri
Kolu Kamu Çalışanları Sendikası
GENEL MERKEZİ

Nisan - Mayıs - Haziran 2014
Sayı : 47

Türk Eğitim-Sen Genel
Merkezi adına Sahibi
İsmail KONCUK
Genel Başkan

Genel Yayın Yönetmeni
Sami ÖZDEMİR
Genel Dış İlişkiler ve Basın Sekreteri

Yayın Kurulu
Musa AKKAŞ
Seyit Ali KAPLAN
Talip GEYLAN
Cengiz KOCAKAPLAN
M. Yaşar ŞAHİNDOĞAN
Basın Danışmanı
Meltem YALÇINKAYA
Düzeltme
Aybike ŞAHİN

Yönetim Yeri
Talatpaşa Bulvarı No:160 / 6
Cebeci/ANKARA
Tel:0312 424 09 60
Faks:0312 424 09 68

Dergimiz yerel süreli ve ücretsizdir.

Üç ayda bir yayınlanır

Dergide bulunan yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir
Basım Tarihi 07.07.2014

Grafik Tasarım ve Baskı

Altuğ Ajans Reklam Basın Yayın
Fatih Taha AKALAN
Bayındır 2 Sk. No: 68 /13 Kızılay/ANKARA
Tel ve Faks: 0.312 417 81 07
Basım Yeri : Matus Basımevi Reklam ve Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.
Matbaacılar Sit. 1514 Sokak No:2 İvedik Organize Sanayi
Yenimahalle - Ankara

TÜRK EĞİTİM-SEN, TÜRKİYE KAMU-SEN
(Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları
Konfederasyonu) Üyesidir.

04 **Genel Başkan İsmail KONCUK Eğitim Öğretim Yılını Değerlendirdi**

12 **Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyon Üyesi AKP Manisa Milletvekili Doç. Dr. Selçuk ÖZDAĞ ile MEB Yasası Hakkında Söyleşi**

17 **MHP Grup Başkan Vekili İzmir Milletvekili Oktay VURAL ile Söyleşi**

22 **Milli Savunma Komisyon Üyesi CHP Bursa Milletvekili Turhan TAYAN Eğitim Uygulamaları Hakkında Düşüncelerini Paylaştı**

24 **Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Eski Genel Müdürü Ömer BALIBEY Öğretmenlik Mesleğini Değerlendirdi**

29 **Eğitimci - Yazar Abbas GÜÇLÜ ile Türk Milli Eğitimi Üzerine**

32 **Milli Eğitim Bakanlığı, SİSTEM SORUNU ve HUKUKSUZLUK**

Av. Hatice AKALAN
Türk Eğitim-Sen Genel Merkez Avukatı

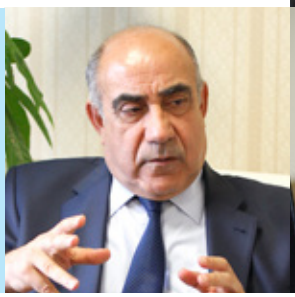
38 **Dini Bilginin Yapısı, Yorumu ve Öğretimi -1-**

Prof. Dr. Nadim MACİT
EGE Üniversites Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Sosyal, Ekonomik ve Siyasal İlişkiler Anabilim Dalı Başkanı

45 **Türk Milli Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Sistemi Üzerine**

Prof. Dr. Remzi KILIÇ
Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı

49 **Öğretmen Yetiştirmede "PEDAGOJİK FORMASYON" Çıkmazı**

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN
Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

53 **Doç. Dr. Nuri KAVAK ile KIRIM Üzerine**

Genel Başkan İsmail KONCUK Eğitim Öğretim Yılını Değerlendirdi

> “Özellikle MEB Yasası ile eğitimde tüm dengeler alt üst edildi, 76 bin yöneticinin görevine son verildi, bundan sonra siyasi erke biat etmeyenlere adeta ‘bertaraf olun’ denildi. **Cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir kadrolaşma operasyonu yapıldı, dershanelerin kapatılması yasalaştı. MEB çalışanları fişlendi, askeri darbe dönemlerini hatırlatan fişlemelerin üzeri örtüldü.**”

2013-2014 eğitim-öğretim yılı yarın sona eriyor. Eğitim-öğretim bu yıl birçok açıdan sancılı geçti. Özellikle MEB Yasası ile eğitimde tüm dengeler alt üst edildi, 76 bin yöneticinin görevine son verildi, bundan sonra siyasi erke biat etmeyenlere adeta ‘bertaraf olun’ denildi. Cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir kadrolaşma operasyonu yapıldı, dershanelerin kapatılması yasalaştı. MEB çalışanları fişlendi, askeri darbe dönemlerini hatırlatan fişlemelerin üzeri örtüldü. Öte yandan okullaşma oranlarında beklenen ilerleme sağlanamadı, derslik açığı, öğretmen açığı yine giderilemedi, ücretli öğretmenlik uygulaması devam etti, okullarda fiziki alt yapı yetersizlikleri öncelikli sorunlar arasında yer aldı. Geride bıraktığımız yıl içerisinde özür grubu tayinlerinde Bakanlığın inadı sürdü. Özür grubu tayinlerinin yılda iki kez yapılmasını, öğrenim özrünün özür grubu tayinleri içinde yer almasını ve il-ilçe emrinin geri getirilmesini talep etmemize rağmen Bakanlık uyarılarımızı göz ardı etti. Bölgeler arası ve okullar arası farklılıklar giderilemedi. Şimdi eğitimde yaşanan öncelikli meselelere göz atalım.

Milli Eğitim Bakanlığı öyle bir yasa ihdas etti ki, eğitim camiasında infial yarattı. Dershaneleri kapatıyoruz diye yol açan iktidar, bir baktık ki, adeta milli eğitimin kökünü kazımaya ant içmiş. Bütün itirazlarımıza, yasanın sakıncalarını anlatmamıza rağmen siyasi erk ve MEB inadından vazgeçmedi.

Siyasi erk, MEB Yasasını çıkararak milli eğitimin temel taşlarını yerinden oynattı. Bu yasayla birlikte 4 yılını dolduran okul müdürleri, müdür başyardımcıları, müdür yardımcıları görevden alındı; il milli eğitim müdürleri, ilçe milli eğitim müdürleri, il milli eğitim müdür yardımcıları, MEB'de üst düzey yöneticilerin görevlerine son verildi. 4 yılını dolduran okul yöneticilerinin görevi yarın itibariyle hukuken sona erecektir.

Sayıları 76 bini bulan yöneticinin kazanılmış hakları ve sosyal statüleri hiçbir gerekçe gösterilmeden bir yasayla ellerinden alınmıştır. Bundan sonra MEB'de iktidara biat etmeyen, yapılan yanlışlara ses çıkaran, farklı dünya görüşüne sahip olanlara yaşama hakkı tanınmayacak, bu kişiler MEB'de yönetici olamayacaklardır.

Yönetici Atama Yönetmeliği de yayınlanmıştır. Hazırlanan yönetmeliğin milli eğitime fayda getirmeyeceği ve beklentilerimizi karşılamayacağı aşikârdır. Gerek ilk defa müdürlüğe başvuracaklar gerekse görev süreleri uzatılacak yöneticiler için objektif kriterler getirilmemiştir. Yetkililer tarafından yapılan açıklamalarda her ne kadar başarılı kişilerin okul yöneticisi olarak devam edeceği açıklanmış ve okul yöneticileri için objektif kriterler getirileceği söylenmişse de, yayınlanan yönetmelikle bu sözlere sadık kalınmadığı ve sendikamızın yönetici görevlendirmeleri kriterleri ile ilgili getirdiği tekliflerin yeteri kadar dikkate alınmadığı görülmüştür.

Görev süresi uzatılacak müdürler; ilçe mili eğitim müdürleri, ilçe milli eğitim şube müdürleri, öğretmenler, okul aile birliği başkanı ve başkan yardımcısı ile öğrenci meclisi başkanı tarafından değerlendirilecektir. Bu noktada değerlendirmeye etki eden puanlar çok önemlidir. En kıdemli ve en kıdemsiz öğretmenin değerlendirmesi (aritmetik ortalaması) 10 puan, öğretmenler kurulunca seçilecek iki öğretmenin değerlendirmesi (aritmetik ortalaması) 10 puan, okul aile birliği başkan ve başkan yardımcısının değerlendirmesi (aritmetik ortalaması) 10 puan, öğrenci meclis başkanının değerlendirmesi 10 puan iken; ilçe milli eğitim müdürünün değerlendirmesi 25 puan, insan kaynaklarından sorumlu ilçe milli eğitim şube müdürünün değerlendirmesi 20 puan, değerlendirilecek eğitim kurumundan ilçe milli eğitim şube müdürünün değerlendirmesi 15 puan ise balık baştan kokmuş demektir. Anlaşılmıştır ki; okul müdürünün görev süresinin uzatılmasında öğretmenin sadece göstermelik bir etkisi olacak, asıl değerlendirmeyi büyük bir kısmının hak ederek o makamlara gelmediğini bildiğimiz siyasetin ve yandaş bürokrasinin kumandası altında olan kişiler yapacaktır. Bir ilçe milli eğitim müdürü ya da şube müdürü neye göre değerlendirme yapacaktır? O müdürün yöneticilik vasıflarına sahip olup olmadığını nasıl bilecektir? İlçe milli eğitim müdürü, şube müdürü o yöneticiyle uzun yıllar çalışmış mıdır? Burada kişisel ilişkiler, siyasi parti yandaşlığı, torpil, sempati v.b. faktörler devreye girecek, kariyer ve liyakat, ehliyet tamamen ortadan kaldırılacak ve korkarız ki, okullarda iş bilmez müdür dönemi başlayabilecektir.

> "Sözlü sınavın ise ne anlama geldiğini bilmeyen yoktur. Kimlerden oluştuğu çok belli olmayan bu komisyon; bir yöneticinin analitik düşünebilme ve analiz yapabilme yeteneğini, temsil kabiliyeti ve liyakat düzeyini, muhakeme gücü ve kavrayış düzeyini, iletişim becerilerini, özgüveni ve ikna gücünü, genel kültürünü nasıl ölçecektir? Yandaş olmak mı komisyon üyelerinin ikna olmasını sağlayacaktır? Ya da bir yerlerden gelen talimatlarla işaret edilen adayların mı muhakeme gücünün ve kavrayış düzeyinin yüksek olduğuna karar verilecektir?"

Ayrıca müdür başyardımcısı ve müdür yardımcılarının müdür tarafından belirlenmesi de kabul edilemezdir. Objektif değerlendirme, sınav kazanmış olmak bunun neresindedir? Bu şekilde hak edenler değil, okul müdürü ile iyi ilişkisi olanlar, aynı dünya görüşüne sahip olanlar, siyasi ve sendikal tercihleri örtüşenler müdür yardımcısı, müdür başyardımcısı olacaktır. Artık müdür yardımcısı olmak için bileğinin hakkı, alnının teri değil; okul müdürünün, hatta siyasi parti teşkilatlarının referansı yeterli olacaktır.

Sözlü sınavın ise ne anlama geldiğini bilmeyen yoktur. Kimlerden oluştuğu çok belli olmayan bu komisyon bir yöneticinin analitik düşünebilme ve analiz yapabilme yeteneğini, temsil kabiliyeti ve liyakat düzeyini, muhakeme gücü ve kavrayış düzeyini, iletişim becerilerini, özgüveni ve ikna gücünü, genel kültürünü nasıl ölçecektir? Yandaş olmak mı komisyon üyelerinin ikna olmasını sağlayacaktır? Ya da bir yerlerden gelen talimatlarla işaret edilen adayların mı muhakeme gücünün ve kavrayış düzeyinin yüksek olduğuna karar verilecektir?

“MEB’in son dönemde yaptığı uygulamalara baktığımızda; MEB’de artık mesleki bilgi, tecrübe, liyakat hiçe sayılmakta; adı torpil ile özdeşleşen sözlü sınavlar merkeze alınmakta ve kendi oluşturdukları sözde komisyonlar tarafından yandaşlara havadan koltuk dağıtılmaktadır. MEB BUNDAN SONRA TORPİL VE YANDAŞ CENNETİ OLARAK ANILACAKTIR.”

Şunu da belirtelim; mevcut tabloya bakıldığında ilçe milli eğitim müdürlüğüne yapılan görevlendirmelerin bir sendikanın üyeleri olduğu görülmektedir. Hatta işi öyle ilerletmişler ki, örneğin İstanbul’a yapılan 21 ilçe milli eğitim müdürü görevlendirmesi bir sendikanın ya şube başkanı ya yönetim kurulu üyesi ya da temsilcisidir. Hal böyleyken müdür, müdür yardımcısı, müdür başyardımcısı görevlendirmelerinde hangi başarıdan söz edilecektir? Başarı ve performans ancak ölçülebilir objektif kriterler getirilirse değerlendirilebilir. Okullar, kendisine kıyak geçilen, siyasi iktidardan icazet alan yöneticiler tarafından mı yönetilecektir? Bakanlık bu konudaki tekliflerimizi, yazılı sınav sonuçlarını hiçe saymıştır. Başarıya, performansa kriter getirilmemiş, tek kriter yandaşlık olmuştur. Artık okulları siyasi referansla getirilen kişiler yönetecektir.

MEB’in son dönemde yaptığı uygulamalara baktığımızda; MEB’de artık mesleki bilgi, tecrübe, liyakat hiçe sayılmakta; adı torpil ile özdeşleşen sözlü sınavlar merkeze alınmakta ve kendi oluşturdukları sözde komisyonlar tarafından yandaşlara havadan koltuk dağıtılmaktadır. MEB BUNDAN SONRA TORPİL VE YANDAŞ CENNETİ OLARAK ANILACAKTIR.

Şunu da belirtmek istiyoruz ki; AKP iktidarında her bakan değişikliğinde kadrolar yenilenmektedir. Bakanların yakın çalışma arkadaşlarını seçmesi elbette yadırganamaz ama bu değişim, Bakanlığın tüm birimlerine yansıyorsa, kadrolaşmaya yol açıyorsa, keyfi uygulamalarla hak yeniliyorsa, Merkez ve Taşra Teşkilatı’nın lağvedilmesiyle sonuçlanıyorsa, Bakanlığın hafızası siliniyorsa, tek suçu MEB’i doğru bir şekilde yönetmek olan insanlar cezalandırılıyorsa bunu da kabul etmemiz mümkün değildir.

MEB bunu hep yapmaktadır. MEB hep hukuksuz uygulamalarıyla infial yaratmaktadır. Şube müdürlüğü görevlendirmelerinde de sendikamızın açtığımız dava ile görevde yükselme çerçeve yönetmeliğinin yürütmesi durdurulmuştu. Dolayısıyla yakın bir zamanda MEB’in bu çerçeve yönetmeliğe göre hazırladığı yönetmeliğin de yürütmesi durdurulacak ve şube müdür-

lüğü atamaları iptal edilecektir. Şube müdürü görevlendirmelerinin sayısı şu anda 650'nin üzerindedir. Şube müdürlüğü görevlendirmelerinde de hiçbir kriter aranmamakta, mülakatla iktidara yakın kişiler şube müdürü yapılmakta; emek, alınteri, liyakat, kul hakkı hiçe sayılmaktadır. MEB'de Cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir ADAM KAYIRMACILIK, KADROLAŞMA DEVRİ yaşanmaktadır.

ÖĞRETMENLERİN STAJYERLİKLERİ AHBAP-ÇAVUŞ İLİŞKİSİYLE KALDIRILACAK.

DERSHANE ÖĞRETMENLERİNİN KPSS'SİZ KADROYA ALINMASI İSE EMEK HIRSIZLIĞIDIR.

MEB Yasasının sakıncalarından ve atama bekleyen öğretmenlerin en büyük rahatsızlıklarından birisi de dershane öğretmenlerinin KPSS'siz MEB kadrolarına alınmasıdır. Bu uygulama KPSS'ye yıllardır hazırlanan, atanmak için bekleyen, emek, alın teri, gözyaşı döken gençlerimize yapılan büyük bir haksızlıktır. Bunun adı tam anlamıyla emek hırsızlığıdır. Bir yandan 350 bin evladımız gece gündüz çalışacak, KPSS'ye hazırlanacak, yüksek puan almasına rağmen atanamayacak; diğer yandan dershane öğretmenleri KPSS'ye girmeden, hiçbir çaba göstermeden, alın teri dökmeden MEB'e kadrolu öğretmen olarak atanacak. Ayrıca dershane öğretmenlerinin tamamıda MEB kadrosuna alınmayacak. Sözlü sınav yapılacak, sözlü sınavda başarılı (!) olanlar öğretmen olarak atanacak. Bu; AKP iktidarının kendi yandaşlarını, sırdaşlarını, can yoldaşlarını MEB kadrolarına ataması demektir. Bu; torpille öğretmenliğe zemin hazırlamak demektir.Bu; başarıyı, liyakati, alın terini yerle yeksan etmek demektir.Bu; MEB'de var olan torpil ve adam kayırma furyasının bugüne kadar şaibesiz yapılan öğretmen atamalarına da sıçrayacağı anlamına gelmektedir.

"MEB Yasasının sakıncalarından ve atama bekleyen öğretmenlerin en büyük rahatsızlıklarından birisi de dershane öğretmenlerinin KPSS'siz MEB kadrolarına alınmasıdır. Bu uygulama KPSS'ye yıllardır hazırlanan, atanmak için bekleyen, emek, alın teri, gözyaşı döken gençlerimize yapılan büyük bir haksızlıktır. Bunun adı tam anlamıyla emek hırsızlığıdır. Ayrıca dershane öğretmenlerinin tamamı da MEB kadrosuna alınmayacak. Sözlü sınav yapılacak, sözlü sınavda başarılı (!) olanlar öğretmen olarak atanacak. Bu; AKP iktidarının kendi yandaşlarını, sırdaşlarını, can yoldaşlarını MEB kadrolarına ataması demektir. Bu; torpille öğretmenliğe zemin hazırlamak demektir.Bu; başarıyı, liyakati, alın terini yerle yeksan etmek demektir. Bu; MEB'de var olan torpil ve adam kayırma furyasının bugüne kadar şaibesiz yapılan öğretmen atamalarına da sıçrayacağı anlamına gelmektedir."

Bu yasanın en tartışmalı yönlerinden bir diğeri aday öğretmenlere getirilen düzenlemedir. KPSS'yi kazanarak öğretmen olanlara 'Yetmez. Performans değerlendirmesinden başarılı olacaksın, daha sonra yazılı ve sözlü sınava gireceksin' denilmektedir. Performans kriterleri ise belli değildir. Sınavda başarılı olamayan öğretmenler bu kez başka bir ilçeye atanacak ve aynı uygulamalara yeniden tabi olacaktır. Öğretmen, tekrar başarısız olursa meslekle ilişiği kesilecektir. Bunu hazırlayan nasıl bir zihniyettir? Performans, sözlü sınav gibi adam kayırmaya, biat kültürü oluşturmaya, siyasi yandaşlığa zemin hazırlayan uygulamalar asla kabul görmez. Öğretmenlere engel üzerine engel koyan, üstelik konulan engellerde objektif olmayan yöntemleri uygulayan MEB, anlaşılan o ki öğretmenlerin stajyerliklerini de ahbap-çavuş ilişkisiyle kaldıracaktır.

Dershanelerin kapatılması bu yıla damga vuran konulardan biri olmuştur. Dershanelerin kağıt üzerinde kapatılmasıyla fiili olarak da kapatılacağını zanneden siyasi erk tüm uyarılarımızı göz ardı etmiştir. Sınav devam ettiği sürece öğrenciler takviye yöntemlere başvuracak, bu kez denetimden, kontrolden uzak dershanecilik faaliyetleri yapılacak, hücre dershaneler türeyecektir. SBS'nin kaldırılıp, yeni liselere giriş sistemine geçilmesiyle birlikte nasıl dershanelere olan ihtiyaç ortadan kalkmadıysa, üniversiteye giriş sistemi de değiştirilse dershanelere olan ihtiyaç ortadan kalkmayacaktır. Pedagoji ilmi doğrultusunda hareket etmeden, siyasi hezeyanlara kapılarak dershaneleri kapatanlar, bunun ağırlığı altında ezilecektir. Ayrıca MEB, dershane sahipleri tarafından açılacak davalara da enerji sarfetmek zorunda kalacaktır.

Öte yandan, bilindiği üzere bu yasa iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne taşınmıştı. Ancak Anayasa Mahkemesi 11 Haziran'da gerçekleştirdiği kurul toplantısında yasanın okul yöneticileri

ile ilgili maddesi hakkında yürütmeyi durdurma talebini reddetmiştir. Oysa Yüce Mahkeme'nin bu maddenin yürütmesini durdurmamış olması, gerek kazanılmış haklar bakımından gerekse hukuk devleti ilkesinin çiğnenmemesi adına ciddi bir sıkıntı oluşturacaktır. Yöneticilik; insanların bileğinin hakkı ile, emek vererek, alın teri dökerek kazanmış olduğu bir statüdür, bunun sadece bir görevlendirme olarak değerlendirilmesi kabul edilemez. Yüce Mahkemenin bu son kararı, Bakanlığın yayınladığı yönetici görevlendirme yönetmeliğinin kusurlu ve ucube hükümlerinin uygulanmasına imkân verecek ve okullarımızı büyük sıkıntılara mahkûm bırakacak, eğitim kurumlarımızın ehil olmayan ve yandaşlıkla prim yapan kişilere teslim edilmesine neden olacaktır. Dileriz Anayasa Mahkemesi, davanın esastan görüşülmesi aşamasında eğitim çalışanlarının hak gaspına ve eğitimin bir bilinmeze sürüklenmesine engel olacak ve iptal kararını verecektir. Bunun aksi bir durumda sendikamızın hukuk mücadelesini gerekirse AİHM'e kadar taşıyacağının bilinmesini istiyoruz.

2014 YILINDA 100 BİN ATAMA İSTİYORUZ.

Türkiye'nin muasır medeniyetler seviyesine ulaşabilmesi, eğitimde çağ atlaması, tüm çocuklarımızın sağlıklı bir eğitim-öğretim görmesi öğretmenlerimize bağlıdır. Çocuklarımız eğitimin kilometre taşı olan öğretmenlerimiz sayesinde ufkunu genişletir, hayata atılır, meslek edinir ve en önemlisi de iyi ve ahlaklı bir birey olur. Ancak bizim ülkemizde ne yazık ki öğretmenlere yeteri kadar değer verilmemektedir. Öğretmen istihdamı da sanki eğitimin dördüncü, beşinci meselesi gibi görülmektedir. Öğretmen açığını sorun olarak görmekten uzak bir MEB anlayışıyla karşı karşıyayız. MEB Ağustos ayında 40 bin öğretmen ataması yapacaktır. Bununla ilgili tasarı hazırlanmıştır. Oysa her yıl yapılan 40 bin, 50 bin atama ile öğretmen açığı sorunun giderileceğini,

> **"Öğretmenlere engel üzerine engel koyan, üstelik konulan engellerde objektif olmayan yöntemleri uygulayan MEB, anlaşılan o ki öğretmenlerin stajyerliklerini de ahbap-çavuş ilişkisiyle kaldıracaktır."**

öğretmensiz okul kalmayacağını, çocuklarımızın donanımlı bir eğitim-öğretim göreceğini düşünmek safdilliktir.

Ülkemizde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ilkokulda 19, ortaokulda 18, ortaöğretimde de 16'dır. Bu rakam tabii ki, matematiksel açıdan ülke ortalamasını göstermektedir. Biliyoruz ki, büyükşehirlerde ve bazı bölgelerimizde inanılmaz mevcutlu okul ve sınıflarımız bulunmaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı İstanbul'da ilkokulda 24, ortaokulda 23, ortaöğretimde 22; Ağrı'da ilkokulda 28, ortaokulda 30, ortaöğretimde 23; Van'da ilkokul ve ortaokulda 27, ortaöğretimde 21; Hakkari'de ilkokulda 30, ortaokulda 23, ortaöğretimde 24; Şırnak'ta ilkokulda 34, ortaokulda 23, ortaöğretimde 24, Şanlıurfa'da ilkokulda 29, ortaokulda 32, ortaöğretimde 25'dir.

OECD ülkeleri ile kıyasladığımızda öğretmen başına düşen öğrenci sayısında büyük bir uçurum vardır. OECD ülkeleri ortalamasına göre öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ilkokulda 15,4, ortaokulda 13,3, ortaöğretimde ise 13,9'dur. Bu standartlardan hareket edildiğinde ülkemizde öğretmen açığı ilkokulda 82 bin 867, ortaokulda 116 bin 461, ortaöğretimde ise 32 bin 163'tür. Bu koşullarda Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen atama politikasını gözden geçirmesi bir mecburiyet haline gelmiştir.

350 bin öğretmen atanmak için yıllardır beklemektedir. Öğretmen ihtiyacı da rakamlardan da görüldüğü üzere gün gibi ortadadır. Buna rağmen Bakanlığın bir dişin kovuğunu doldurmayacak sayıda atama yapması inanılır gibi değildir. Bu tam anlamıyla göz boyamaktır.

Atama bekleyen öğretmenlerin ciddi sayıda beklentisi bulunmaktadır. Başbakan atama bekleyen öğretmenlerin bu talebine 'Biz devlet yönetiyoruz, bakkal dükkânı yönetiyorlar' şeklinde cevap vermişti. Eğitim ciddi ve milyonlarca kişiyi ilgilendiren bir alandır. Dolayısıyla Başbakan'ın bu konuda verdiği cevap çok yaralayıcıdır, küçümseyicidir. Sayın Başbakan; elbette devlet yönetiyorsunuz. Ama devlet yönetmek kendi ülkesindeki milyonlarca kişiyi ilgilendiren bir sorunu görmezden gelmek demek değildir. Devlet yönetmek haklı taleplerin önüne set çekmek değildir. Devlet yönetmek bildiğimi okurum demek değildir. Eğitimde za-

ten ne bakkal dükkânı ne de tuhafiyeci işletmeye benzer. Dolayısıyla bu talebi görmezden gelmek devlet adamı ciddiyetine yakışmamaktadır.

Buradan sesleniyoruz: Memleket evlatlarını kahvehane köşelerine mi terk edelim? Sokaklarda işsiz güçsüz gezmelerine göz mü yumalım? Gözümüzün önünde travma yaşamalarına, hayata küsmelerine seyirci mi kalalım? 37 öğretmen, ataması yapılmadığı için intihar ederken, elimizi kolumuzu bağlayıp mı oturalım? Devlet imkânları bu mu diyelim? Oysa ülkeyi yönetenler güçlü bir ekonomiye sahip olduğumuzu sürekli vurguluyor. Her şeyi geçtik, yolsuzluklar yerine bu gençlerin istihdamına ağırlık verilseydi, bugün Türkiye bambaşka bir ülke olurdu. Bu noktada talebimiz Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde bu kararın yeniden gözden geçirilmesi, Başbakan'ın inadından vazgeçmesidir. Talebimiz şudur: Ağustos ayında yapmayı planladığınız 40 bin atamaya 50 bin öğretmen ataması daha ilave edin. Böylece geçtiğimiz Şubat ayında yapılan 10 bin atama ile 2014 yılında ataması yapılan öğretmen sayısı 100 bin olacak ve bu da eğitim-öğretim hayatımıza ilaç gibi gelecektir.

MODERN KÖLELİK OLAN ÜCRETLİ ÖĞRETMENLİKLE NEREYE KADAR?

Ücretli öğretmenlik, eğitim hayatımızı 90 yıl geriye götüren bir uygulamadır. Devletin öğrencilerin kaderini belirleyen öğretmenleri, yevmiye usulü yani girdiği ders başına ücret vererek çalıştırması utanılacak bir durumdur. Bakanlık, aylık geliri 600-700 TL olan, iş güvencesi, sağlık ve sosyal güvencesi olmayan öğretmenlerle öğretmen açığını kapatmaya çalışmaktadır. Bu şekilde öğretmen çalıştırarak kar elde eden devlet ne yazık ki eğitim-öğretimin kalitesini düşürmektedir. Sendikamızın, geçtiğimiz yıl yaptığı araştırmaya göre; 68 ilde ücretli öğretmen sayısı 55 bin 987'dir. Ücretli öğretmenlerin 23 bin 117'si eğitim fakültesi mezunu, 23 bin 248'i lisans mezunu, 9 bin 622'si ön lisans (iki yıllık meslek yüksek okulu) mezunudur. İki yıllık yüksek okul mezunları bile bu ülkede ücretli öğretmen olarak derslere giriyorsa, vay eğitimin haline... Ücretli öğretmen istihdamı, ne yazık ki asıl istihdam haline gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Milli Eğitim Bakanlığı bu kadar mı acizdir? Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu kadar mı yoksuldur? Eğitimde kısıtlama yapamazsınız. Eğitimde nitelikli öğretmen istihdam etmek zorundasınız. İki yıllık okul mezunları, açık öğretim mezunlarıyla bu iş olmaz. Doğru bir istihdam politikası oluşturamazsanız eğitimin kalbine ok saplamış olursunuz. Gelin modern kölelik düzeni olan ücretli öğretmenlik uygulamasına son verin ve tüm öğretmenleri kadrolu istihdam edin. Aksi takdirde geleceğimizi kaybederiz.

ÇOCUKLARIMIZIN YERİ TERÖRİST YUVALARI DEĞİL, OKULLARDIR!

Son dönemde PKK tarafından kaçırılan çocuklar meselesine de dikkat çekmek istiyoruz. Terör örgütü günlerdir Bingöl karayolunu kapatmış durumdadır. PKK kimlik kontrolü yapmakta, kendi mahkemelerini kurmaktadır. Son olarak da terör örgütü mensupları rengini şehitlerimizin kanından alan, bağımsızlığımızın sembolü, şerefimiz, kutsalımız olan ay yıldızlı al bayrağımızı indirme ahlaksızlığını göstermiştir. Şu anda bölgede devlet etkinliğini kaybetmiştir. Bölge, adeta tamamen PKK tarafından kontrol edilir hale gelmiştir. Bu süreçte çocuklarımız da PKK tarafından kaçırılmakta, kandırılmakta ve dağa götürülmektedir. Hem eğitime engel olmak isteyen, hem 'bu bölgede hala ben güçlüyüm' mesajı veren, hem de kadrosunu genişletmek isteyen terör örgütünün çocukları kaçırması ibret vericidir. Bu noktada Hükümetin elinin kolunun bağlı olması, sözde bir siyasi partiden yardım istemesi acı ve utanç vericidir. PKK ile pazarlık masalarına oturanların, terör bitti diyerek caka satanların, hatta bu şekilde oy devşirmeye talip olanların düştüğü durum çok düşündürücüdür. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni böylesine aciz duruma düşürenler, teröristlerin eteklerinde gezinenler yaptıkları hataların farkına varmalıdır. Daha da acı olanı AKP'nin bir milletvekilinin, kaçırılan çocuklar meselesine yaklaşımıdır. Zat-ı muhterem çocukların kaçırılmasının sorumluluğunu öğretmenlere yüklemeye çalışmış ve 'öğretmenler mülakatla alınsın' şeklinde ucube bir öneri getirmiştir.

Bu zat-ı muhterem, bu ülkede öğretmen açığını gidermek için ücretli öğretmen çalıştırıldığından habersizdir. Eski Bakan Ömer Dinçer'in 'Oraya gönderdiğimiz öğretmenler ayrıldıkları zaman ücretli öğretmen almak durumunda kalıyoruz. Ve PKK'nın yönlendirdiği ücretli öğretmenleri almak durumunda kalıyoruz' şeklindeki sözlerinden habersizdir. Kürtçe bilen öğretmenler olmadığı için seçmeli Kürtçe derslerinin ücretli öğretmenler tarafından verildiğinden, dolayısıyla bölücü faaliyetlerin okul çatısı altında hayat bulmasının kaçınılmaz olduğundan, PKK'nın bu şekilde okul bile yönetebileceğinden habersizdir. Ücretli öğretmenliğin, MEB tarafından neredeyse asıl istihdam haline getirildiğinden habersizdir. Dolayısıyla sorun ücretli öğretmen istihdamıdır. Ücretli öğretmenlik kaldırılıp, tüm öğretmenler kadrolu olarak atanırsa ve yıllardır dile getirdiğimiz Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ile diğer illerin mahrumiyet bölgelerinde öğretmen açığını kapatmak için buralarda görev yapan öğretmen ve eğitim çalışanlarına "mahrumiyet tazminatı" olarak bir ay tek, bir ay çift maaş uygulaması veya bölgenin mahrumiyet derecesine göre bir brüt asgari ücret tutarı ile üç brüt asgari ücret tutarı arasında değişen miktarlarda ilave ücret ödenmesi uygulaması getirilirse o bölgedeki öğretmen açığı sorunu da ortadan kalkacaktır.

Çocukların kaçırılmasını bahane ederek, öğretmenlerin mülakatla atanmasını istemek sorunun kaynağını bilmemek, gerçekleri görmemek demektir. Devlet, PKK'lıların yol kesmesine engel olamazken, siz kandırılan, kaçırılan çocuklar için öğretmenleri nasıl suçlayarak kendi sorumluluğunuzu ortadan kaldırırsınız? Kaldı ki, terör örgütüne öğrenci gönderen varsa, bunları tespit etmek ve milli eğitim ile ilişkisini de sizin sorumluluğunuz da değil midir?

Türk Eğitim-Sen olarak bu çocuklarımızın en kısa zamanda geri getirilmesini ve Hükümetin bu konuda etkili bir yaklaşım sergilemesini istiyoruz. Hiçbir anne babanın gözü yaşlı kalmamalıdır. Çocuklarımızın yeri terörist yuvaları değil; okuldur, ana-baba kucağıdır. Şu da unutulmamalıdır ki; PKK'yı pazarlık masalarında yok edemezsiniz. PKK'nın kökü kurutulmadıkça Türkiye daha çok acılar yaşayacaktır.

OKULLAŞMA ORANLARINDA HEDEFE NE ZAMAN ULAŞILACAK? DERSLİK AÇIĞI SORUNU NASIL ÇÖZÜLECEK?

2013-2014 eğitim-öğretim yılında okullaşma oranları yine yüzde 100 seviyesinde değildir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılında okul öncesinde okullaşma oranı 4-5 yaşta yüzde 37,46; 5 yaşta 42,54'tür. İlkokulda okullaşma oranı yüzde 99,57'dir. İlkokulda okullaşma oranı erkeklerde yüzde 99,53, kızlarda yüzde 99,61'dir. Ortaokulda okullaşma oranı yüzde 94,52'dir. Ortaokulda okullaşma oranı erkeklerde yüzde 94,57, kızlarda yüzde 94,47'dir. Ortaöğretimde ise okullaşma oranı yüzde 76,65'dir. Ortaöğretimde okullaşma oranı erkeklerde yüzde 77,22, kızlarda yüzde 76,05'dir. Okullaşma oranları yüzde 100 seviyesine ulaşmadığı müddetçe eğitimde koyduğumuz hedeflere ulaşmamız mümkün değildir.

Öte yandan derslik açığı en ciddi meselelerimizden birisidir. OECD ülkelerinde ortalama sınıf mevcudu ilkokulda 21,2, ortaokulda 23,3'tür. Ülkemizde ise derslik başına düşen öğrenci sayısı ilkokul ve ortaokulda 29, ortaöğretimde de yine 29'dur.Bu rakamlar büyükşehirler ile bazı bölgelerimizde daha da fazladır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı İstanbul'da ilkokul ve ortaokulda 39, ortaöğretimde 35; Bursa'da ilkokul ve ortaokulda 34, ortaöğretimde31; Adana'da ilkokul ve ortaokulda 35, ortaöğretimde 31;Van'da ilkokul ve ortaokulda 36, ortaöğretimde 29; Hakkari'de ilkokul ve ortaokulda 39, ortaöğretimde 45; Şanlıurfa'da ilkokul ve ortaokulda 46, ortaöğretimde 35, Diyarbakır'da ilkokulda 42, ortaöğretimde 49, Batman'da ilkokul ve ortaokulda 38, ortaöğretimde 41'dir.

İL-İLÇE EMRİ GERİ GETİRİLMELİDİR.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın özür grubu tayinlerini yılda bir defaya düşürmesi ve il/ilçe emri uygulamasını kaldırması nedeniyle yıllardır aileler parçalanmakta, eşler ayrılmak zorunda kalmaktadır. Aklı fikri ailesinde olan öğretmenlerimizin motivasyonları bozulmakta, bu durum eğitim-öğretimi de etkilemektedir. Sendikamız konuyla ilgili Bakanlığa sayısız talepte bulunmuş ancak taleplerimiz dikkate alınmamıştır. Bakanlık her yıl eş durumu özrü mağdurlarına çözüm üretmek zorunda kalmaktadır. Bir kez daha belirtmek istiyoruz ki; aile bütünlüğü son derece önemlidir. MEB ailenin kutsallığına saygı duymalıdır. Bu noktada il-ilçe emrinin geri getirilmesi ve özür grubu tayinlerinin yılda iki kereye çıkarılması gerekmektedir.

Öte yandan öğrenim özrünün özür grubu tayinleri arasından çıkarması nedeniyle mağduriyetler yaşanmıştır. Sendikamızın açtığı dava sonucunda Danıştay ikinci dairesi öğrenim özrünün kılavuzda yer almamasına ilişkin eksik düzenlemenin iptali kararı vermiş, bu nedenle MEB, 2013 yılında özür durumuna bağlı yer değiştirmelerde öğrenim özrüne de yer vermiştir. Sendikamızın talebi öğrenim özrünün yeniden özür grubu tayinleri içinde yer almasıdır. Öğretmenler önlerine engel konulmadan yüksek lisans yapabilmeli ve kendilerini geliştirebilmelidir.

Bilindiği üzere, görev yerinde 3 yılını doldurmamış öğretmenler il içi ve iller arası yer değiştirme talebinde bulunamamaktadır. Mağduriyetleri önlenmek adına öğretmenlerimizin il içi ve iller arası isteğe bağlı yer değişikliği yapabilmesi için çalışılması gereken süre hesabında geçen yıl yapıldığı gibi 31 Aralık tarihinin baz alınmasını talep etmiştik. Ancakbu yıl yayınlanan il içi ve il dışı yer değiştirmelerde 31 Aralık 2014 tarihi baz alınmamıştır. Bu nedenle;

2010 yılında KPSS'nin iptal edilmesi dolayısıyla öğretmenlerimiz Eylül ayı yerine, Aralık ayında görevine başladığı için 2013 yılında yer değiştirme talebinde bulunamayacaklardır. 2011 yılında Van'da yaşanan deprem nedeniyle 800 öğretmenin göreve başlaması 26 Kasım 2011 tarihinden sonra yapılmıştır. Asker öğretmenler de tayin haklarını 6-7 günle kaybetme riski ile karşı karşıyadır.

Şu konulara da dikkat çekmek istiyoruz: Bazı bölgelerde, uzun süredir tayin istemelerine rağmen bu talebi gerçekleşmeyen öğretmenlerimiz vardır. Özellikle mahrumiyet bölgelerinde görev yapan öğretmenlerimiz 10-15 yıl aynı yerde çalışmakta, tayin talepleri dikkate alınmamaktadır. Bu noktada öğretmen ve personel temininde güçlük çekilen il ve ilçelerde 5 yıldan uzun süredir görev yapmış olan öğretmenlerin, memurların istekleri halinde başka yerlere atanmaları herhangi bir şart aranmaksızın sağlanmalıdır. Öte yandan norm açıklarının tamamı da bir an önce ilan edilmeli ve öğretmenler tercihlerini buna göre yapmalıdır.

Ayrıca 4+4+4 eğitim sistemi nedeniyle norm kadro fazlası olan öğretmenlerin sorunu da hala giderilebilmiş değildir. MEB, bu öğretmenlere alan değişikliği çözümünü hayata geçirmiş,

ancak bu da başka sorunları beraberinde getirmiştir. Zorunlu olarak alan değiştiren öğretmenlerimizin bir kısmı alanlarında verimli ve başarılı olmadığını düşünmekte ve alan değiştirdiği için pişmanlık duymaktadır. Hatta öğrencilerine yeterli olamadığını düşünen bazı öğretmenlerimizin psikolojileri bozulmuştur. İsteyen öğretmenlerimize, bulundukları yerde eski alanlarına dönme imkânı tanınmasını ve gerekli şartları taşımadığı için alan değişikliği iptal edilen ve bunun üzerine MEB tarafından açılan 540 saat kursa tabi tutulan Zihinsel Engelliler Öğretmenlerine verilen sözün yerine getirilmesini istiyoruz.

TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN MAAŞLARI YERİNDE SAYIYOR, YARDIMCI HİZMETLER SINIFI KAN AĞLIYOR.

Türkiye ile OECD ülkelerini öğretmen maaşları açısından kıyasladığımızda derin uçurum görmekteyiz. OECD Bir Bakışta Eğitim Raporu'na göre; OECD ülkelerinde ilkokulda göreve yeni başlayan bir öğretmen yılda brüt 28 bin 854 dolar, en yüksek derecedeki öğretmen yılda brüt 45 bin 602 dolar kazanmaktadır. İngiltere'de ilkokulda göreve yeni başlayan bir öğretmen yılda brüt 30 bin 289 dolar, en üst düzeydeki bir öğretmen yılda brüt 44 bin 269 dolar; Portekiz'de ilkokulda göreve yeni başlayan bir öğretmen yılda brüt 30 bin 946 dolar, en üst düzeydeki bir öğretmen yılda brüt 52 bin 447 dolar; Lüksemburg'da göreve yeni başlayan bir öğretmen yılda brüt 64 bin 043 dolar, en üst düzeydeki bir öğretmen yılda brüt 112 bin 997 dolar; Kore'de göreve yeni başlayan bir öğretmen yılda brüt 27 bin 581 dolar, en üst düzeydeki öğretmen yılda brüt 76 bin 528 dolar kazanmaktadır. Aynı araştırmada Türkiye'de göreve yeni başlayan bir öğretmenin yılda brüt 23 bin 494, en üst düzeydeki bir öğretmenin yılda brüt 27 bin 201 dolar kazandığı ifade edilmektedir. Ancak bu rakamlar satın alma gücü paritelerine göre hesaplanmış rakamlardır. Türkiye'de öğretmen maaşları yılda 12 bin dolar ile 15 bin 435 dolar arasında değişmektedir. Dolayısıyla OECD Bir Bakışta Eğitim Raporu'nda yer alan bu araştırma Türkiye ile diğer ülkeler arasındaki öğretmen maaşlarını kıyaslamak adına önemlidir.

"Yardımcı Hizmetler sınıfında görev yapanların tek sorunu düşük ücretler değildir. Hizmet sınıflarında görev yapan personelin atama ve yer değiştirmelerine ilişkin işlemlerin "Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik" çerçevesinde değerlendirileceği belirtilmesine rağmen henüz bir gelişme olmamıştır. Genel İdari Hizmetler, Teknik Hizmetler ve Yardımcı Hizmetler Sınıfında görev yapanların atama ve yer değiştirme yönetmeliği olmadığı için tayin isteyememektedirler."

Öte yandan bu yıl öğretmenlerimiz, diğer eğitim çalışanları ve tüm memurlar yılda 123 TL zamma mahkûm kalmıştır. Sarı sendika sayesinde toplu sözleşme apar topar imzalanmış ve çalışanlar 2014 ve 2015 yıllarını kayıpla geçirmek zorunda kalacaktır. Merkez Bankası enflasyon hedefini artırmıştır. Buna rağmen çalışanlar enflasyon farkı alamayacak, ek derslere zam yapılmayacak, aile ve çocuk yardımında artış olmayacaktır. Mayıs ayı itibariyle açıklanan yıllık enflasyon oranı % 9,66'dır. Oysa ki, 2014 yılı için memura yapılan 123 TL'lik maaş zammının ortalama memur maaşına oransal yansıması ise % 5.2'dir. Dolayısıyla kıt kanaat evini geçindiren hizmetliler, memurlar, teknisyenler v.b. tüm eğitim çalışanları yeni hak kayıplarına maruz kalacaktır.

Yardımcı Hizmetler sınıfında görev yapanların tek sorunu düşük ücretler değildir. Hizmet sınıflarında görev yapan personelin atama ve yer değiştirmelerine ilişkin işlemlerin "Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik" çerçevesinde değerlendirileceği belirtilmesine rağmen henüz bir gelişme olmamıştır. Genel İdari Hizmetler, Teknik Hizmetler ve Yardımcı Hizmetler Sınıfında görev yapanların atama ve yer değiştirme yönetmeliği olmadığı için tayin isteyememektedirler.

Bu arkadaşlarımızın görev tanımı da yoktur. Bu nedenle yöneticiler tarafından verilen her işi yapmak durumundadırlar. Ne yazık ki Milli Eğitim Bakanlığı'nda üç senedir görevde yükselme sınavları da yapılmamaktadır.

İşte tüm bu sorunlar eğitimde kanayan bir yaradır. Bakanlık, problemleri çözmekte atak davranmamakta ve sürüncemede bırakmaktadır. Bu nedenle 2013-2014 eğitim-öğretim yılına baktığımızda başarısızlık görüyoruz. Bu başarısızlığın sorumlusu MEB'i yönetenler ve Hükümet ettiği yaklaşık 12 yıllık dönem içerisinde beş kez Milli Eğitim Bakanı değiştiren, eğitimde tutarlı ve istikrarlı icraat sergileyemeyen AKP iktidarıdır. Milli Eğitim Bakanı Sayın Nabi Avcı da sorunları çözmede yetersiz kalmaktadır. Özellikle son olarak MEB Yasasının ihdas edilmesiyle birlikte eğitim-öğretim hayatımız büyük bir darbe almıştır. Bir yıllık performansını değerlendirdiğimizde Bakan Nabi Avcı sınıfta kalmıştır.

MİLLİ EĞİTİM, KÜLTÜR, GENÇLİK VE SPOR KOMİSYONU ÜYESİ

AKP MANİSA MİLLETVEKİLİ

Doç. Dr. Selçuk ÖZDAĞ İLE

MEB YASASI HAKKINDA SÖYLEŞİ

Eğer Anayasa'ya uygun görmez ve iptal ederse Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak yeni bir kanun çıkarırız. Anayasa Mahkemesi'nin gerekçelerine uygun bir şekilde yeni bir kanun çıkarırız.

Bilindiği üzere MEB Yasası iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne taşınmıştı. Ancak Anayasa Mahkemesi 11 Haziran'da gerçekleştirdiği kurul toplantısında yasanın okul yöneticileri ile ilgili maddesi hakkında yürütmeyi durdurma talebini reddetti. Şayet Anayasa Mahkemesi davanın esastan görüşülmesi aşamasında iptal kararı verirse nasıl bir yol izleyeceksiniz?

Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama organıdır. TBMM'de kanun çıkarırız ve bu kanunları çıkarırken de sosyal ve toplumsal olayların önünde olmayı isteriz. Toplumsal olaylar olduktan sonra kanun çıkartmak yerine, toplumsal olaylar olmadan önce Türkiye'de yaşayan insanların problemlerini bilmek, o problemleri öngörerek kanun çıkartmak bizim görevimizdir. Biz bir kanun çıkardık. Bu kanunu, Cumhuriyet Halk Partisi Anayasa Mahkemesi'ne götürdü. Anayasa Mahkemesi bu kanunu eğer Anayasa'ya uygun görmez ve iptal ederse Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak yeni bir kanun çıkarırız. Anayasa Mahkemesi'nin gerekçelerine uygun bir şekilde yeni bir kanun çıkarırız. Bu kanunu çıkarırken bir yandan Anayasa'ya uygunluğuna, diğer yandan da Türkiye'nin ve milletimizin ihtiyaçlarına bakarız.

MEB Yasası ile birlikte 4 yılını dolduran okul müdürleri, müdür başyardımcıları ve müdür yardımcıları ile üst düzey yöneticilerin görevine son verildi. Yasa bu kapsamda bulunan kaç yöneticiyi kapsamıştır? Önümüzdeki yıl görev süreleri dolacak yöneticilerle birlikte görevine son verilenlerin sayısı ne olacaktır?

"Müdürlerin, müdür yardımcılarının, müdür başyardımcılarının ve üst bürokratların görevine son vermiyoruz. Müsteşar ve Talim Terbiye Kurulu Başkanı hariç diğerleri görevlerini bırakıyorlar ama Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygun görmüş olduğu kişiler görevlerine devam edecek, uygun görmediği kişiler de özlük hakları muhafaza edilmek şartıyla eski görevlerine dönecek veyahut kendi görevlerine uygun bir yerde istihdam edilecekler."

Size şunu söyleyeyim. Birincisi; müdürlerin, müdür yardımcılarının, müdür başyardımcılarının ve üst bürokratların görevine son vermiyoruz. Müsteşar ve Talim Terbiye Kurulu Başkanı hariç diğerleri görevlerini bırakıyorlar ama Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygun görmüş olduğu kişiler görevlerine devam edecek, uygun görmediği kişiler de özlük hakları muhafaza edilmek şartıyla eski görevlerine dönecek veyahut kendi görevlerine uygun bir yerde istihdam edilecekler. İkincisi; okul müdürleri, müdür yardımcıları ve müdür başyardımcılarının tamamının idarecilik görevlerine son vermek diye bir şey söz konusu değil. Dört yıl ve fazla idarecilik yapanlardan uygun görülmeyenlerin- müfettişlerin raporlarıyla uygun görülmeyenlerin- görevlerine son verilecek. Bu kişiler özlük hakları muhafaza edilmek şartıyla öğretmenlik görevlerine devam edecekler. Bu kanun yürürlükte olduğu sürece dört yılını dolduranlarla ilgili tasarruf Milli Eğitim Müdürlüğü'nün ve Valilerin olacak. Elbette tasarruf yapılırken mutlaka kriterler olacak, müfettişlerin raporları, üst amirlerin tutmuş olduğu sicil raporları olacak. Velilerin, öğrencilerin, öğretmenlerin görüşleri alınacak. Milli Eğitim Bakanlığı bununla ilgili bir anket de yapabilir. Batı dünyasındaki üniversitelerde bunlar yapılıyor. ODTÜ, Hacettepe, Bilkent gibi üniversitelerde de yapılmaya başlandı. Başarı ya da performansla ilgili mutlaka elimizde kriterler olacak.

Yöneticilerin ne kadarının dört yılını dolduracağını bilmiyoruz. Üstelik yöneticiler dört yılını doldurdu diye

görevden alınacak diye bir durum yok. Tekrar görevlerine devam edebilirler. Burada Milli Eğitim Müdürlerinin, Valilerin ve bu konuda görevli olan kişilerin; söz konusu yöneticilerin kriterlerini, birikimlerini göz önünde bulundurarak hareket etmelerinin doğru olacağına inanıyorum ve inşallah da böyle olur.

Görevden alınan okul yöneticileri ve üst düzey yöneticileri göz önüne aldığımızda yasayı, kazanılmış haklar ve sosyal statü açısından değerlendirir misiniz? Bu konuda çok sayıda dava açılacağı ifade edilmektedir. Bu konuda neler söyleyeceksiniz?

Eğer Anayasa Mahkemesi bu kanunu iptal etmezse, kişilerin bunu mahkemeye götürme hakkı olmayacak. Dava açsalar da kaybedecekler. İdarenin böyle bir tasarrufu vardır. Yasa böyledir. Yasayla ilgili olarak da ancak bir haksızlık yapılmışsa, mesela çok başarılı sicili olan, çok başarılı görevler yapmış bir kişi görevden alınırken, diğer tarafta çok başarısız olan, disiplin suçu işleyen bir kişi görevine devam ederse, bu mutlaka mahkemelerin değerlendireceği hususlardır. Ancak ben özellikle şunu söylemek isterim: Türkiye'de eskiden Milli Eğitim Müdürlükleri yöneticileri atardı ve bu biraz da siyasiydi. Son zamanlarda okullara müdür olmak için belli kriterler var. Sınavlara giriyorsunuz. O sınavlarla müdür oluyorsunuz. Ancak orada bir boşluk varsa vekâleten atamalar yapılabiliyor. Bir öğretmenin müdür olduktan sonra emekli oluncaya kadar o görevde kalmasını doğru bulmuyorum. 6 yıllık rotasyonu doğru buluyorum. 6, 7 yıl bir okulda müdürlük yaptıktan sonra rotasyona tabi tutulmak doğrudur. Şimdi ise dört yıl ve üstünde görev yapanlar ya görevden alınacaklar ya da görevlerine devam ettirilecekler. Ölünceye kadar aynı yerde müdür olmak hem pedagojik olarak uygundeğil hem de idareciliğin vasfına, aslına uygun değil. Aynı kişiyle yirmi sene, otuz sene aynı okulda çalışmış olmayı, eksikliklerine rağmen o insana tahammül etmeyi ben hem hukuki hem de eğitime uygun bulmuyorum. Bu düzenlemeyi de doğru buluyorum.

"Eğer Anayasa Mahkemesi bu kanunu iptal etmezse, kişilerin bunu mahkemeye götürme hakkı olmayacak. Dava açsalar da kaybedecekler. İdarenin böyle bir tasarrufu vardır. Yasa böyledir. Yasayla ilgili olarak da ancak bir haksızlık yapılmışsa, mesela çok başarılı sicili olan, çok başarılı görevler yapmış bir kişi görevden alınırken, diğer tarafta çok başarısız olan, disiplin suçu işleyen bir kişi görevine devam ederse, bu mutlaka mahkemelerin değerlendireceği hususlardır. Ancak ben özellikle şunu söylemek isterim: Türkiye'de eskiden Milli Eğitim Müdürlükleri yöneticileri atardı ve bu biraz da siyasiydi. Son zamanlarda okullara müdür olmak için belli kriterler var."

Yeni yayınlanan Yönetici Atama Yönetmeliğinde gerek ilk defa müdürlüğe başvuracaklar gerekse görev süreleri uzatılacak yöneticiler için objektif kriterler getirilmediğine, yasanın torpile, adam ka-

“Cumhuriyet kurulmadan önce de biz bu noktada başarılı işler yapmış olan milletin çocuklarıyız. Milli Eğitim Bakanlığı kriterler doğrultusunda hareket eder. Subjektif kriterlerle hiçbir şahıs müdürlükten alınmaz ve müdür yapılmaz diye düşünüyorum. Objektif kriterler olması gerekiyor. Öğretmenlerin, öğrencilerin, okul aile birliğinin görüşlerine, sicile riayet edileceğini düşünüyorum. Çünkü çok iyi bir Milli Eğitim Bakanımız olduğuna inanıyorum. Sen sağcı olabilirsin, solcu olabilirsin, muhafazakâr olabilirsin. O insanın kendi iradesinde olan bir şey ama eğitim alanında gerçekten iyi bir yöneticiyse, yöneticiliği devam etmelidir.”

yırmaya yol açacağına ilişkin eleştiriler bulunmaktadır. Öte yandan MEB Yasasından nemalanmaya çalışan bir sendikanın ‘bana üye olursan seni müdür yapacağım’ şeklinde telkinlerde bulunduğuna, listeler hazırlandığına yönelik sık sık şikâyetler gelmektedir. Bu konuda neler söyleyeceksiniz?

Ben, bunu doğru bulmam. Herkes istediği sendikaya üye olabilmelidir. Herhangi bir sendikaya-sol sendika da dahil- üye olanların, liyakatli olmaları durumunda müdürlüğü muhafaza edilmelidir. Bana bir müdürden söz ettiler. Sol görüşlü ve sol sendikaya üye olduğunu söylediler. Manisa halkı beni bilir. Ayrımcılık yapmam. Elbette ki herkes kendi bürokratıyla çalışmak ister ama ben o şahsın orada kalmasını istedim. Sakın zulmetmeyin, sakın liyakat ve ehliyetin dışında insanları ideolojileriyle, siyasi partilere, sendikalara yakınlığıyla değerlendirmeyin dedim. Herkes buna dikkat etmelidir. Türkiye ideolojilerin esiri olmaktan çıkarılmalıdır. Liyakat ve ehliyete dayalı bir yapıyı hâkim kılmak için hep beraber gayret sarf etmeliyiz. Çok köklü bir Bakanlığımız var. Cumhuriyet kurulmadan önce de biz bu noktada başarılı işler yapmış olan milletin çocuklarıyız. Milli Eğitim Bakanlığı kriterler doğrultusunda hareket eder. Subjektif kriterlerle hiçbir şahıs müdürlükten alınmaz ve müdür yapılmaz diye düşünüyorum. Objektif kriterler olması gerekiyor. Öğretmenlerin, öğrencilerin, okul aile birliğinin görüşlerine, sicile riayet edileceğini düşünüyorum. Çünkü çok iyi bir Milli Eğitim Bakanımız olduğuna inanıyorum. Sen sağcı olabilirsin, solcu olabilirsin, muhafazakâr olabilirsin. O insanın kendi iradesinde olan bir şey ama eğitim alanında gerçekten iyi bir yöneticiyse, yöneticiliği devam etmelidir.

Bakınız; şöyle bir örnek vermek istiyorum: Köy, hemen hemen aynı sülaleden gelenlerin, aynı dili konuşanların veya aynı kültürü taşıyan insanların bulunduğu yerdir. Şehir ise farklı dillerin, farklı kültürlerin, farklı mezheplerin, farklı renklerin, farklı zevklerin olduğu yerdir. Bürokrasi de, üniversiteler de böyle olmalıdır. Üniversite, eğer bir ideolojinin yeri olursa orası üniversite olmaz. Bir bakanlık, bir okul ideolojinin yeri olursa orası devlet dairesi olmaz, okul olmaz. Orası o mezhebin sadece yan kuruluşu olur. Türkiye bunları aşmalıdır. Bu nedenle üniversitelere elemanlar alınırken Öğretim Üyesi Yerleştirme Programı uygulanıyor, KPSS sonuçlarına, transkripte, yabancı dil başarı puanına bakılıyor, daha sonra mülakata çağrılıyor. Subjektif değerlendirmelerin en aza indirildiği, objektif değerlerin en üste çıkartıldığı bir yapı oluşturulmak isteniyor. Memuriyette de bu böyledir.

Yasada yer alan düzenlemelerden birisi stajyer öğretmenlerin adaylıklarının kaldırılma süreci ile ilgilidir. Bu düzenlemeye neden ihtiyaç duyulmuştur? En önemli kaygılardan birisi, düzenlemenin torpile ve kayırmaya yol açacak olmasına ilişkindir. Bu konudaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Öğretmenlikte ve diğer memuriyetlerde bir yıllık stajyerlik dönemimiz var. Devamsızlık yapan ve yüz kızartıcı suç işleyenler haricinde herkesin stajyerliği kaldırılıyor. Okul idaresinin tutmuş olduğu raporlar neticesinde stajyerlik devam etsin veya etmesin deniliyor. Aynı sistem devam edecek. MEB Yasasına göre, bir yılda başarılı olamayanlara bir yıl daha süre veriliyor. Eskiden bu süre bir yıldı. Şu ana kadar ideolojiler devreye girseydi zaten girerdi. ‘İdeolojim nedeniyle stajyerliğime son verildi’ diyen bir memur olduğunu zannetmiyorum. Sadece devamsızlık yapan ve yüz kızartıcı suç işleyenlerin stajyerlikleri kaldırılmıyor. Ben kanun görüşülürken ‘Stajyerlikte başarılı olamayanların öğretmenliğine son vermeyelim; ikinci yıl da başarılı olamazlarsa yine sınava girsinler, kazanırlarsa iki yıllık staj hakkını elde etsin. Yapabilirsek o kişiyi memur yapalım’ şeklinde teklifte de bulunmuştum. O kişinin öğretmenlik becerisi yoktur ama memuriyet becerisi vardır. Çünkü sınavdan çok yüksek puan almış. O puanla istediği memuriyete girebilir.

Dershane öğretmenlerin KPSS'ye girmeden kadrolu öğretmen olarak atanması, yıllardır atama bekleyen, öğretmen olmak için KPSS'ye giren öğretmenlere haksızlık yarattığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Bu konudaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Türkiye'de dershanede çalışan öğretmenlerin sayısı elli bin civarındadır. Biz kesin rakamları tam olarak alamadık. Neden alamadık? Çünkü dershanelerde öğretmenlerin bir kısmı sigortalı ve sözleşmeli çalışırken, bir kısmı ise üniversite üçüncü sınıfta ya da son sınıfta okuyor ve sigortası yapılmıyor.

Dershanelerde 6 yıl ve daha fazla süre görev yapanlar Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygun gördüğü yerlerde çalışacaklar. Öncelikle öğretmen yapılmayacaklar. Halk Eğitim Merkezleri'nde öğrencilere ücretsiz dershane gibi matematik, fizik, İngilizce, tarih, Türkçe kursları vereceğiz. Zaten dershanelerin çoğunluğu kendileri okula dönüşeceği için Halk Eğitim Merkezleri'nde istihdam edilenlerin sayısının az olacağını düşünüyoruz. Ankara'daki öğretmen Ankara'ya, İstanbul'daki öğretmen İstanbul'a değil; Ankara'daki öğretmen Şırnak'a, İstanbul'daki öğretmen Çankırı'ya, İzmir'deki öğretmen Burdur'a da gönderilebilecek. 'Birileri çok ciddi puanlarla öğretmen olurken, birileri hiçbir sınava girmeden öğretmen oluyorlar' şeklinde değerlendirmeler olabilir. Mutlaka onlar da sınava girmişlerdir. Çok düşük puan da almamışlardır. Dershaneler herkesi de 'gel, seni de dershanede çalıştırayım' demiyor.

Türkiye'de 200 bine yakın öğretmen atanmak için bekliyor. Bu sene biliyorsunuz Şubat ayında 10 bin öğretmen ataması yaptık, ardından 750 öğretmen alımı daha yaptık. Ağustos ayında da 40 bin öğretmen ataması yapacağız. Cumhuriyet tarihine baktığımız zaman Ak Parti iktidar olduğu günden bugüne kadar, yani 12 yıllık süre içerisinde 457 bin öğretmen ataması yaptık. Geri kalan 78 yıllık döneme baktığımız zaman 400 bin civarında öğretmen ataması yapılmış. Bugün milli eğitimde çalışanların sayısı 800'ün üzerindedir. Milli Eğitim Bakanlığı'na personel ve öğretmen alınmaya devam edecektir. Çünkü bizim en büyük eksiğimiz eğitimde kaliteli öğretmen ve akademisyen istihdamıdır. Bunu yapabilmek için de Türkiye demokratikleşme sürecini hızlandırıyor. Her ile üniversite kurduk. Hatta bazı illerde 15-20 üniversite oldu. Vakıf ve özel üniversiteler teşvik ediliyor. Öğrencilerimizin sayısı artıyor. Artık üniversite okuyamayan öğrenci olmadığı kanaatindeyim. Devlet 500 TL civarında kredi ve burs veriyor. Yüksek lisans yapanlara 750 TL, doktora yapanlara 1000 TL, yurt dışına gönderdiği öğrencilere 1500 dolar para veriyor. Bunlar çok ciddi paralardır. Ben eğitime ne katkıda bulunsak, ne yapsak azdır diye düşünüyorum. Bir yandan üniversitelerin, diğer yandan fen liselerinin, Anadolu Liselerinin sayısı artırılmalıdır. Özellikle çok zeki çocuklar, dahiler için özel okullar açılmalıdır. Öğretmenlerimizin özlük haklarını ve ekonomik şartlarını düzenleyen çalışmalar hızlı bir şekilde yapılmalıdır. Türkiye'de artık en fazla bütçe milli eğitime ayrılmaktadır. Ben bunu da yeterli bulmuyorum. Yapmış olduğumuz kanuni düzenlemelerle okullara yatırım yapanlara yüzde yüz vergi muafiyeti getirdik. Hatta orada bir eksiklik gördüm. Bununla ilgili bir çalışma yapıyorum: Şöyle ki; bir kişi tüccar değilse, şirketi yoksa '100 milyarım var, anaokulu açayım' dediğinde vergi muafiyetine tabi değildir. Bireysel olarak da bu tür hayırlar yapmak isteyen, ibadethane açmak, okul yapmak ya da sağlıkla ilgili yatırım yapmak isteyenlere de vergi muafiyetini getirme noktasında bir çalışmam vardır.

MHP GRUP BAŞKAN VEKİLİ

İZMİR MİLLETVEKİLİ

Oktay VURAL

MEB'de yaşananları ele aldığımızda burada siyasi kadrolaşmanın tüm bakanlıkları geride bırakmış olduğunu görüyoruz. Biliyorsunuz bunlar ilk önce Emniyet ve yargıda başladılar bu işe. Sonra Milli Eğitime de el attılar.

Milli Eğitim Bakanlığı son dönemdeki uygulamalarıyla fişleme, tasfiye ve kadrolaşma eleştirilerine maruz kalmaktadır. Özellikle son çıkarılan MEB Yasası bu iddiaları daha da artırmıştır. MEB'de kadrolaşma iddiaları için neler söyleyeceksiniz?

Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz, her zaman kamu kurumlarında görev alacakların liyakat, ehliyet kriterlerine göre değerlendirilmesi gerektiğini savunagelmişizdir. Bizim bakış açımız işin ehline verilmesidir. Milli Eğitim Bakanlığı'nda yaşanan siyasal kadrolaşmaya da bu açıdan bakmak gerekir. MEB'de yaşananları ele aldığımızda burada siyasi kadrolaşmanın tüm bakanlıkları geride bırakmış olduğunu görüyoruz. Biliyorsunuz bunlar ilk önce Emniyet ve yargıda başladılar bu işe. Sonra milli eğitime de el attılar. İktidar bu kurumlarda kendine aykırı, muhalif, çatlak ses çıkmaması için adeta kıyım yapıyor. Bunun özellikle de Milli Eğitim'de yaşanıyor olması çok tehlikeli. Milli Eğitim'e siyaset girerse bunun sonu gelmez. Camiye, kışlaya ve okula siyaseti sokarsanız 80 öncesinde yaşananları hepimiz biliyoruz. Bu nedenle iktidar ateşle oynuyor. Yasaya gelirsek; söz konusu yasanın paydaşlarla hiçbir istişare yapılmadan, ben yaptım, oldu mantığıyla hazırlanan, siyasallaşmanın önünü açan, siyaseti ve tarafgirliği eğitimin her noktasına yerleştiren bir anlayışla hazırlandığı görülmektedir. Bu yasal düzenlemeyle önümüzdeki günlerde eğitim hayatımızda onulmaz yaralar açılacaktır. Burada özellikle okullardaki yönetici kadrolarla ilgili çok yanlış bir yola gidilmiştir. Burada en yanlış hususlardan birisi de 4 yıl ve üzeri sürelerle okul müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı olanların, bu görevlerinin bu yıl itibariyle sona erecek olmasıdır. Çıkarılan yasadan anlaşılmaktadır ki, okul yöneticileri İl Milli Eğitim Müdürü ve Vali oluru ile okul müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı olacaktır. Mevcut okul yöneticilerinden 4 yılını doldurmuş olanların görevleri sona erdirilecek; bu kişiler öğretmenliğe dönecek ya da tekrar görevlendirilirlerse görevlerine devam edeceklerdir. Okul yöneticilerinin bir 4 yıl daha bu görevlerine devam etmelerine ise İl Milli Eğitim Müdürü ve Vali karar verecektir. İl Milli Eğitim Müdür ve Vali'lerin de kimin güdümünde olduğu görülmektedir. Valiler adeta iktidarın il başkanı gibi çalışmaktadır. Anlaşılan kendi kadrolarını oluşturmak için okul müdürlerine sözlü sınav getirmek yeterli olmadı, iktidar bu kez de hiçbir kıstas, hiçbir şart belirlemeden, istediği kişileri siyasi eğilimleri dikkate alınarak doğrudan okul müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı olarak atamayı arzulamaktadır. Bu atama yöntemi siyaseti ve siyasi çekişmeleri eğitimimizin kılcal damarlarına kadar sokacaktır. Eğitim camiasının huzurunu bozacaktır.

"Söz konusu yasanın paydaşlarla hiçbir istişare yapılmadan, ben yaptım, oldu mantığıyla hazırlanan, siyasallaşmanın önünü açan, siyaseti ve tarafgirliği eğitimin her noktasına yerleştiren bir anlayışla hazırlandığı görülmektedir. Bu yasal düzenlemeyle önümüzdeki günlerde eğitim hayatımızda onulmaz yaralar açılacaktır. Burada özellikle okullardaki yönetici kadrolarla ilgili çok yanlış bir yola gidilmiştir. Burada en yanlış hususlardan birisi de 4 yıl ve üzeri sürelerle okul müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı olanların, bu görevlerinin bu yıl itibariyle sona erecek olmasıdır. Çıkarılan yasadan anlaşılmaktadır ki, okul yöneticileri İl Milli Eğitim Müdürü ve Vali oluru ile okul müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı olacaktır."

Bakanlıkta yapılan atamalarda, görevlendirmelerde özellikle bir sendikanın üyelerinin ağırlığı göze çarpmaktadır. Hatta MEB Yasasından nemalanmaya çalışan bir sendikanın "Bana üye olursan seni müdür yapacağım" şeklinde telkinlerde bulunduğuna yönelik şikâyetler gelmektedir. Bazı sendikalar iktidarın yan kuruluşu, siyasi parti temsilcisi gibi hareket etmektedir. Özellikle taşrada eğitim çalışanları üzerinde sendikal baskı etkisini hissettirmektedir. Bu konudaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Sendikaların örgütlenme özgürlüğü düzgün işleyen demokrasilerin vazgeçilmez unsularından biridir. Kişiler çalıştıkları kurumlarda işyerlerinde özgür bir şekilde sendikal faaliyetlerini yapabilmelidirler. Kurumlarda tek bir sendikanın baskın olması, diğer çalışanların da bu sendika tarafından baskı altına alınması örgütlenme özgürlüğünün hiçe sayılması anlamına gelir. Ancak görüyoruz ki pek çok yerde olduğu gibi Milli Eğitim'de de idareye yakın ve idarenin güdümünde bir sendikacılık yani Sarı Sendikacılık yapılmaktadır. Bunu yaparak ne kuruma ne de üyelerinize katkı sunamazsınız. Milli Eğitim'de de maalesef hükümete yakın sendikanın borusunun ötmesinin istendiği açıkça görülmektedir. Zira gazetelere yansıyan MEB'in yakın zamanda yaptığı fişlemeleri hepimiz hatırlıyoruz. Hangi öğretmenin nereye kime yakın olduğu fişlenmiş, takip edilmiştir. Anlaşılan o ki, bu fişlemeler sonunda da "bizim adamımız" denilen, iktidardan tam puan alan bu yöneticiler kadrolara atanmaktadır. Tabii bu yaklaşım çok tehlikeli bir yaklaşımdır. Siz kurumlarda liyakatı kaldırır ve "adamcılık" oynamaya başlarsanız her şeyden önce o kurumdaki kaliteyi düşürürsünüz. Bunu Milli Eğitim gibi milyonları ilgilendiren bir kurumda yaparsanız, öğrencilere de yansır, ailelere de yansır ve toplumsal barışı

dinamitlersiniz. Milli eğitim bizim için çok önemlidir. Orada atılacak küçük bir yanlış çığ gibi büyür ve tüm toplu-ma sirayet eder. O yüzden hükümeti bu konuda uyarıyorum. Bu tarz yanlış adımlar atarak memurlar arasında ayrışmaya giderseniz, bunun altında sadece siz kalmazsınız bu ülkenin eğitim sistemi de, okullarda yetişen çocukları da zarar görür.

Hükümetin, kamuda işe alımlarda KPSS'yi kaldırıp, her Bakanlığın kendi sınavını yapmasını, sözlü sınavla memur alınmasını öngören bir sistem üzerinde çalıştığı ifade edilmektedir. Bunun sakıncaları nelerdir? KPSS'nin kaldırılmasıyla yapılan atamalara güven duyulacak mıdır?

Sorunuza sondan başlarsak, aslında mevcut hükümetin hiçbir yaptığına bu anlamda da hiçbir atamasına güven kalmamıştır. Toplum bu hükümete güvenmiyor. Çünkü yaptıkları ortada. Adam kayırmacılık, liyakatsiz atamalar bunların bildiği en iyi şey. Kurumlar iş yapamaz halde. Devlet adeta çalışamaz durumda. KPSS yeterli olmasa da bir liyakat ölçümü yapmakta, insanların çalışarak bir yere gelebilmesini sağlamaktaydı. Ancak görülmektedir ki, iktidar bunu hepten kaldırıp, liyakat, eğitim, beceri gibi özellikleri dikkate almadan kurumları kendi çiftliği haline getirmek , tam bir yağma düzenine geçmek istiyor. Bunun sakıncalarını daha sonraki dönemlerde hepimiz göreceğiz. Memuriyet liyakat gerektiren bir iştir. Bunu ulufe dağıtır gibi yandaşlara, eşe dosta, damada bacanağa dağıtırsanız devletin çivisi çıkar. Burada dikkat edilmesi gereken bir hususta öğretmenlerin KPSS sınavıyla alınması. Şimdi öğretmenlikte farklı branşlar var, mesela özel yetenek sınavıyla, Beden Eğitimi, Müzik, Resim gibi branşlar var. Bu dalda eğitim alanların, genel bir KPSS sınavıyla elemelerden geçmesi de doğru bir yöntem değil.

AKP 12 yıldır iktidarda olmasına rağmen her Bakan değişikliğinde yeni kadrolar oluşturmaktadır. Bunun hem MEB'in hafızasının silinmesine, hem Bakanlığı maddi zarara yol açığı hem de kazanılmış haklara darbe vurduğu şeklindeki eleştirilere katılıyor musunuz?

Her şeyden önce Milli Eğitimde orta ve uzun vadede politikalar üretilmeli. Bugün yapıldığı gibi palyatif yöntemlerle, kısa vadeli çözümlerle, pansumanlarla Milli Eğitimin birikmiş sorunları çözülemez. Burada Türkiye'nin önce bir milli eğitim politikası kaldı mı onu sorgulamak lazım. 12 yıllık iktidar döneminde hükümet en çok MEB Bakanlarını değiştirmiş. Neredeyse her iki yıla bir bakan düşüyor. Her gelen de yeni bir eğitim sistemi, yeni bir sınav sistemi ortaya atmış. Öğrenciler, milli eğitim çalışanları, eğitim kadroları bu sistemlere adapte olamadan hem bakan değişiyor, hem kurumda idareciler değişiyor, hem de sistem yeniden değişiyor. Böyle bir bakanlıkta kurum hafızasından bahsedilebilir mi? Böyle bir bakanlığın kurumsallaşması sağlanabilir mi? Ben bunun bir tarafında beceriksizlik bir tarafında da kasıt olduğunu düşünüyorum. İktidar milli eğitim politikaları üzerinde oynayarak, toplumda kendi istediği dönüşümü sağlamayı hedefliyor. Kültürüne, tarihine, değerlerine şaşı bakan bir iktidarın eğitim politikası da buna göre şekilleniyor. Sürekli değişen, sürekli yenilenen bu sistem hem zaman kaybına, hem yetişmiş personel kaybına hem de maddi israfa yol açıyor. Bu insan sermayesi, bu her defasında yenilenen sistem ve ona harcanan paralar hepimizin, böyle yap bozlarla ülke milli eğitimi hiçbir yere varamaz. Bir an önce politikalarımızı muhkimleştirmeliyiz.

Türkiye'de öğretmen açığı büyük bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Buna karşın bakanlık öğretmen açığını ücretli öğretmenler eliyle kapatmaya çalışmaktadır. Bu noktada Türkiye'de öğretmen yetiştirme ve alım politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'nin büyük bir insan potansiyeli var, bu potansiyel gücün de en büyük eksikliğinin eğitim olduğu görülmektedir. Bizlerin aynı zamanda eğitilmiş insan gücüne ihtiyacı var. Bu konuda büyük bir açık söz konusu. Bu açığın giderilmesi insanımızın kaliteli eğitim almasına bağlı. Ancak görmekteyiz ki, bu açık giderilmiyor, çünkü bizler eğitim verecek öğretmenlerimizi

> “Bizlerin aynı zamanda eğitilmiş insan gücüne ihtiyacı var. Bu konuda büyük bir açık söz konusu. Bu açığın giderilmesi insanımızın kaliteli eğitim almasına bağlı. Ancak görmekteyiz ki, bu açık giderilmiyor, çünkü bizler eğitim verecek öğretmenlerimizi atamıyoruz. Bir tarafta çok büyük bir eğitim açığı var öbür tarafta yine aynı oranda bir öğretmen açığı söz konusu.”

atamıyoruz. Bir tarafta çok büyük bir eğitim açığı var öbür tarafta yine aynı oranda bir öğretmen açığı söz konusu. Ne yazik ki, bizim eğitim talebi olanlarla, bu talebe cevap verecek öğretmenleri buluşturamayan garip bir sistemimiz var. Bir yanda öğretmen açığının olması öbür yanda eğitim bekleyen yavrularımızın bundan faydalanamaması gibi saçma sapan bir durumla karşı karşıyayız. Milli Eğitim politikasının başında yer alanlar bahaneleri bir yana bırakarak bu buluşmayı gerçekleştirmelidirler. Atanamayan öğretmenler bu ülkenin en büyük yarası. Ben basın toplantılarımın pek çoğunda bunu dile getiriyorum. Bize sayısız mail, mektup geliyor. Sosyal medyada onbinlercesiyle karşılaşıyorum. Gerçekten durumları çok zor, çoğu 30'lu yaşlara gelmiş ancak hayatların, hala kuramamışlar. Ben burada hükümete soruyorum: Öğretmen açığı var diyorsunuz, ancak sırada bekleyen onbinlerce öğretmeni atamıyorsunuz. Bu açıkları ücretli öğretmenliklerle kapatmaya çalışıyorsunuz. Hem de çok düşük ücretlerle. O zaman bu öğretmen yetiştiren fakülteleri neredeyse köylere bile açmanın izahını yapabilir misiniz? Bu öğretmenler nerede iş bulacak? Üstüne üstlük bir de dershaneleri kapatıyorsunuz. Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu. Öğretmen yetiştirme ve öğretmen alımı politikaları bir an önce gözden geçirilmelidir. Bugün öğretmen yetiştiren okullarda okuyup işsizler ordusuna dahil olan onbinlerce yüzbinlerce gencimiz bu yanlış politikanın kurbanı. Öncelikli görev Milli Eğitim Bakanlığına aittir. Bu nedenle bir an önce onların dertlerine çare olacak bir eğitim politikası geliştirilmelidir. Devletin bu sorumluluğu vardır ve bundan kaçamaz.

MİLLİ SAVUNMA KOMİSYON ÜYESİ

CHP BURSA MİLLETVEKİLİ

Turhan TAYAN

AKP İktidarının Eğitim Uygulamaları Hakkındaki Düşüncelerim

- MEB Yasasında yer alan stajyer öğretmenlerin adaylıklarının kaldırılma süreci Milli Eğitim'deki kadrolaşmanın, siyasallaşmanın yeni bir yoludur, hiçbir objektif kritere sahip değildir.

- AKP 12 yıldır 4 Bakan değişikliği ile birlikte merkez kadrolarda önemli değişiklikler yaparak, tecrübeyi hiçe saymış, kazanılmış hakları yok etmiş Milli Eğitim Bakanlığının hafızasını ortadan kaldırmıştır. Her yeni Bakan ile birlikte hem kadrolar değişti, hem eğitim uygulaması değişti. Eğitim politikaları diyemiyorum, çünkü herhangi bir politikaları yok, halk arasında "yazboz" deyimi tam da bu acı gerçeği yansıtmaktadır.

- Türkiye'de öğretmen açığı ciddi bir sorundur. AKP bu açığı taşıma suyla değirmen çevirerek gidermeye çalışıyor. Eğitimin en temel ayağı öğretmendir. Bilgisayarlı eğitim, eğitim teknolojisi ne kadar gelişirse gelişsin öğretmenin yerini dolduramaz. Üzülerek ifade etmeliyim ki öğretmen yetiştirme, öğretmen istihdamı konusu yıllardır ihmal edilmektedir. Öğretmen yetiştirme konusu planlamadan yoksundur. Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı ve Yüksek Öğretim Kurumu arasında bir koordinasyon olmaksızın el yordamıyla yapılıyor. İhtiyaç duyulan alanda öğretmen açığı varken, ihtiyaç fazlası alanlarda program açılarak gereksiz öğretmenler işsizler ordusuna katılıyor.

- CHP olarak MEB yasasını Anayasa Mahkemesine götürmekle doğru bir hizmet yaptığımızı düşünüyorum. Hukuken sakat ve sakıncalı hükümleri olan bir yasa Yüksek Mahkemeden dönebilir. Anayasaya aykırı hükümleri var.

- Şüphesiz iptal kararı geriye işlemeyeceğinden AKP, Milli Eğitimde yapacaklarını yapmış olacaktır. Önümüzdeki yıl eğitimde yeni bir kaos yaşanacaktır. Bu uygulamalar hem öğrencileri, hem velileri, hem öğretmenleri rahatsız etmektedir.

- AKP maalesef parti adındaki adaleti unutmuştur. Adil değildir. Hak ve hukuk ilkelerine aykırı atama ve nakillerle yöneticileri yıldırmak onları istifaya zorlamak ve boşalan alanları kendi yandaşları ile doldurmaya çalışmaktadır. Hedef budur.

- AKP iktidarı her alanda partizanlık yapmakta, kadrolaşmak için her yola başvurmaktadır. Okul yöneticiliğini sınavla belirlemek, performans değerlendirmesi ile belirlemek inandırıcı değildir. Neye göre yapılacaktır bunlar? Onlarca yıl okul yöneticiliği yapmış bir okul müdürünü hangi objektif başarı kriteri ile yeniden değerlendirecektir?

- MEB de paralel yapı var mıdır? 12 yıldır görevde olanlar şimdi mi böyle bir yapıyı fark ettiler? Bugüne kadar ne yaptılar? Yasalara, Milli Eğitim temel yasasına aykırı hareket edenleri bugüne kadar niye tespit etmediler, niye yasaları uygulamadılar. Biz yasalardan yanayız, bu yasalar her zaman uygulanmalı herkese uygulanmalı. Cadı avı ile bir yere varılmaz.

- Dershaneler konusu bir eğitim gerçeğidir. Yıllardır uygulanan eğitim politikalarının bir sonucudur dershaneler. Milli Eğitim sistemimiz ve uygulamalar dershaneleri bir ihtiyaç olarak ortaya koymuştur. Dershaneleri yasa baskısı ile tasfiye etmek yanlıştır, haksızlıktır. Dershanelerdeki öğretmenleri KPSS'ye girmeden kadroya almak yıllardır bekleyen öğretmenlere haksızlıktır.

- Milli Eğitimimizin ne milliliği kaldı ne de laikliği. 1996 yılı Mayıs ayında Milli Eğitim Bakanı olarak topladığım 15. Milli Eğitim Şurasında ilköğretim yeniden yapılanması görüşüldü. İlköğretimin 8 yıla çıkarılması, temel eğitimin kesintisiz 8 yıl olmasına karar verildi. 1997 yılında çıkarılan yasa, 2013 yılına kadar uygulandı. Çok güzel sonuçlar alındı. Maalesef AKP hiçbir pedagojik ve bilimsel temeli olmayan 4+4+4 ucubesi ile sistemi tahrip etti. Bu, uygulama milli ve laik eğitimden çağdaşlıktan uzaklaşmak, geriye gitmektir.

- Taşımalı sistem yeniden ele alınmalıdır. Bu uygulama köylerde halkı İstiklal Marşına hasret bırakmış, köylüyü öğretmen aydınlatmasından yoksun bırakmıştır.

Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme
Eski Genel Müdürü

Ömer BALIBEY

Öğretmenlik Mesleğini Değerlendirdi

“TBMM’de öğretmenlerin durumunu iyileştirmekle ilgili bir Araştırma Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyonun 28 Nisan 1993 tarih ve 10/1 numaralı raporunda “YÖK ve Üniversiteler, öğretmen yetiştirme gibi ülkemizin geleceğini ilgilendiren çok ciddi bir işi hafife almış, ek ve angarya bir görev gibi yürütmeye çalışmışlardır. Ayrıca MEB ve YÖK ciddi bir işbirliği yapmamış, istenilen sayıda ve kalitede öğretmen yetiştirememiştir” denilmektedir.”

Bir ülkede eğitimin yüksek değer kazanması ve insanların refah seviyelerinin yükselmesi, ancak eğitilmiş bilinçli toplumlarla gerçekleşir. Bu amacı gerçekleştirecek olan kişiler de, eğitimin temel unsuru olan nitelikli öğretmenlerdir. Öğretmenler; bilgi, beceri ve davranışları ile nitelikli ve donanımlı öğrenciler yetiştirirler. Bir ülkenin gelişmişliği ve kalkınmışlığı eğitimcilerine vermiş olduğu değerle orantılıdır.

Ancak ülkemizde en çok ihmal edilen konu ise öğretmenlerimizin yetiştirilmeleridir. TBMM’de öğretmenlerin durumunu iyileştirmekle ilgili bir Araştırma Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyonun 28 Nisan 1993 tarih ve 10/1 numaralı raporunda “YÖK ve Üniversiteler, öğretmen yetiştirme gibi ülkemizin geleceğini ilgilendiren çok ciddi bir işi hafife almış, ek ve angarya bir görev gibi yürütmeye çalışmışlardır. Ayrıca MEB ve YÖK ciddi bir işbirliği yapmamış, istenilen sayıda ve kalitede öğretmen yetiştirememiştir” denilmektedir. Aradan 21 yıl geçmesine rağmen, aynı sorunlar artarak devam etmektedir.

2013-2014 Eğitim Öğretim Yılında Öğretmenliğe Kaynaklık Eden Fakültelerde Okuyan Öğrenci Dağılımı

Fakülte Adı	Öğrenci Sayısı
Eğitim Fakültesi	226.660
Fen Edebiyat Fakültesi	298.632
Mesleki ve Teknik Eğitim Fakültesi	47.641
Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu	34.483
Güzel Sanatlar Fakültesi	23.658
Diğer Fakülte ve Yüksekokullar	113.422
TOPLAM	759.880

Bugüne kadar öğretmen eğitimi hep nicel anlamda ele alınmıştır. Sorunları nicelik olarak görmek, problemlere sayısal karşılıklar üretmeye çalışmak, toplumsal olumsuzlukları daha da derinleştirmiş, Türkiye’de öğretmen yetiştirme sorunu hem nitelik hem de nicelik olarak daha da büyümüştür. Bunun somut örneklerini görmekteyiz. Son 10 yıl içerisinde öğretmenliğe kaynaklık eden fakülte ve yüksek okulların hem sayıları hem de kontenjanları plansız bir şekilde %50 artırılmış, ama Bakanlığın öğretmen alımındaki (istihdamındaki) sayısı artmamıştır.

Tabloda görüldüğü gibi öğretmen yetiştiren yüksek kurumlarda okuyan toplam 759.880 öğrenciden her yıl 130.000 civarında öğrenci mezun olmaktadır ve bunlardan yaklaşık 40.000 civarında öğretmeni, bakanlık atamaktadır.

Geri kalan 90.000 civarında mezun olan öğretmen adayları ise açıkta kalmaktadır. 360.000 civarındaki atama bekleyen öğretmen adaylarına her yıl 90.000 daha ilave edilince, bunların sayısı 5 yıl içerisinde muhtemelen bir milyona ulaşacaktır.

Sırf siyasi amaçla açılarak sayıları ve kontenjanları bilinçsizce artırılan bu fakültelerden hayata kırgın, küskün ve mutsuz yüzbinlerce öğretmen adayı mezun olmaktadır.

Bakanlık; öğretmenleri sadece KPSS’yi kazananlardan aldığı için, bu öğretmenlerimizden yeterince verim alamamaktadır. Eğitim Fakülteleri; sadece KPSS’yi kazanma ve bir diploma sahip olma hedeflerinden dolayı, öğrencilerini motive edememekte ve yeterince yön verememektedir. Halbuki öğretmenlik elinde bir üniversite diploması olan ve başka yerde iş bulamayan herkesin yapacağı bir iş olmamalıdır. Öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesi ülkenin en temel sorunu olarak mutlaka ele alınmalıdır.

Görevi sadece öğretmen yetiştirmek olan 97 Eğitim Fakültesinden;

1) %40’ında derslik, salon, amfi, laboratuar, kütüphane ve spor salonları mevcut değildir,

2) Alınan öğrencilerin sayıları çok fazladır,

3) Had safhada öğretim görevlisi açığı vardır,

4) Öğretmen yetiştirmede staj programları yetersizdir,

5) Derslik başına ortalama 100 civarında öğrenci düşmektedir,

6) Bu bilgi çağında internet bağlantılı bir bilgisayara 150-200 öğrenci düşmektedir,

> **Bakanlık; öğretmenleri sadece KPSS'yi kazananlardan aldığı için, bu öğretmenlerimizden yeterince verim alamamaktadır. Eğitim Fakülteleri; sadece KPSS'yi kazanma ve bir diploma sahip olma hedeflerinden dolayı, öğrencilerini motive edememekte ve yeterince yön verememektedir. Halbuki öğretmenlik elinde bir üniversite diploması olan ve başka yerde iş bulamayan herkesin yapacağı bir iş olmamalıdır. Öğretmenlik mesleğinin cazip hale getirilmesi ülkenin en temel sorunu olarak mutlaka ele alınmalıdır.**

7) Öğretim elemanı olarak 7 Eğitim Fakültesinde alanında profesör bulunmamaktadır,

8) Bir profesöre, Eğitim Fakültelerinde 100, Ziraat Fakültelerinde 29, Veteriner Fakültelerinde 24 öğrenci düşmektedir,

9) Bu fakültelerden vatanın her yerinde en zor şartlarda görev yapacak ve öğretmenlik mesleğine gönül veren üstün nitelikli idealist öğretmenler yetiştirilmelidir.

Eğitim Fakülteleri ile Fen ve Edebiyat Fakülteleri arasındaki öğretmen yetiştirme konusunda çekişmeleri de işi çıkmaza sokmuştur.

GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN YAŞ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI		
Yaş Grubu	**Toplam Sayı**	**Oranı (%)**
30 yaş altı	191.535	28,5
30-39 arası	320.000	40,0
40-49 arası	150.944	22,4
50 ve üzeri	54.865	8,2
TOPLAM	**727.000**	**100,0**

2014 yılı itibariyle Milli Eğitim Bakanlığı'nda 727.000 öğretmen görev yapmaktadır. %70'i 40 yaşın altında olan bu öğretmenlerimizin uzun süre eğitime hizmet edecek olmaları aslında eğitim için önemli bir kazançtır. Ancak öğretmenlerin gerek Eğitim Fakültelerinde almış oldukları uygulama eğitimlerinin yetersizliği ve niteliği, gerekse öğretmen olarak atandıktan sonraki süreçte katılmış oldukları mesleki gelişimleriyle ilgili yapılan seminerleri yetersiz kalmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin büyük bir kısmının kendi mesleki alanlarındaki gelişmeleri takip etmemeleri, kendilerine zaman ayırmamaları ve isteksizlikleri de önemli bir sorundur. Hayat şartlarının zorluğu ve yaşadığı ekonomik sıkıntılar da önemli bir sorundur. Eğitim Fakültelerinden mezun olduktan sonra kendi alanlarıyla ilgili hiçbir yayın, makale ve mecmua okumayan ve takip etmeyen öğretmenlerimizin sayısı %50'yi aşmaktadır. Yine 20 yıllık öğretmenlik mesleği süresinde açılan hiçbir hizmet içi eğitim kursuna katılma talep etmeyen öğretmenlerimizin sayısı da %40 civarındadır.

Öğretmenlerle ilgili yapılan bir araştırmada; öğretmenlik mesleğine başlayanların %30'unda 10 yıldan sonra bıkkınlık, %45'inde de 15 yıldan sonra kırgınlık başlamaktadır.

Soru 2

8-9 Kasım 2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü olarak Ulusal Öğretmen Stratejisi Çalıştayı düzenlemiştik. 220 paydaş davet etmiştik ve katılım çok yüksekti. Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi Dekanları, eğitim alanında çalışmalar yapan tüm sendikalar ve sivil toplum üyeleri ve dernekler, İl ve İlçe Müdürleri, okul müdürleri, öğretmen, öğrenci ve veliler katılmıştı. Ayrıca bir ilk olarak da atama bekleyen ve bakanlığın önünde eylem yapan öğretmen adaylarını da davet etmiştik. Çok kapsamlı ve önemli akademik çalışmaydı. Daha sonra kapsamlı 2 oturumlu çalıştayı yine yaptık ve en son şeklini verdik.

"Ulusal Öğretmen Strateji Taslağı" hazır hale gelmişti. Bu taslakta öğretmenlik mesleği, her yönüyle ve çok kapsamlı bir şekilde ele alınmıştı.

Bu belgede detaylı:

3 Amaç
7 Hedef
17 Alt Hedef belirlendi.

- Öğretmen adaylarının nasıl alınacağını, ne şekilde yetiştirileceği,

- Öğretmenlik statüsünün nasıl olacağı,

- Öğretmen algısının topluma nasıl yansıması

- Uygulamalardaki intörlük ve montörlük

- Öğretmenlik kariyer basamakları nasıl olmalı

- Ayrıca; 2006'dan beri çalışılan öğretmen yeterlilikleri ve bu yeterliklerinin uygulanabilirliği

- Bu çalışmaların mali boyutları da her yönüyle tespit edilmiştir.

Öğretmen strateji belgesi; başbakan yardımcısı sayın Ali Babacan başkanlığındaki Milli Eğitim Bakanı sayın Ömer DİNÇER, Kalkınma Bakanı sayın Cevdet YILDIZ ve Maliye Bakanı sayın Mehmet ŞİMŞEK'in de bulunduğu bir ortamda Bakanlıklardan müsteşarlar ve genel müdürlerin katılması ile bir sunum yaptık. Netice olarak bir alt komis-

yon kurulması ve bu çalışmaların maddi boyutlarının daha detaylı ele alınması istendi. Müsteşarlar seviyesinde yapılan bu çalışmalar esnasında Milli Eğitim Bakanı değişti ve o belge sonra Milli Eğitim Bakanı sayın Nabi AVCI'ya da sunuldu. Hem YÖK tarafından, hem de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir takım hukuksal düzenlemeler yapılması gerektiği için şu an bildiğim kadarıyla geniş boyutlu bir yasal çalışma yok gibi.

3) Önce öğretmenlik bir meslek midir, değil midir, onu tanımlamamız lazım. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 45 ve 48. Maddelerinde "öğretmenlik bir meslektir" tanımı vardır. Genel kültür,alan bilgisi ve pedagojik (eğitim) bilgileri kapsar demektedir. "İyi bir öğretmenin" bir çocuğun yaşantısında ne kadar önemli olduğunu ve ona katacağı değeri hepimiz bilmekteyiz. Dolayısıyla öğretmen niteliğini belirleyen ana faktör de öğretmenin nitelikli olmasıdır.

Türkiye'de hizmet öncesi öğretmen eğitimi sistemi yeterli arz kapasitesine sahiptir. Ancak istenilen niteliklere sahip öğretmen adaylarını yetiştirmek için aynı şeyler söylenemez. Türkiye, bir bütün olarak eğitim sistemini geliştirmede nitelikli bir öğretmen kitlesi oluşturabilmek için en iyi öğretmen adaylarını mesleğe çekmeyi, meslekte tutmayı başarmak zorundadır. Öğretmen strateji belgesinde; "öğretmen adaylarının belirtilen kriterler çerçevesinde değerlendirmeli ve ona göre seçilerek alınmalıdır" denilmektedir.

> **"Öğretmenlerin büyük bir kısmının kendi mesleki alanlarındaki gelişmeleri takip etmemeleri, kendilerine zaman ayırmamaları ve isteksizlikleri de önemli bir sorundur. Hayat şartlarının zorluğu ve yaşadığı ekonomik sıkıntılar da önemli bir sorundur."**

4) Öğretmenlik mesleğinin saygınlığının azalması veya böyle bir düşünce insanlara göre değişir. Saygınlık eğer maddi olarak ele alındığında ve değerlendirildiğinde; yani her şeyi para olarak gören toplumlar için öğretmenlik mesleği çok para kazandıran bir meslek değildir. Öğretmenlik; öğretmenin yaptığı hizmet, verdiği emek, döktüğü alın teri değerlendirilecek olursa toplumda en saygın ve en yüce meslektir. Her mekanda fedakarlık ve sevgi vardır.

Saygınlık kavramı bence toplumlarda, bölgelerde, yörelerde ve evlerde çok farklı algılanmaktadır. Bir bütün olarak değerlendirmek de yanlıştır.

Arz talep dengesizliğinden dolayı çok fazla öğretmen adayının atanamaması ve atama beklemesi bir algıdır. Ama bir itibar kaybı değildir.

Yine öğretmen ekonomik şartları ve çalıştığı yörelerdeki yaşadığı sıkıntı ve zorluklar da olumsuz bir algıdır.

Bakanlığın yaptığı sistem değişikliklerinde ve sınav sistemlerinde öğretmenlerin sadece küçük bir kısmının görüşünü alması olumsuz bir algıdır.

Sendika haklarının kısıtlı olması, yine çok olumsuz bir algıdır.

Bunları ve bunun gibi sorunları değerlendirdiğimizde sorunun cevabını vermiş oluyoruz.

5) Bizim bakanlık olarak yapmamız gereken en önemli hizmet, öğretmenlerimizin mesleki gelişimlerini sürekli ve dinamik tutmaktır. Hizmet içi eğitimler iki şekilde yapılmaktadır. Bakanlığının 7 tane hizmet içi enstitüsünde yaptığı eğitimler ile illerde yapılan mesleki gelişimlerdir.

Son 3 yılda öğretmenlerimize Yenilikçi Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü üzerinde kısmen yüz yüze, kısmen de uzaktan eğitim sistemiyle verilmektedir. Fatih Projesi kapsamında illerde kurulan 110 bilişim eğitim merkezleri

henüz çok kapsamlı bir şekle gelmediği için ancak Fatih Projesi kapsamında da eğitim verilmektedir, ama çok yeterli değildir.

1 hafta 30 saat veya 2 hafta 60 saat verilen mesleki gelişim kursları devamlılık ve süreklilik arz etmediği için faydalı olsa da yeterli değildir.

Ulusal öğretmen strateji belgesini de hazırlamıştık. Mutlaka Eğitim Fakülteleriyle işbirliği yapıp, alanlarla ilgili içerikler yazılmalı ve her konu detaylı ele alınmalı. Hizmet satın alma yöntemiyle öğretmenlere verilen bir şifreyle isteyen istediği zaman bu bilgileri almalı ve bu şekilde bilgilerini geliştirmelidir. Çünkü çeşitli mazeretlerinden veya sosyal durumları nedeniyle öğretmenlerimiz hizmet içi kurslarına rağbet etmiyor veya yetersiz gördüğü için müracaatta bulunmuyor.

Ama konusunda uzman, hem üniversitelerin hem de bu alandaki en iyi öğretim görevlilerinin bilişim teknolojisini de kullanarak katkıda bulunmaları daha önemlidir. Ayrıca bu hizmet içi kurslarının bir kısmının da üniversitelerimizde zaman zaman yüz yüze yapılması da önemlidir.

6) Milli Eğitim Bakanlığı 2006 yılından 2010 yılına kadar kadrolu öğretmenlerle beraber sözleşmeli öğretmen de almaya başladı. KPSS puanından biraz daha düşük puan alıp atanamayan öğretmenlerden her yıl 10.000 civarında sözleşmeli olarak aldı. Yani;

a) Kadrolu
b) Sözleşmeli,
c) Vekil,

d) Ücret karşılığı olmak üzere dört öğretmen çeşidi olmuştur.

2011 yılında bütün sözleşmeli öğretmenler kadroya alındı ve bu sorun çözüldü. Ama şu an hem vekil öğretmenlik sistemi hem de ücret karşılığı derse giren öğretmenlik sistemi devam etmektedir. Vekil öğretmenlik sistemi; sınıf öğretmenlerinin hastalandıklarında veya mazeretli olması halinde yerine giren öğretmenlere vekil öğretmen denilmektedir. O vekil öğretmenler, öğretmenin maaş ve kademe derecesi neyse onun 3/2'sini almaktadır. Rapor bitince görevi biten ücret karşılığı derse giren öğretmenler de öğretmen sayısı yeterli olmadığı okullarda herhangi bir derse ücret karşılığı girmektedirler. Bunlar 30 saate kadar girebiliyorlar. 350.000 civarında öğretmen beklerken 60.000 ücretli öğretmenin olması, büyük bir handikaptır. Bir bakan ismini vermek istemiyorum, 60-40 bine indiği için çok sevinmişti, ama maalesef bu sayı 40 ile 60 bin arasında gidip geliyor.

Sorun şu; Maliye Bakanlığı'ndan ihtiyaç kadar kadro talep edilip bu sorun çözülmelidir. Çünkü çok çok ehil olmayan insanlar ve farklı amaçlı insanlar öğrencilerimize ders vermektedir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki ücretli öğretmen sorunu çok boyutlu olarak ele alınmalıdır. Yoksa ülkemiz büyük bir sıkıntı ve tehlike içerisindedir.

7) KPPS şu an ölçme ve değerlendirme yaparak kamuya eleman almaktadır. Bu alımın bir kuralı ve bir sistemi var. Mutlaka aksayan sıkıntıları var. Bilgiyi tam ölçmüyor, alanlara çok ihtiyaç vermeyen adayları tanımıyor ve sadece puan üstünlüğüne göre eleman alıyor denilmektedir. Bu eleştirilerde haklılık payı da haksızlık payı da elbette var.

Ülkemizin en büyük sıkıntısı çok çabuk sınav sistemlerinin değiştirilmesi ve henüz bir sistemin tam oturmayışı, başka bir sistem arayışı içerisinde olmasıdır. Getirilecek sistemin KPSS'den daha kapsamlı, daha rasyonel ve daha çözüm üretici olması lazım. Yoksa ülke zaten deneme ve yanılmayla bir takım arayışları uygulamaktadır. Uzun vadeli kalıcı pilot uygulamaları en az 5 yıllık bir süreç neticesinde bunlar gündeme gelmelidir. Özellikle ülkemizde kriterleri belli olmayan mülakatları ve personel alımları hem çok sıkıntılı olmakta hem de insanların vicdanlarını incitmekte ve rahatsız etmektedir. Adaletin insanların üzerinde inancını kaybettiği ve tarafsızlığını yitirdiği bir ülkede kaos ve kargaşa bitmez. Herkes kendi kural ve kanununu uygular. Böylece ülkenin milli bütünlüğü ve millet olmak bütünlüğü ciddi yaralar alır. Önce kriterlerin ve kuralların belirlendiği ve bu kriterlerin yasalaştığı bir sınav sistemi olmalı, yine bunun uygulanmasında da belirli yaptırımlar uygulanmalıdır.

8) 1 Mart 2014 tarih ve 6528 sayılı Kanun'la bir takım düzenlemeler yapıldı. Bu düzenleme içerisinde stajyer öğretmenlik düzenlemesi de yapıldı. Tabi bütün yapılan değişiklikler uygulanınca görülür. Hele öğretmenlik gibi Bakanlığın en önemli bölümünü ilgilendiren, meslektaşlarımızın göreve yeni başlarken ve başladıktan sonraki gelişmelerde nasıl bir tutum izleyecekleri yasayla belirlenmişse de uygulamada bir şey söylemek imkansızdır. Ne tür sonuçlar doğuracağı olumlu veya aksayan yönlerini de zamanla göreceğiz. Önemli olan eğitime ve öğrencilere yansıması, faydalı olmasıdır.

EĞİTİMCİ - YAZAR

ABBAS GÜÇLÜ İLE

TÜRK MİLLİ EĞİTİMİ ÜZERİNE

Milli Eğitim Bakanlığı son dönemdeki uygulamalarıyla fişleme, tasfiye ve kadrolaşma eleştirilerine maruz kalmaktadır. Özellikle son çıkarılan MEB Yasası bu iddiaları daha da artırmıştır. MEB'de kadrolaşma iddiaları için neler söyleyeceksiniz?

MEB dünden, bugüne bunu hep yaptı ve bu yüzden ciddi yaralar aldı. Belli ki hala akıllanmamış. Çünkü etik ve hiyeraşik olmayan bir kadrolaşmanın yapanlara da bir hayrı olmuyor.

Bakanlıkta yapılan atamalarda, görevlendirmelerde özellikle bir sendikanın üyelerinin ağırlığı göze çarpmaktadır. Hatta MEB Yasasından nemalanmaya çalışan bir sendikanın "Bana üye olursan seni müdür yapacağım" şeklinde telkinlerde bulunduğuna yönelik şikâyetler gelmektedir. Bazı sendikalar iktidarın yan kuruluşu, siyasi parti temsilcisi gibi hareket etmektedir. Özellikle taşrada eğitim çalışanları üzerinde sendikal baskı etkisini hissettirmektedir. Bu konudaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

İşçi ve işverenlerin kol kola olması hiçbir kurumu olmadığı gibi sendikaları da onurlandırmaz. Sendikalar gücünü, iktidarlardan değil, üyelerinden almalıdır. Paraşütle gelenler, hep paraşütle gitmişlerdir. Bu yüzden hak etmeyenlerin, hak etmedikleri görevleri kabul etmemeleri gerekir.

MEB Yasasında yer alan düzenlemelerden birisi stajyer öğretmenlerin adaylıklarının kaldırılma süreci ile ilgilidir. Bu uygulamaların kadrolaşmaya yol açacağı, siyasi yandaşlığı beraberinde getireceği ifade edilmektedir. Stajyer öğretmenlerin adaylıklarının kaldırılması için getirilen performans değerlendirmesi, yazılı ve sözlü sınav uygulamalarını nasıl buluyorsunuz? Öğretmenlerin performansını kim, nasıl ölçecek ya da sözlü sınav objektif bir değerlendirme sağlar mı?

Bunun doğru olmadığı, yargıdan döneceği defalarca görüldü, yine görülecektir. Eğitim siyasetin öyle ya da böyle hiç girmemesi gereken alanların en başında geliyor. Öğretmelerin ne iktidarlar tarafından ne de muhalefet tarafından, sanki kendi arka bahçeleriymiş gibi bir algı yaratmaya hakları yoktur. Böyle bir algının oluşmasına da eğitim camiası eğilimi ne olursa olsun pirim vermemelidir. Ölçme-Değerlendirme MEB'in yumuşak karnı bu konudaki objektifliğini kaybetmesi demek, devlete olan güveni sarsar ki, buna hiç kimsenin hakkı yoktur...

AKP 12 yıldır iktidarda olmasına rağmen her Bakan değişikliğinde yeni kadrolar oluşturmaktadır. Bunun hem MEB'in hafızasının silinmesine, hem Bakanlığı maddi zarara yol açtığı hem de kazanılmış haklara darbe vurduğu şeklindeki eleştirilere katılıyor musunuz?

Devletin olmadığı gibi siyasi partilerin de kalıcı bir eğitim politikası yok. Aynı iktidar dönemlerinde bile bir birine çok zıt kararlar alındı. Alınmaya da devam ediyor. MEB bir anlamda acemi politikacı eğitim merkezi haline getirildi. Bu da hem MEB'i hem de iktidarları yıpratıtı...

Türkiye'de öğretmen açığı büyük bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Buna karşın bakanlık öğretmen açığını ücretli öğretmenler eliyle kapatmaya çalışmaktadır. Bu noktada Türkiye'de öğretmen yetiştirme ve alım politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

MEB'in yaptığı en büyük yanlışlardan birisi de bu, ama bu kendisinden çok Maliye'den kaynaklanıyor. Her bakanın daha çok kadro almak için, çok yoğun çaba harcadığını biliyoruz. Herkesin bu konuda Milli Eğitim bakanlarının arkasında durması gerekiyor

Dershane öğretmenlerin KPSS'ye girmeden kadrolu öğretmen olarak atanması, yıllardır atama bekleyen, öğretmen olmak için KPSS'ye giren öğretmenlere haksızlık yarattığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Bu konudaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Bu durum hiç hoş gibi gözükmese de diğer öğretmenlerimiz için de büyük mağduriyet yaratacaktır. Ayrılan mevcut kadroların dışında ek kadro ile bu sorunun bir şekilde çözülmesi gerekir...

Milli Eğitim Bakanlığı, SİSTEM SORUNU ve HUKUKSUZLUKLAR

Av. Hatice AYTEKİN
Türk Eğitim-Sen Genel Merkez Avukatı

Bir süredir Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatında sık ve köklü değişiklikler yapılmakta ve uzun mücadeleler sonucunda elde edilmiş kazanımlar yok sayılmaktadır. Yapılan değişiklikler de sendikaların ve bireylerin yargı yoluna gitmelerini engellemek için kanun yolu ile yapılmaktadır. Yeni ortaya çıkan ihtiyaçlara göre ya da uygulamadaki aksaklıklara göre değişikliklerin yapılması gerekirken, yürüyen bir sistemde gerekçesiz bir şekilde değişikliğe gidilmesi hukuki istikrarı ve devlete güveni zedelemektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı değişikliklerden sadece bir kaçı incelendiğinde dahi Bakanlığın istikrarsız uygulamaları gözler önüne serilecektir.

Şöyle ki;

Milli Eğitim Bakanlığı Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 14 Mart 2014 tarih ve 28941 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anılan yasanın 25. Maddesi ile 652 sayılı KHK'ya eklenen Geçici Madde 10/3. Maddesi ile Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi, Müsteşar Yardımcısı, Genel Müdür, İnşaat ve Emlak Grup Başkanı ve Grup Başkanı kadrolarında bulunanlar ile Bakanlık taşra teşkilatında İl Müdürü, İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı ve İlçe Millî Eğitim Müdürü ve merkez teşkilatında görev alan şube müdürlüğü kadrolarında bulunanların görevlerine son verilmiştir.

Yine aynı yasanın Geçici Madde 10/8 ile bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla halen Okul ve Kurum Müdürü, Müdür Başyardımcısı ve Yardımcısı olarak görev yapanlardan görev süresi dört yıl ve daha fazla olan-

ların görevi, 2013-2014 ders yılının bitimi itibarıyla başka bir işleme gerek kalmaksızın sona erdirilmiştir.

Bu madde ile bir anlamda Bakanlığın hafızası da silinmiştir. Yıllardır bu görevleri ifa eden bilgi birikimi, kurum hafızası, kariyer ve liyakati konusunda herhangi bir olumsuzluğu idarece tespit edilmemiş kişiler görevlerinden alınmışlardır. Milli Eğitim Bakanlığı gibi devasa bir teşkilatı, tecrübeli, birikimli bürokratlar ve yöneticiler olmadan yönetmek mümkün değildir. Böyle bir uygulamanın hayata geçirilmesi kaosa yol açacağı gibi eğitim sisteminde de onarılmaz yaralar açılmasına sebep olmuştur. Bu durum, sadece eğitim faaliyetlerinin bozulmasına değil; aynı zamanda devlette de istikrarın zedelenmesine neden olmuştur.

Aynı yasanın 5. Maddesinde "Aday öğretmenliğe atanabilmek için; 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak, yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından mezun olma ve Bakanlıkça ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılacak sınavlarda başarılı olma şartları aranır.

Aday öğretmenler, en az bir yıl fiilen çalışmak ve performans değerlendirmesine göre başarılı olmak şartlarını sağlamak kaydıyla, yapılacak yazılı ve sözlü sınava girmeye hak kazanırlar." denilmektedir. Lisans mezunu olan ve KPSS puanı ile öğretmen olarak ataması yapılanlar, en az bir yıl çalışmalarının ardından performans değerlendirmesine göre başarılı olmak şartı ile yapılacak yazılı ve sözlü sınava girmeye hak kazanacaktır. Öğretmenler ile asil memur olarak atanabilmek için ilk olarak kriterinin neye göre belirleneceği belli olmayan, tamamen subjektif yapılacak performans değerlendirmesinden başarılı olacaktır. Ancak bu da öğretmenlerin stajyerliklerinin kalkması için yeterli olmayacaktır. Bu şartları taşıyan öğretmenler bir de yazılı ve sözlü sınava girecektir. Sözlü sınav adaylara torpil kaygısını yaşatacağı gibi birtakım kişisel dostluk, düşmanlıkların da öne çıkmasına sebep olacaktır. Öğretmen olabilmek için eğitim fakültelerine kayıt yaptıran binlerce öğretmen adayı değişiklik ile birlikte yeni bir atama sistemine tabi tutulmaktadır.

Özellikle bakanlıkça yapılan hemen hemen tüm değişikliklerde karşımıza çıkan en önemli husus sözlü sınav uygulamasıdır. Görevini en iyi şekilde yapacak, kariyer ve liyakate sahip kişilerin sözlü sınav sebebi ile keyfi ve siyasi uygulamalar neticesinde hak ettiği kadrolarda bulunamadığı herkesin malumudur. Denetimi zor olan ve tamamen kişiye özel uygulamalar yapılan sözlü sınavların ne denli objektiflikten uzak olduğu, yıllardır sözlü sınavların iptali için açılan bireysel ve genel davalardan anlaşılabilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığınca; Yazılı sınavlar sonucunda mesleki yeterliliğini kanıtlamış olan kişilerin yazılı sınava ek olarak sözlü sınava tabi tutulması sınava giren adaylar arasındaki eşit yarışı zedelemektedir. Bakanlıkça yapılan yazılı sınavların büyük bir çoğunluğunda dahi hatalı sorular sebebi ile sınav iptalleri yaşanırken, sözlü sınavlarda ne gibi hukuki sorunların yaşanacağını kestirmek zor değildir.

Atama, görevlendirme, görevde yükselme gibi Milli Eğitim Personelini ilgilendiren tüm işlemlerde sözlü sınavın ön planda olması ve bu konuda alınmış yargı kararları Bakanlığın bu türlü işlemlerine şüpheyle bakılır hale getirmektedir.

MEB'in mülakatı belirleyici hale getiren düzenlemeleri defalarca yargıdan dönmüştür. Ancak MEB, mülakatı belirleyici yapma konusundaki ısrarını sürdürmektedir.

2011 yılı Yurt Dışında (Almanca ve Fransızca Konuşulan Avrupa Ülkeleri ile Afganistan'da) Görevlendirilecek Öğretmenlerin Temsil Yeteneği Mülakatı Kılavuzunun 1.2. Başvuru ve Görevlendirme Şartları başlıklı maddesinin (I) bendinde yer alan "Sınav başvurusunun son günü itibarıyla 45 yaşından gün almamış olmak." ibaresi ile Temsil Yeteneği Mülakatı başlıklı 2. bölümünün iptali için Türk Eğitim Sen tarafından açılan davada Danıştay İkinci Daire 2011/10527 esas no'lu kararı ile " Bakanlıklar arası Ortak Kültür Komisyonunun Çalışma Esas ve Usulleri ile Bu Komisyon Tarafından Yurtdışında Görevlendirilecek Personelin Nitelikleri ile Hak ve Yükümlülüklerinin Belirlenmesine İlişkin 05.06.2003 günlü, 2003/5753 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 7. maddesinin (j) bendinde ve dava konusu kılavuzun dayanağı Bakanlıklar arası Ortak Kültür Komisyonu'nun 16.9.2011 günlü, 83 sayılı kararında yapılacak sınavlarda başarılı olmak koşulu düzenlenmiş olmasına karşın Kılavuzda sadece temsil yeteneği mülakatı yapılması öngörülmektedir. Objektif olarak kriterleri önceden belirlenmiş ve tüm adaylara eşit koşullarda uygulanan mesleki yeterlik sınavı sonucunda başarılı olan adayların temsil yeteneği mülakatına alınarak yurt dışına gönderilecek öğretmenlerin belirlenmesi gerekirken tek başına temsil yeteneği mülakatı yapılmasının öngörülmesinde hukuka uyarlık görülmemiştir." şeklinde karar vererek söz konusu kılavuz maddesinin yürütmesini durdurmuştur.

31.8.2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmeliğin sözlü sınavla ilgili hükmüne ilişkin açılan davada Danıştay Beşinci Daire 2013/8367 Esas nolu kararını vermiştir. Kararda " Sözlü sınav, yazılı sınavı tamamlayıcı nitelikte, bilgi ve liyakati ölçmek, adayın mesleğe uygun yeteneğe ve kültürel birikime sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Bu çerçevede, sözlü sınavın temel amacı, yazılı sınav yapılmak suretiyle nesnel

bir biçimde tespit edilenler arasından en başarılı adaydan başlayarak en uygun olanların seçilmesidir.

Diğer tüm idari işlemlerin yargısal denetiminde olduğu gibi sözlü sınavın da yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden yargısal denetiminin yapılabilmesi esas olmalıdır.

Bu nedenle, dava konusu Yönetmeliğin 9. maddesi ile aynı Yönetmeliğe "Başarı sıralaması" başlığı ile eklenen 12/B maddesinin 1. fıkrası hükmünde geçen "sözlü sınav" ibaresi, yazılı sınavı tamamlayıcı nitelikte olması gereken sözlü sınavın, seçimin tek belirleyicisi olarak düzenlenmesi, bu haliyle somut olarak değerlendirilebilecek ve adaylar arasında objektifliği sağlayabilecek nesnel bir değerlendirme ölçütü olan yazılı sınavdaki başarı puanının değerlendirme dışı bırakılarak, başarı sıralamasının yalnızca başarı kriterleri daha muğlak sözlü sınav sonuçlarına göre oluşturulması, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen Hukuk Devleti ilkesiyle bağdaşmayacak şekilde etkin yargısal denetiminin yapılmasının engellenmesi nedeniyle hukuka aykırıdır" denilerek sözlü sınavın yazılı sınavı tamamlayıcı mahiyette olması gerektiğini vurgulayarak ve yönetmeliğin ilgili hükümlerinin yürütmesi durdurulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığınca 06.05.2010 tarih ve 27573 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinin 38. Maddesinde düzenlenen "öğrenim özrü" uygulaması 03.08.2013 tarih ve 28727 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik değişikliği ile yürürlükten kaldırılmıştır.

06.05.2010 tarih ve 27573 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinin Özür Durumuna Bağlı Yer Değiştirmeler başlıklı 35. Maddesinde "Öğretmenler, sağlık, eş ve öğrenim durumu özürleri nedeniyle özür gereklerinin karşılanabileceği yerlere yer değiştirme istegin-de bulunabilirler. Ancak bu özürler nedeniyle yer değişikliği istekleri, hizmet gerekleri ile özür durumlarının birlikte karşılanması temelinde değerlendirilir." denilmektedir.

Bakanlıkça yaklaşık 25 yıldır yapılan ve artık teamül haline gelmiş "öğrenim özrü" uygulaması keyfiyetle önce, yönetmelikte yer almasına karşın kılavuzlardan çıkarılmış, akabinde ise yönetmelikte değişiklik yapılarak yürürlükten kaldırılmıştır. Türk Eğitim-Sen tarafından 27.07.2012 tarihinde yayınlanan 2012 Öğretmenlerin Özür Durumuna Bağlı Yer Değiştirme Kılavuzunun Genel Açıklamalar başlıklı 1.1. Maddesinde "Öğrenim Özrü" nün yer almamasına ilişkin eksik düzenlemenin yürütmesinin durdurulması ve devamında iptali talebi ile açılan davada, Danıştay 2. Dairesinin 2012/8768 E. Sayılı ve 16.10.2012 tarihli kararı ile öğrenim özrünün kılavuzda yer almaması işleminin yürütmesi durdurulmuştur. Daha sonra "Öğrenim Özrü" yapacağını ilan eden Bakanlık yönetmelik değişikliği ile tamamen bu özrü ortadan kaldırmıştır. Yıllardır teamül haline gelen ve bir anda uygulamadan kaldırılan bu durum binlerce eğitim çalışanın mağduriyetine sebep olmuştur.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesi ile 14.07.1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 152. maddesinde değişiklik yapılmasına dair 5204 Sayılı Kanunun 1. maddesiyle, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere yedi fıkra eklenerek öğretmenlik mesleğinin kariyer basamaklarına ayrılması esası kabul edilmiştir.

14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 43 üncü maddesi ile 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddeleri dayanak alınarak çıkarılan Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği'nin "Sınavdan muaf olan adayların başvurularında aranacak şartlar" başlıklı 9. maddesi;

"Alanında veya eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans veya doktora öğrenimini tamamlayanlar, öğretmenlik kariyer basamaklarında yükselme sınavından muaftır.

Sınavdan muaf bulunanların kariyer basamaklarında yükselmelerinde, eğitim-öğretim hizmetleri sınıfı kadrolarında bulunan öğretmenlerden adaylık dönemi hariç başvuru süresinin son günü itibarıyla;

a) Alanında veya eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans öğrenimini tamamlayanlardan uzman öğretmenlik için öğretmenlikte 7 yıl,

b) Alanında veya eğitim bilimleri alanında doktora öğrenimini tamamlayanlardan başöğretmenlik için öğretmenlikte 7 yıl kıdemi bulunmak şartı aranır." şeklinde düzenlenmiştir.

Anayasa Mahkemesinin 2004/83 E., 2008/107 K. Sayılı ve 21.05.2008 tarihli kararı ile 5204 Sayılı Kanun"un 1. maddesinde yer alan "alanında ya da eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans veya doktora öğrenimini tamamlamış olanlardan uzman öğretmenlik veya başöğretmenlik için aranacak kıdem"....yönetmelikle düzenlenir. " ibaresi iptal edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararı 18.03.2009 tarih ve 27173 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış ve Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra 18.03.2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Anayasa mahkemesi kararında özetle yönetmeliğe bırakılan "sınava katılacaklarda aranacak en az çalışma süresi", "alanında ya da eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans veya doktora öğrenimini tamamlamış olanlardan uzman öğretmenlik veya başöğretmenlik için aranacak kıdem,", "branşlar temelindeki uzman öğretmenlik ve başöğretmenlik sayıları," ve "ile diğer hususlar" ibareleri kariyer basamaklarında yükselme hakkından

yararlanabilmeye ilişkindir. Böylelikle Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliğinin 9. maddesinde öngörülen düzenlemeler de Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girdiği 18.03.2010 tarihinden itibaren kendiliğinden hükümsüz kalmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı; Anayasa Mahkemesinin kararı uyarınca herhangi bir işlem yapma konusunda faaliyet göstermediği gibi, yasa gereği yılda bir kez yapılması gereken sınav yaklaşık 8 yıldır yapılmamıştır. 27.11.2005 tarihinde sınava giren kişiler uzman/başöğretmen olurken bu haktan faydalanmak isteyen kişiler yıllarca bu unvanı alabilmeyi beklemiştir. Bu konuda halen daha kanun koyucu tarafından yeni bir düzenleme yapılmamış binlerce kişi verilmeyen bu hakkı zaruretten dolayı yargı mercileri kanalı ile almaya çalışmıştır. Ortada yasal bir boşluk olmasına rağmen Bakanlık bu boşluğu doldurmak adına faaliyette bulunmak yerine yıllarca sessiz kalmayı tercih etmiştir. Danıştay 2. Dairesi tarafından bu konu hakkında açılmış yüzlerce açılan davaya kişiler lehine karar verilmiş ve yine yüzlerce kişi yüksek mahkeme kararlarına güvenerek dava açmıştır.

Ancak, yıllarca Danıştay 2. Dairesince verilen lehe kararların aksine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 28.03.2013 tarih, 2010/239E sayılı, 2013/1123K sayılı kararı ile Anayasa Mahkemesi kararı sonrasında oluşan boşluğun yargı içtihadıyla doldurulamayacağına, bu nedenle de sadece sınavdan alınan nota göre başarı sıralaması yapılmasına hukuken olanak bulunmadığına karar vererek, mahkeme kararı ile uzman öğretmen olunmayacağına karar vermiştir.

Anılan karardan sonra Danıştay 2. Dairesince temyiz ve karar düzeltme aşamasında olan dosyalar için aleyhe kararlar verilmeye başlanmıştır.

İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından görüşülen davada verilen kararın esas numarasına dikkat edildiğinde dosyanın 2010 yılında kurula geldiği görülmektedir. İdari Dava Daireleri Kurulunca; yıllarca yüzlerce kişiyi ilgilendiren bir dosya karara bağlanmamış, bu arada Danıştay 2. Dairesince lehe kararlar verilmeye devam edilmiştir. Üst kuruldan çıkan aleyhe karardan sonra Danıştay 2. Dairesi görüş değiştirmek sureti ile bu konudaki dosyaları karara bağlamaya başlamıştır.

Gelinen noktada; yargının hantallığı ve Bakanlığın yılladır çözülemeyen uzman öğretmenlik sorununu, hatta bu konuda verilmiş Anayasa Mahkemesi kararını görmezden gelmesinin sonucunda yaşanılan mağduriyetler öğretmenlerimizin omuzlarına yüklenmiştir.

Bakanlıkça, yılda bir kez yapılması yasal zorunluluk olan sınavın yapılmamış olması, Anayasa Mahkemesinin kararının süresi içerisinde uygulanmaması, yıllardır yükselmek ve görevlerinde uzmanlaşmak isteyen bakanlık çalışanlarının haklarının gasp edilmiş ve dolayısı ile maddi kazanımların engellenmiş olması sebebi ile bu mağduriyete bir an önce son verilmesi gerekirken halen somut bir adım atılmamıştır.

Görüleceği üzere Bakanlık tesis ettiği işlemlerdeki tutarsızlık bir çok eğitim çalışanın mağduriyetine sebep olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı personeli sık sık yapılan değişiklikler ve mahkemelerden alınan iptal kararları sebebi ile artık tesis edilen her işleme şüphe ile bakar duruma gelmiştir.

Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik ilkesi"dir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir... Diğer taraftan, hukuk devleti ilkesinin önkoşullarından biri olan hukuk güvenliği ile kişilerin hukuki güvenliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar" (E: 2012/65, K: 2012/128, K:T: 20.9.2012).

"Hukuk devletinin korumakla yükümlü olduğu evrensel ilkelerden biri hukuk güvenliği ilkesidir. Hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılan ortak değerdir. Kural olarak hukuk güvenliği kanunların geriye yürütülmemesini zorunlu kılar. Kanunların geriye yürümezliği ilkesi uyarınca kamu yararı ve kamu düzeni, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme gibi kimi ayrıksı durumlar dışında kanunlar, ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Ancak, kanun koyucunun kişilerin lehine yeni haklar sağlayan kanuni düzenlemeleri geçmişe etkili olarak yapma konusunda takdir yetkisine sahip olduğunda kuşku yoktur." (E: 2010/82, K: 2012/159, K:T: 18.10.2012).

Anayasa Mahkemesi 07.02.2008 tarih ve E2005/38, K.2008/53 sayılı kararında "Hukuk devleti ilkesinin önkoşullarından biri hukuk güvenliği ile kişilerin hukuki güvenliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar." ifadelerine yer vererek hukukî güvenlik ilkesinin hukuk devleti olmanın ilk koşullarından biri olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Yukarıda verilen örnekler ve Anayasa Mahkemesi kararları göz önünde bulundurulduğunda Milli Eğitim Bakanlığının tesis ettiği bir çok işlemde hukuki istikrarı ve hukuki güven ilkesini zedelediği, pesonelin ise özlük hakları bakımından mağduriyet yaşadığı görülecektir. Milli Eğitim Bakanlığı personelinin yapılan haksız uygulamalara karşı hukuki haklarını bilerek hak arayışlarını sürdürmeleri gerekmektedir.

MEMURA İLK DEFA TEMMUZDA

ZAM YOK

Neden mi ?

Geçtiğimiz yıl Ağustos ayında yapılan toplu sözleşmeye göre memura, bu yıl için Ocak ayında sadece 123 lira zam yapıldı. Temmuz zammı ve enflasyon farkı ödemesi ise mutabakat metninde yer almadı.

123 TL'nin ortalama memur maaşına oransal yansıması % 5,2. Gelişmeler göstermektedir ki 2014 yılında çift haneli enflasyonu göreceğiz. Sözde yetkili sendika hiç pazarlık yapmasaydı, Hükümetin ilk teklifi olan %3+3'e imza atsaydı bile memurun ekomisi şu anki durumdan daha iyi olacaktı.

TÜRK EĞİTİM-SEN 1992

TÜRKİYE'NİN SENDİKASI

www.turkegitimsen.org.tr

DİNİ BİLGİNİN YAPISI, YORUMU ve ÖĞRETİMİ -1-

Prof. Dr. Nadim MACİT
Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Sosyal, Ekonomik ve Siyasal İlişkiler Anabilim Dalı Başkanı

GİRİŞ

Türkiye'de din meselesi "dünya dil sisteminin" etki alanına bağlı olarak oluşan ve politik cepheleşmelere göre tanımlanan bir konudur. Bu nedenle içeriği sürekli olarak ihmal edilir. Bazen dine karşı mesafeli felsefi-politik tavırların parantez içine aldığı, bazen de din üzerinden politik söylem geliştirmenin arızalı mantığına eklenen, dolayısıyla istismar edilen bir konudur. Bu gelgitler arasında "anlamı ve sürdürülebilir bir bakış açısı geliştirmek zordur.

Dini ifadelerin bilişsel yapısı, din dilinin yapısı ve anahtar kavramların kullanımı ve anlam dereceleri ile ilgili bir konudur. Eğer din dilinin yapısı tartışmanın ana konusu yapılırsa ilk aşamada belirtilen tartışmanın ana eksenini dini ifadelerin anlamlı olup olmadığı meselesi oluşturur. İkinci aşama da "dini anlama ve yorumlama" meselesi yer alır. Üçüncü aşamada ise elde edilen bilginin öğretimi ve öğretim teknikleri gelir.

"Türkiye'de din meselesi "dünya dil sisteminin" etki alanına bağlı olarak oluşan ve politik cepheleşmelere göre tanımlanan bir konudur. Bu nedenle içeriği sürekli olarak ihmal edilir. Bazen dine karşı mesafeli felsefi-politik tavırların parantez içine aldığı, bazen de din üzerinden politik söylem geliştirmenin arızalı mantığına eklenen, dolayısıyla istismar edilen bir konudur. Bu gelgitler arasında "anlamı ve sürdürülebilir bir bakış açısı geliştirmek zordur."

Dolayısıyla bu makale "din eğitim ve öğretimin kurumlarını" konu edinmiyor. Fakat şu kadarını söylememiz gerekir ki din öğretimini kurumsal denetime tabi tutma, dolayısıyla sınırlama eğilimi ile din öğretimini "siyasetin besleyici unsuru olarak görüp" din öğretim kurumlarını "siyasetin arka bahçesi yapma" eğilimi arasında önemli bir fark yoktur. Dini, siyasî cepheleşmenin lojistik ambarı yapmak, farklı dinî yorumları, mezhepleri, dini eğitim ve öğretimin mekânlarını çatışmaya sürükler.

I.Dini Bilginin Yapısı ve Yorumu

Dini ifadelerin anlamı var mı, sorusu dini bilgi nedir, bir geçerliliği var mı sorusu ile aynıdır. Dini bilgi nedir, sorusu var olan nedir, insan bilgisinin sınırları nedir gibi birçok meseleyi kapsayan çok yönlü bir sorudur. Bu nedenle, söz konusu soruların çok farklı cevapları bulunmaktadır. Meseleyi doğru tanımlamak ve gerekçeleriyle açıklayabilmek için dini bilgi konusunda ortaya çıkan farklı görüşlerin dayandıkları felsefi öncülleri, dinin tarihine eşlik eden süreçte ileri sürülen ve kabul gören sistematik yaklaşımları ve eleştirileri anmamız yol gösterici olacaktır.

Dini ifadelerin bilişsel yapısı tartışmanın ana konusu yapılırsa belirtilen tartışmanın ana eksenini dini ifadelerin anlamlı olup olmadığı meselesi oluşturur. Bu ise din dilinin yapısı ve anahtar kavramların kullanımı ve anlam dereceleri ile ilgili bir konudur.

Belirtilen çerçevede dini ifadelerin bilgi ifade edip etmediği meselesi dini ifadeleri türlerine göre tasnif edilerek tartışılmaktadır. Sözgelimi E. D. Klemke [1] dini ifadeleri türlerine göre taksim

1 Bakınız: E.D. Klemke (1960) "Are Religious Statements Meaningful" *The Journal of Religion* (Vol: 41); Aktaran: William T. Blackstone (2005: 49-50) *Dinsel Bilgi Sorunu: Felsefi Çözümlemelerin Dinsel Bilgi Sorununa Etkileri,* (Çev: Tuncay İmamoğlu) İstanbul: Ataç

ederek doğru olup olmadıklarını sorgulamaktadır. O, dini ifadeleri türlerine göre şu şekilde tasnif etmektedir: (**a**) Dini emir ve öğütler: Birbirinizi seviniz gibi. (**b**) Kutsamalar: Merhamet ve sükûnet babımız Tanrı ve Rabbimiz İsa Mesih'tendir gibi. (**c**) Düşündürmeye ve hatırlatmaya yönelik sorular: Yardımım nereden gelir, gibi. (**d**) Bir şeyi ispat etmeyi amaçlayan ifadeler: Rab benim önderimdir gibi. (**e**) Tanımlayıcı ifadeler: Yağmurun yokluğu insanların günahkârlıkları yüzündendir gibi. (**f**) Açıklayıcı ifadeler: Çoğu Hıristiyan dua eder, gibi. (**g**) Tarihi ifadeler: İsa Beytü'l Lahm'da doğdu, gibi. (**h**) Otobiyografik ifadeler: İsa'nın benim için öldüğüne inanıyorum gibi. (**k**) Sınanması mümkün olmayan, fakat dini inancı benimseyen insanlar tarafından doğru görülen iddialı ifadeler: Tanrı bizi sever, Tanrı vardır gibi.

Yukarıdaki tasnife göre E.D. Klemke şu değerlendirmeyi yapar: Emirler, öğütler, kutsamalar, sorular ve bir şeyi ispat eder gözüken ifadeler dinsel olarak tanımlanabilirler. Tanımlayıcı dini ifadeler edimsel olarak çok iddialıdırlar, fakat sözel olarak açıklanabilirler. (**e**) Açıklayıcı, tarihsel ve otobiyografik ifadelerin **(f, g, h)** doğrulukları sınanabilir. Son grup ifadeler, yani Tanrı vardır, İsa Tanrı'nın oğludur, gibi iddialı ifadeler ki bunlar sınanamaz ve doğrulanamazlar. Bu tasnife katılan W.T. Blackstone [2] böyle bir sınıflamanın, dini ifadeleri diğer ifade türlerinden ayırmak için bir kıstas sunmadığını, ayrıca dini olarak tanımladığı birçok ifadenin dini olmadığını düşünmektedir. Sözgelimi peygamberlerin ve onu izleyen öncülerin doğum, ölüm ve benzeri tarihi açıklamaları, birbirinizi seviniz gibi öğüt verici, birçok Müslüman ve Hıristiyan dua eder gibi betimleyici ifadeleri buna örnek göstermekte ve bunların dini olmadığını savunmaktadır. Ona göre dini olmayan tarihi, tanımlayıcı ve

> "Bu makale "din eğitim ve öğretimin kurumlarını" konu edinmiyor. **Fakat şu kadarını söylememiz gerekir ki din öğretimini kurumsal denetime tabi tutma, dolayısıyla sınırlama eğilimi ile din öğretimini "siyasetin besleyici unsuru olarak görüp" din öğretim kurumlarını "siyasetin arka bahçesi yapma" eğilimi arasında önemli bir fark yoktur. Dini, siyasî cepheleşmenin lojistik ambarı yapmak, farklı dinî yorumları, mezhepleri, dini eğitim ve öğretimin mekânlarını çatışmaya sürükler.**"

öğüt verici bir ifade de aynı fonksiyonu icra edebilir. Esasen burada önemli olan bir dini ifadeyi diğer ifade türlerinden ayıran temel kıstasın ne olduğunu belirlemektir. Bu soruyu W. T. Blackstone şöyle cevaplamaktadır: Biz belirli bir inanç ya da cümlenin dini olup olmadığını sınama ya da bunun için herhangi bir ölçüt olarak inanç ya da cümlenin, dil ve insanların yaşantılarında icra ettiği belirli rol ya da fonksiyon olduğunu öneriyoruz. [3]

Peki, dini inancın özelliği olarak düşünülen rol ve fonksiyon ne anlama gelmektedir? Bu soruya verilen cevap aynen şöyledir: Eğer bir inanç, bir bağlanma objesi olma şartıyla fonksiyon icra ediyorsa ve kendisine kapsamlı bir yöneliş durumu varsa o zaman o dinidir. Buna göre dini olan, insanın yönelme ihtiyacını karşılama da oynadığı roldür. Dolayısıyla din, insanın yönelme ihtiyacını sağlayan bir söylem türüdür. W.T. Blackstone Erich Fromm'a atıf yaparak yapmış olduğu din tarifinin kendi bakış açısına uygun düştüğünü ifade etmektedir. E. Fromm'a göre din: Bir topluluğun bireylerince paylaşılan ve bireylere belli bir yöneliş, belli bir bağlanma amacı kazandıran her hangi bir düşünce ve eylem sistemidir.[4] Bu tanıma göre bir şeyin dini olup olmadığını belirleyen ölçüt: Bir yöneliş durumu ve bağlanmadır.

Dini ifadeleri dini olmayan ifadelerden ayırmak için farklı ölçütler ileri sürülmektedir. Bir ifade ve inancın dini olması, daha yüksek ve daha yüce bir obje ile ilgili analitik bir yöntemle yapılacağını benimseyen W. Kennick [5] ise şu ölçütleri önermektedir**:** (**a**) Dini ifadeler, onlarla ilgili ya da onlara işaret eden farklı objelerin doğalarıyla diğer ifade türlerinden ayrılabilir. Aslında bu ölçüt teolojinin konu edindiği meselelerin yüceliğine ve aşkınlığına ilişkin önermeye dayanır. İşaret edilen objenin konumuna göre bilgiye bir anlam yüklendiği için klasik dünya dil sisteminde **dini bilgi** diğer bilgilerin merkezinde görülmüş ve bu durum insani etkinliğin ürünü olan bilgiyi reddederek ruhani körlüğe neden olmuştur. (**b**) Dini olmayan ifadeler literal, dini ifadeler ise analojiktir. Dini ifadelerin analojik karakteri vardır, fakat her analojik ifade dini olarak nitelendirilemez. (**c**) Bir tutumun dinselliği, ağırlığı ve orantısına göredir. Şayet bir inanç ve ameli tutum, hayati olarak görülürse ve bütün bunlardan başka bir insanın ya da toplumun hayatında şartlandırıcı, belirleyici, kapsamlı bir rol icra ederse bu tutum ya da tutumlar grubu dinidir. Dini olanı

Yayınları.

2 W. T. Blackstone (2005: 50)

3 W.T. Blackstone (2005: 52)

4 Erich Fromm (1950: 21) *Psychoanalysis and Religion,* New Haven: Yale University.

5 William Kennick (1956) "The Language of Religion", *Philosophical Review,* (Vol: 65, January 1956); Aktaran: W. T. Blackstone (1995: 54-58)

belirlemek için konulan bu ölçüt dini salt bağlanma kalıbına indirgemektedir. Oysa XIX. yüzyıla rengini veren bütün ideolojiler bağlanmanın ve kendini ona adamanın en çarpıcı örneklerini teşkil ederler. (**d**) Din dilinin ikna edici gücü ve onun insanı yararlı ve iyi olana davet ettiği şeklinde belirtilen ölçüte gelince yararlı ve iyi olan tanımı bir şeyin yapılamaz eylem olduğunu anlatır. Fakat iyi ve yararlı olanın ne ve hangi durumda geçerli olduğu tartışmaya açıktır.

Görüldüğü üzere dini bilgi nedir ve ne olmalıdır sorusu *din* ile *bilgi* kavramlarına yüklenen anlamla ilişkili olarak tartışılmaktadır. Bilgi kavramının kullanımı ve bilgi kavramı için konulan ölçütler konusunda farklı bakış açıları 'dini bilginin varlığı ve yokluğu' sorusuna verilen cevabı belirlemektedir. Anlamlı olmayı fiziki alana, yani algılanabilir ve tecrübe edilebilir alana has kılan ve bilgi için zorunlu ve uygun ölçütleri bu çerçevede belirleyenlere göre dini bilgi yoktur. Sözgelimi A. J. Ayer, dini bilgiyi kuruntu ve bilinç sapmasının eseri olarak tanımlarken, bilgi kavramının anlamı için belirlediği ölçütlerden hareket eder. Bilgi kavramının uygun kullanımı için şu üç ölçütü zorunlu görür: (**a**) Bilgi, doğru olduğu bilinen şeydir. (**b**) Kesinliği bilinen şeydir. (**c**) Kesin olma hakkına sahip olması gereken şeydir. [6]

Bilgi için zorunlu ve yeterli görülen bu ölçütlerin tümü, bilgi kavramına yüklenen anlam ve alanla ilgilidir. 'Kesinliği bilinen' kaydı, ancak fiziki alana ilişkin önermelerin kesinliği bilinir, ön kabulüne bağlıdır. Hem kesinlik hem de kesinliğe sahip olması gereken ölçütü bilgi kavramına yüklenen anlam ve biçilen alanla sınırlı tutulmasının ürünüdür. Makul yöntemlerle kesin bilgiye ulaşma vurgusu, aslında, belirtilen hususun ancak fiziki olgular ve görünen açık-seçik olaylarla ilgili bilginin geçerli olduğu

fikrine dayanmaktadır. Dolayısıyla bilgi sadece fiziki olgularla ve toplumsal olaylarla ilgili durumlara özgü anlamda kullanıldığı için dini bilgi metodik olarak dışlanmaktadır.

Atomist olgucu anlayışın en önemli temsilcilerinden birisi olan A. J. Ayer, dini bilgiyi yalan parantezine alırken felsefi arkaplana gönderme yapmakta, belirlediği ölçütler bağlamında dini ifadelerin anlamsız olduğunu ileri sürmektedir. Çağın ufkunu oluşturan dil sisteminin belirtilen felsefi tutuma açık olması 'dini bilgi yoktur' çıkarımını kolayca dile getirmenin önünü açmıştır. Böyle bir görüşün sıkça dile getirilmesi felsefi derinliğin eseri değil, ruhani tahakküm biçimlerine ve bilgiyi 'dini alana' hapseden dogmatik anlayışa duyulan tepkiden kaynaklanmaktadır. Bu unsuru felsefi söylemin dışında tutarsak bilgi için zorunlu ve yeterli görülen şartların, olguya ilişkin bir önermenin sürekli olarak doğru olduğu kabulüne dayanan bir anlayışı onaylaması zordur. Çünkü bir olguya ilişkin doğru kabul edilen bir önermenin daha sonra yanlış olduğu, daha genel anlamda bilimsel bilgi üzerine inşa edilmiş modellerin değişmesiyle açığa çıkmaktadır. Hatta izafiyet kuramı üzerine inşa edilen felsefi akımlar bilimsel nesnellik iddiasını sorunlu kılmaktadır. Kaldı ki olgusal bilgi ya da fiziki alana hasredilen bilgi, insanın zaman-mekân içindeki çok çeşitli tutum ve eğilimlerini dışarıda bırakır. İnsanın hayat alanlarını inşa ederken kullandığı dil, hayatın her alanına yayılan ve farklılık gösteren genişliğe sahiptir.

Belirtilen çerçevede dini bilgiyi oluşturan dini ifadelere klasik teolojik özcülüğü reddetme adına din dil sistemini atomize eden bir yaklaşımla okumak, dinin içini boşaltmakla sonuçlanır. Tanrı, insan ve varlık ilişkisini duruma, alınması gereken tutuma göre ifade eden din, hayatın bütünlüğünü esas alır. Dolayısıyla din dilinin anlamını, dini ifadeleri çeşitli türlere ayırarak değil, hayatın bütünlüğü içinde dinin yerini ve anlamını belirleyen unsurlar arasında aramak gerekir;

(**a**) İnsana belli bir ahlakî tutum, insani ilişkiler bağlamında uyulması gereken kurallar öneren ifadeler: Yetimin malına yaklaşmayın. Ancak erginlik çağına erişinceye kadar en güzel tarzda (onun malını kullanıp geliştirebilirsiniz), verdiğiniz sözü de yerine getirin, çünkü verilen sözün yerine getirilip getirilmediği sorulacaktır. (İsra:17: 34)

(**b**) Hayata karşı duyarlı ve sorumlu davranmayı telkin eden ifadeler: 'Dini yalanlayan adamı gördün mü? İşte o, öksüzü iter ve kakar. Yoksulu doyurmaya önayak olmaz. Şu namaz kılanların vay haline ki, onlar namazlarından gaflet ederler. Onlar gösteriş için ibadet yaparlar. En ufak bir yardımı esirgerler. (Mâ'ûn 107: 1-7)

(**c**) Tarih içinde farklı hayat tarzlarını ortaya koyan modeller ve bunların

6 A. J. Ayer (1964: 35) *The Problem Of Knowledge*, London: Macmillan Co. Ltd.

ürettiği insan tipleri, toplumsal düzenleme ve sonuçları ile ilgili ifadeler. "Büyük büyük tuzaklar kurdular... Böylece onlar çok kimseyi yoldan çıkardılar... Hatalarından dolayı boğuldular..." (Nuh: 71 / 22-27) "Muhacirlerden ve Ensar'dan İslâm'a girmede ilk öne geçenler ile bunlara güzelce tabi olanlar, Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuştur. (Tevbe: 9: 100)

(**d**) İlahî kaynaklı dini geleneklerin tarihi durumu ve bazı örnekler üzerinden uyarı nitelikli ifadeler: "Yahudiler ve Hıristiyanlar; biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz dediler. De ki: O halde niçin günahlarınızdan ötürü Allah size azap ediyor? Hayır, sizde onun yarattıklarından birer insansınız." (Maide: 5/18)

(**e**) Bilinmeyeni keşfetme noktasında insan aklını ve iradesini teşvik eden tasviri ifadeler: Allah'ın ayetlerinden biri de sizi topraktan yaratmasıdır. Sonra siz, yeryüzüne yayılan insanlar oluverdiniz." (Rum: 30: 20)

(**f**) Zihni ve ameli sorumluluğa sahip insanların özel ve deneyime dayanan tecrübeleri: Hz. Meryem'in ve Ashab-ı Kehf'in tecrübeleri gibi.

(**g**) İnsan kimliğini oluşturan eylemlerin bir takım neticeleri beraberinde getirmesidir. Zalimler / hainler hüsrana uğrarlar veya inanan ve güzel amel yapanlar kurtuluşa ererler gibi.

(**h**) Tabii ve insani alanın dil yoluyla inşa edilen ve dönüşen boyutunu, üstü örtük dünyanın derinliğini, bizzat varlığın var olma ve yaratılış süreçlerini nazarımıza arz ederek bir Yaratıcının varlığından ve onun sıfatlarından bahseden ifadeler.

Yukarıdaki ifadelerin tümü, dinin bir insan hayatını anlamlandırma noktasında sadece bir fonksiyon icra ettiğini değil, bir anlam dünyası inşa ettiğini gösterir. Bunların her birinin ifade ediliş biçimi, anlatımı ve kavramsal düzeni, hatta kipleri farklıdır. Fakat hayatın bütünlüğü böyle bir *dil dünyası* içinde ifade edilir. Son derece geniş dil ağını, salt olgusal içeriğe indirgemek anlam arayışından daha çok anlamı sınırlandırmak ve insan aklını ve eğilimlerini fiziki dünya ile özdeşleştirmek anlamına gelir. Bu nedenle dinin tarihi ve öncüleriyle ilgili ifadeler Allah'a inanmak ve bağlanmak gibi bir itikadi esas olmasa da, dini tebliğ eden ve uygulayan peygamberin icra ettiği rolü anlatması açısından dini bir ifadedir. Tecrübe alanına açık olduğu için de bilgi ifade eder. Gerek tanımlayıcı gerekse açıklayıcı ifadeler, insanın aşırı ve azgın tavrının sebep olduğu olayları anlatarak bir uyarı işlevi gören ifadeler ve kıssalar belirtilen bütünlük dikkate alındığında bir anlam ifade eder. Eğer bir ağaç topraktan, güneşten, rüzgârdan, geceden ve gündüzden, tabiatla olan bağlarından koparılırsa odun olarak görünür. Din kendi amacından ve dayandığı dil sisteminden ve ifade türlerinin oluşturduğu ortak dil-anlam ağından, soyutlanırsa din, din olmaktan çıkar başka bir şey olur.

İşte bu yüzden teologlar din ile bilgi arasında yer alan anahtar kavramların anlam dereceleri üzerinde durarak insanın farklı eğilimlerini ve hayata karşı aldıkları tutumları, yaşantı biçimlerini kapsayan bir dil inşa etmeye çalışmışlardır. Nitekim İslam düşünürü Seyyid Şerif Cürcânî dini şöyle tanımlar. "Din; akıl sahiplerini, Hz. Peygamber tarafından iletilenleri kabul etmeye çağıran ilahi beyandır." Tanımda yer alan 'akıl sahipleri' dinin doğrudan bilginin konusu olduğunu ifade etmek için kullanılır. Çünkü İslâm düşünürleri bilgi kavramını farklı anlamlarda kullanırlar ve her farklı kullanımın bir fonksiyonundan bahsederler. Sözgelimi Ebu Mansûr Matûridî şöyle der: Eşyanın hakikatinin bilinmesine götüren yollar; idrak, haber ve istidlalden ibarettir. İstidlal; akıl yürütme ile elde edilen bilgidir. İnsan akıl yoluyla gerek duyu gerekse haber yoluyla gelen çarpıtmaları anlar ve gerçek bütün aydınlığı ile ortaya çıkar.[7] Deliller aracılığıyla düşünmeyi ve bilgi elde etmeyi öneren bir anlayışın bilgiye dayanmayan, daha doğrusu cehaleti kutsayan bir anlayıştan yana olduğu görüşü temelsiz bir isnattan ibarettir.

Klasik teolojinin 'dini bilgiye önem vermek adına, insani etkinliği baskı altında tuttuğu ve bunun da özcülüğün bir eseri olduğu iddiası doğrudur. Fakat teologların bilgiye yükledikleri anlam ve yaptıkları tanımlar modern zamanlarda din karşıtı dil inşa etmek isteyen aktörlerin göstermek istedikleri tablodan çok farklıdır. Bu bağlamda teologlara göre bilgi (**a**) vakıaya uygun olan kesin inançtır, (**b**) bir şeyin suretinin akılda gerçekleşmesidir, (**c**) bir şeyi olduğu hal üzere idrak etmektir, (**d**) tümelleri ve tikelleri derinlemesine idrak etmeyi sağlayan sıfattır, (**e**) insan bilincinin objelerin anlamına ulaşmasıdır, (**f**) düşünen insan ile düşünülen arasındaki özel bağdır, tanımlamadır.[8] Bu tanımların tümü, dini, bilgiye dayalı olarak anlam arama ve hayatı anlamlandırmanın unsuru gördüklerini kanıtlar. Yine bu tanımlar ve bilgiye yüklenen anlam, teolojik dilin, kendine özgü bir doğrulama mantığına sahip olduğunu gösterir.

Dinin kendi yapısına bağlı olarak bilgi iki kısma ayrılır. Allah'ın zatı ile kaim olan bilgi kadim bilgidir. Bu ilahi bilgi olarak adlandırılır. İlahi bilgi objelerin varlığına ihtiyaç duymaksızın varlıkların hallerinden bahseden bilgidir. Bu insan bilgisine benzemez. İnsan bilgisi (**a**) herkes için açık-seçik olan ve yine herkesin zorunlu olarak bildiği bilgilerdir ki bu ortak bilgi türüdür, (**b**) düşünme ve bilgi edinme süreçlerine ve yöntemlerine bağlı olarak elde edilen bilgidir.

---

7 Ebu Mansur Matûridî (2002: 9, 13) *Kitabü't Tevhid,* (Çev: Bekir Topaloğlu) Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

8 Seyyid Şerif Cürcânî, (Ts: 105) *et-Ta'rifat,* İstanbul:

Bilgi edinme süreçlerinden söz edildiği zaman kast edilen nazara / düşünme ve anlama yoluyla elde edilen bilgidir. İnsan-bilgi kavramları yan yana konulduğun da kastedilen kazanılan ve delillere dayalı olarak elde edilen bilgidir.

Dinin kaynağı vahiydir, temeli akıldır, dayanağı ise hayatı daha anlamlı ve yaşanılır kılmaktır. İnsani etkinliğin farklı boyutlarına değinen din, ferdin aşırı tutku ve ihtiraslar arasında tutsak kalmasını eleştirdiği gibi, hayata karşı duyarsız ve hareketsiz kalmayı da duygu ve düşünceden soyutlanmış beden olarak görür. Varlığa, insana ve hayata karşı derin bilinçliliği tarihi tecrübelere, yaşantı biçimlerine ve bizzat tecrübe ederek insan benliğinin ulaştığı mutluluğa atıf yaparak açıklar. Doğrudan hayatın içine konuşur. İlahi dinler; yetimden, gündelik yiyeceğini temin edememiş fakirden, itilip kakılan düşkünden ve güç odaklarının politik çıkarlar uğruna ezdiği ve baskı altına aldığı insandan yanadır. Belirtilen ifadeler bizzat, yaşantının içine dönüktür. Her zaman sınanmaya ve denenmeye açıktır. Anlamını sosyal bağlamdan alan bu ifadeleri 'edimsel' tanımına alarak bilgi ifade etmediklerini söylemek felsefi bakışın değil, belli bir ideolojik duruşun ürünüdür.

Dini ifadeler ağırlıklı olarak bizzat tecrübe edilen dünya ve insani alanla ilişkilidir. Bizzat tecrübe etmeye, yani hayatın içinde olanı bizzat paylaşmaya ve yaşamaya davet eder. Hem sözlü hem de sözsüz iletişim yoluyla insan-Tanrı arasında kurulan haberleşme; varlığın sözsüz bir iletişim aracı olarak bir manaya delaletinden başlar ve aşkın boyuta kadar uzanır. Aşkın boyut, tabii ve insani göstergelerin makul izahına bağlanır. Bu bağlamda din sosyal ve insan hayatının anlamına ilişkin bir olgu olarak karşımıza çıkar. Ferdi bilinci ve sorumluluğu her şeyin önüne çeken ve hayatın çok yönlü ve örtük olduğunu telkin ederek insanı keşfetmeye davet eden, her tabii ve insanı olguyu düşüncenin konusu yapmayı emreden dinin ifadelerinin anlamsız olduğunu söylemek felsefi kaygının bir ürünü değildir. İdeolojiktir.

Dini tecrübe ve bunun farklı görüntülerinden söz edersek, yani dinin fenomonolojik[9] boyutunu tartışmaya açarsak insani var oluşun kendisini sezgi ve deney içinde sunduğunu görürüz. Zaten fenomonoloji; süjenin varoluşsal sezgisi içinde kendisini sunduğu kadar, deney verisini analiz etme ve tanımlama girişimi olarak da anlaşılır. Daha çok dinin anlaşılan ve yaşanılan boyutunu, dini şuurun ve duyarlılığın verilerini öne çıkartan bu yaklaşım bilimsel tecrübe kadar anlamlı ve geçerlidir. İnsan tecrübesine dayalı olarak başlangıçta bir önder tarafından icra edilen bir eylemin sürekli tekrar edilerek evrensel bir kalıba dönüşmesi 'insani var oluşun tecrübe içerisinde kendini açığa vurmasıdır.[10] Bu noktada gerekli felsefi görev; dini bilinçliğin kendi deneysel biçimlerine doğru çeşitlenişini açıklayan varoluşsal belirleyicilerin ortaya çıkarılmasıdır.

Dini bilinç / şuur, hiçbir şekilde basit bir olgu değildir. Bir biçimde veya her biri ayırt edilebilir gerçeklik öğesi veya amaçlı alana sahip olan farklı biçimlerin birleşimi içinde tecrübe edilir. Tecrübe ufku içinde ortaya çıkan şuur; hissi, ahlaki, tematik ve tarihi bilinçliliğe göre değişiklik kazanır.[11] Dolayısıyla dini ifadelerin bilgi içeriğine, dini bilginin insan benliğinde oluşturduğu etkileri ve bunun tarihi eylem alanına yansıma biçimleri açısından bakmak gerekir. Esasen örnek modeli olmayan bir şey anlamdan yoksundur. Bir medeniyetin ve insan tipinin inşa edilişinde önemli rol oynamış bir dini anlamsızlık kalıbına yerleştirmek ideolojik bir bakış açısına geçerlilik kazandırmak olur. Dini bilginin yapısını belirleyen boyutlardan her biri, dinin iletimi ve iletişimi konusuna farklı anlam katar. Dini ifadelerin bilgi içeriği bilgiye dayalı iletişimi öne çıkarır. Fakat dinin insani ve ahlaki boyutunu insan filleriyle izhar ettiği zaman 'iletim ve iletişim' model olma yoluyla sunulmuş olur. Dinin tarihinde ihtida hareketlerinin daha çok dini yaşantılarla gerçekleşmiş olması dikkat edilmesi gereken önemli bir ayrıntıdır.

Dini ifadelerin bilgi ifade edip etmediği meselesi, dinin bilgi kaynakları esas alınarak da tartışılabilir. Sözgelimi Hıristiyanlığın ya da İslâm'ın teşekkül döneminde kullanılan dilin din diline taşınarak ferdi ya da toplumsal alanda görülen değişim, bir doğrulama biçimidir. Varlık, bilgi ve değer tasavvuruna bağlı olarak yapılacak bir kavramsal çözümleme, dinin işlevini, tarihi ve toplumsal fonksiyonunu açığa çıkartır. Dinin tarih içinde ve insan hayatında bıraktığı iz bilgiye dayalı bir etkinin eseridir. Kuruntu ve yalan, tarihin içinde ve insan hayatında bu kadar etki bırakamaz. Din karşıtı dünya dil sisteminin

---

9 **Fenomonoloji:** Bilincin bir şey üzerinde bilinç olması, bir şeye yönelmiş olmasıdır. Gerçeklik kendi kendine orada var olan bir şey değildir. Gerçeklik yalnızca yönelinen, bilincine varılan ve görülen bir şeydir. Duyularla algılanan nesnelerin ötesinde bulunan fikri özlere yükselebilmek, nesnenin özünü kavrayabilmek için bir yığın rastlantı ve özü olmayan niteliklerle yüklü olan olgular dünyasını bir yana bırakmak gerekir. Böyle bir yaklaşım olgular dünyasının varlığını ortadan kaldırma ya da ondan kuşku duymak anlamına gelmez. Bu, görünen nesnelerin, olguların arkasında olan gerçeği anlamaya yönelik bir yöntemdir. B. Akarsu (1990: 89)

10 Bu konuda geniş bilgi için bakınız: Mircea Eliade (1994) *Ebedi Dönüş Mitosu,* (Çev: Ümit Altuğ) Ankara: İmge Kitabevi

11 Calvin O Schrag, (2003: 90) " Ontoloji ve Dini Bilginin İmkânı", *Dini Bilginin İmkânı,* (Der: Temel Yeşilyurt) İstanbul: İnsan Yayınları.

tarih içinde yaşanan dini kaynaklı çatışmaları öne çıkartarak dinin tarihi işlevini küçültmek istediği bilinmektedir. Ne var ki dini, tarihi bir kategori olarak gören ve dinin insan hayatından çıkarılmasını isteyen din karşıtı dil, elenmiş ve inandırıcılığını yitirmiş durumdadır.

Dini bilgi bir yönüyle insanın dünya ötesinden, yani ilahi kaynaktan elde edilen, diğer bir yönüyle insanın bilgi edinme ve dünya kurma etkinliğine bağlı olarak elde edilen bilgidir. İlahi kaynaktan elde edilen ve yorumlanan bilgi, bilginin felsefesini yapan bazı düşünürler tarafından kabul edilmez. Bunlara göre bilginin bir üst kaynağı yoktur. Dolayısıyla bilgi denildiği zaman bundan kast edilen insanın bilgi edinme yeteneklerine bağlı olarak elde edilen bilgidir. Sözgelimi Feuerbach (1804-1872) öğretisinde felsefenin tek ve biricik, evrensel ve en yüksek ana konusu kendini tanrıda gözleyen insanın kendi özü, insan tabiatının en geniş biçimde yüceltilmesi ve mutlaklaştırılması, toplumun mutlak anlamda değişimini gerçekleştiren insan eylemi ve kudretidir. Din, insanın kendisinde olmasını istediği ve aradığı kudreti kendi dışında görünmez olarak düşündüğü bir varlığa yüklemesinden başka bir şey değildir. Bu yönüyle bütün dini ifadeler insanın kendisinden bahseder. Dolayısıyla din bir yanıltma ve çarpıtmamadan [12] başka bir şey değildir.

Eğer din bir yanıltma ve çarpıtma ise, bilgi de olgusal ve algılanabilir önermelerle sınırlı görülüyorsa bu durumda dini bilgi insani arzuların dolaylı yansımaları sayılır. Belirtilen öncüle göre dinden ve dini bilgiden söz edilemez. Çünkü böyle bir tanımın bir tarafı insanın sahip olmadığı, ancak arzuladığı şeyleri başkasına yükleyerek kendini ifade etme eğilimini, diğer tarafı ise anlamı olgular dünyası ile sınırlama şeklinde ifade edilen olguculuğu ifade eder. XIX. yüzyılın felsefi yörüngesi içinde etkili olan bu düşünce gerek dayandığı öncüller gerekse dilin anlamını olgusal ve algısal içeriğe bağlayan dil analizleri açısından felsefi geçerliliğini önemli ölçüde yitirmiş bir düşüncedir.

Eğer dini ifadelerin felsefi önermelere çevrilmesi ve açıklanması mümkün olmayan inançlardan ve bunların kabulünden ibaret ise bu durumda da din bilginin değil, inancın konusu olur. [13] İmancılık şeklinde adlandırılan bu görüşün omurgasını oluşturan önerme şöyledir: İlahi Kitap bize her şeyi açıklamıştır. Allah tarafından açıklanan konular için insanların neden ve nasıl sorularını sormaları yakışık almaz. Allah'ın yaratıkları olarak görevimiz O'nun emirlerine uymaktır. İmancılık görüşü; insanı anlam aramaktan meneden bir tutuma yaslanır. Hangi türeden olursa olsun fark etmez. Kaldı ki İslâm dini bağlamında bu görüş ne İslâm dininin bilgi kaynakları ne de insanın varlığa ve hayata dönük tutumları açısından savunulabilir. Çünkü Kur'ân'ın bizzat kendisi kendisini tartışmaya açar. Üstelik akla değer koyma yetkisi veren ve insan hayatının sürekli olarak değişen yapısını dikkate sunan bir din imancılık görüşünün felsefi sınırlarını aşar.

Eğer anlam, cümlenin içeriği, bu içerikte mantıkî olarak düzenlenen ve algılanabilen somut tecrübeye bağlı ise deney ve tecrübe sahasına giren bilimsel bilginin dışında bir bilgi türünden bahsedemeyiz. [14] Ancak belirtmemiz gerekir ki olgusal ve algılanabilir içeriğe sahip önermelerin, yani bilimsel bilginin objektif ve nesnel olduğu görüşüne bağlı olarak ileri sürülen görüşler bizzat bilim filozofları tarafından eleştirilmektedir. Sözgelimi K. Popper bizzat bilimin deneyi ve olgusal içerikleri aştığını, belirsiz ve tanımlanamaz alanlara yönelik öngörülerde bulunduğunu söyler ve şu çarpıcı gerçeği vurgular: Tutarsızlıklarla oluşmuş bir sistem, dışlayıcı ve yasaklayıcıdır.[15] Kendi sınırlarını aşarak her şeyi yanılgının ve yalanın ürünü gören bir anlayış sonuçta: Mağarasının duvarının kendi gölgesi olduğunu görür. Çünkü bilgimiz sınırlı, cehaletimiz zorunlu olarak sınırsızdır.

Bilim filozofu K. Popper'e göre bilim felsefesinin geldiği noktada bilimsel bilgi objektif ve nesnel bilgi değil, düzeltilebilen bilgidir. Bunun en açık ve görünür kanıtı sadece modern çağda bilimsel modelin üç kez değişmiş olmasıdır. Bilimsel bilginin nesnellik ölçütüne bağlı olduğu ileri sürülerek objektif ve tarafsız olduğu görüşü ise bilginin kullanımı ve satılması süreçleri açısından sorunludur. Kaldı ki önyargısız anlamadan söz edilemez ve bütün tarihi olaylar ve fikri ayrışmalar ön yargıların etkili olduğu ve kurduğu yapılardır. Bu duruma göre şöyle demek daha anlamlıdır: Anlama önyargıların elenmesi ile gerçekleşir.[16] Taraf olmak ise belli bir kaygının ve varoluşsal durumun gereğidir. Tarafsız hiçbir insan yoktur. Her insan bağlı bulunduğu kültürel ortamdan ve tercih ettiği değerler düzeninin içinden konuşur. Bir başka deyişle her insan tarihini sırtında taşır.

**** Yazının devamı Eğitimin Sesi dergisi 48. Sayısında yer alacaktır.***

12 Ludwig Feuerbach (1964: 178) " Religion as İllusion", *Classical and Contemporary Readings In The Philosophy of Religion, (*Ed: John Hick) New Jersey: Prentice-Hall.

13 Devi Zephaniah Phillips (1976: 190) *Religion Without Explanation,* Oxford: Basil Blackwell.

14 Bakınız: A.J. Ayer (1984) *Dil, Doğruluk ve Mantık,* (Çev: V. Hacıkadiroğlu) İstanbul: Metis Yayınları.

15 Karl R. Popper (1985:150) "Falsificationism Versus Conventionalism", *Popper Selections* (Edit: David Miller) New Jersey: Princeton University Press.

16 Hans Georg Gadamer, (1981: 238) *Truth and Method,* (Trans: William Colen-Doepel) London:

Tehlikenin Farkında mısın?
Yeni Torba Yasa ile

İş Güvencen

TEHDİT ALTINDA

Türk Milli Eğitiminde ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SİSTEMİ Üzerine

Prof. Dr. Remzi KILIÇ
Erciyes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı

Eğitim gerçeği insanlık tarihi ile başlar. İlk insan toplumlarından günümüze kadar insanlar, eğitim ve öğretmen olgusuyla yaşamışlardır. Her toplumda eğitim veren öğretmen ve eğitime tâbi olan insanlar-gençler var olagelmiştir. Peygamberler ve yöneticiler aynı zamanda birer öğretmendir. Şüphesiz Türk Milleti'nin tarihinde de büyük devlet ve siyaset adamları yetiştiren öğretmenler olmuştur. Büyük Hunlar'da (M.Ö. 220- 174) Mete Han, Göktürkler'de (552-744) Bilge Kağan, Vezir Tonyukuk gibi, ileri görüşlü devlet ve siyaset bilgelerinden başka, Yusuf Has Hacib, Kaşgarlı Mahmut'tan Hoca Ahmet Yesevi'ye kadar âlim ve yönetici-eğitimci insanlar yetişmiştir. Karahanlılar (840-1212), Gazneliler (962-1187), Büyük Selçuklular (1038-1157) dönemlerinin yetiştirdiği binlerce âlim ve müellif, fikir ve eserleriyle Türk kültür ve ilim tarihini taçlandırmıştır.

Bugünkü anlamda bazı meslek dersleri okutularak, "öğretmen yetiştirme süreci" resmen Tanzimat devri ile başlamaktadır. 1839'larda kurulup sonraları artarak devam eden Rüşdiyelerin açılması üzerine, iyi bir öğretim yapılabilmesi için iyi yetişmiş öğretmenlere ihtiyaç duyulmuştur. Bu da ancak medreselerin dışında iyi eğitim almış öğretmen meslek okulları ile sağlanabilirdi. Osmanlı Devleti'nde, daha sonraları Maarif Nazırlığı da yapmış olan Kemal Beyin öncülüğünde, 16 Mart 1848'de İstanbul Fatih'te ilk kez bir öğretmen okulu olan "Darulmuallimin" adı ile Öğretmen Okulu açılmıştır[1].

"Bugünkü anlamda bazı meslek dersleri okutularak, "öğretmen yetiştirme süreci" resmen Tanzimat devri ile başlamaktadır. 1839'larda kurulup sonraları artarak devam eden Rüşdiyelerin açılması üzerine, iyi bir öğretim yapılabilmesi için iyi yetişmiş öğretmenlere ihtiyaç duyulmuştur. Bu da ancak medreselerin dışında iyi eğitim almış öğretmen meslek okulları ile sağlanabilirdi."

1 Yahya Akyüz, **Türk Eğitim Tarihi**, Pegem Akademi, 24. Baskı, Ankara, s.177.

Öğretmen Okulu'nun kuruluş amacı; yeni yeni açılan Rüşdiyelere (ortaokul) öğretmen yetiştirmekle beraber, "mektepler için öğretmen gerekli oldukça oradan alınmak üzere" açılmıştır. Gerçekten açılışı ile ilgili belgelerde, okullarda çocuklara okutulan derslere "kolay ve etkili öğretim yöntemleri" uygulayan öğretmenler yetiştirileceği belirtiliyordu. Ahmet Cevdet Bey tarafından hazırlanan "Darulmuallimin Nizamnâmesi"nde yer alan ilk dersin "ders verme ve öğretim yöntemi"[2] oluşu, dikkat çekmektedir. Bu da öğretmenlik mesleğinin özellikli ve eğitimini almış kimseler tarafından yürütülmesi gereken bir meslek olduğunu göstermektedir.

"1773'de Osmanlı Devleti'nde okullarda yenileşme, değişim askeri okullar ile başlamış, bu durum 1923'e kadar yüz elli yıl sürmüştür. Bu döneme "eğitimde yenileşme modernleşme dönemi" diyoruz. Sultan I. Abdulhamit (1774-1789), arkasından III. Selim (1789-1807) döneminde, Avrupa tarzı eğitim veren birçok okul açılmıştır. Medreselerin ıslahını mümkün görmeyen II. Mahmut (1808-1839) adeta hayatı pahasına da olsa amcası III. Selim'in bütün yeniliklerini ve modern okullaşmadaki açmış olduğu yolu taviz vermeden sürdürmüştür. Fakat Osmanlı Devleti'nde en yoğun okullaşma II. Abdulhamit (1876-1908) devrinde olmuştur. Bir taraftan Yabancıların ve Gayri Müslim vatandaşların açtığı okullar ile rekabet edebilmek için, öbür taraftan Batı tarzı müfredat uygulayan modern okullar açabilmek için çalışılmıştır."

Ahmet Cevdet Bey (daha sonra Ahmet Cevdet Paşa), 1850'de genç bir Müdür olarak Öğretmen Okulu'nun başına atanmış ve 1 Mayıs 1851'de 26 yaşında Öğretmen Okulu Nizamnamesi'ni uygulamaya koymuştur. Öğrenciler sınavla alınacak, eğitim-öğretim üç yıl olacak, kötü hal ve hareketleri olmayanlar seçilecektir. Şüphesiz bu kurallar başlangıç için önemli hususlardır. Gerek Tanzimat, gerekse Meşrutiyet devirlerinde de Rüşdiyeler, İdadiye adı verilen liseler, erkek ve kız

2 Akyüz, A.**g.e.**, aynı yer.

> Öğretmen yetiştirmede, Cumhuriyetle birlikte her şey değişmiş ve yeni bir yapı ve sistem ortaya çıkmıştır. 1924'te çıkarılan "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" ile eğitim ve öğretim faaliyetleri bütün ülke genelinde devletin denetimi, kontrolü ve yetkisi altına alınmıştır. Özellikle Atatürk zamanı (1923-1938) fevkalâde bir okullaşma, modern eğitim kurumlarının yapılaşması, yeni müfredâtların kabulü, işlevini yitirmiş olan medreselerin tasfiye edilmesi eğitim öğretimde olumlu gelişmeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

rüşdiyeleri (ortaokullar) sayıları artarak açılmaya devam edilmiştir. İlk başlarda öğretmen okulu mezunları bu okullara tayin edilirken, çok geçmeden günümüzde olduğu gibi, dışarıdan elemanlar, öğretmen okulu mezunu olmayanlar, eşraf ve ayandan olanların etkisiyle bazı şahsiyetler, öğretmen olarak atanmaya başlamıştır. 1860'dan itibaren öğretmen atamalarında nizamnameye uyulmadığını görmekteyiz.

Gerçekte 1851 tarihli Öğretmen okulları nizamnamesinde, bu okulun mezunları dışından da öğretmen atanabileceği şeklinde bir hüküm yoktur. Bu durum Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin en önemli ve anlamlı olaylarından biridir. Ancak Mart 1861'de ilk Milli Eğitim Bakanı Abdurrahman Sami Paşa, "Öğretmene ihtiyaç bulunduğundan geçici olarak" Darulmuallimin dışından da öğretmen atanabileceği, şeklinde bir hüküm koyarak, böylece resmi makamlar bu haksız atama yolunu "yasal hale" getirmişlerdir. İşte o gün bu gündür, kullanılan yol budur. 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, öğretmen okulları ve onların programları konusunda "mükemmel muallimler yetiştirmek üzere" çok ayrıntılı hükümler getirmiştir. Bu nizamname ile kız ilkokulları ve kız Rüşdiyelerine kadın öğretmen yetiştirmek için bir "Darulmuallimât" açılması öngörülmüş ve bu okul 26 Nisan 1870 tarihinde açılmıştır[3]. Bu okullardan mezun olanlar öğretmen olmuşlardır. Daha sonra da Meşrutiyet döneminde bir Kız Yüksek Okulu açılmıştır.

1773'de Osmanlı Devleti'nde okullarda yenileşme, değişim askeri okullar ile başlamış, bu durum 1923'e kadar yüz elli yıl sürmüştür. Bu döneme "eğitimde yenileşme modernleşme dönemi"[4] diyoruz. Sultan I. Abdulhamit (1774-1789), arkasından III. Selim (1789-1807) döneminde, Avrupa tarzı eğitim veren birçok okul açılmıştır. Medreselerin ıslahını mümkün görmeyen II. Mahmut (1808-1839) adeta hayatı pahasına da olsa amcası III. Selim'in bütün yeniliklerini ve modern okullaşmadaki açmış olduğu yolu taviz vermeden sürdürmüştür. Fakat Osmanlı Devleti'nde en yoğun okullaşma II. Abdulhamit (1876-1908) devrinde olmuştur. Bir taraftan Yabancıların ve Gayri Müslim vatandaşların açtığı okullar ile rekabet edebilmek için, öbür taraftan Batı tarzı müfredat uygulayan modern okullar açabilmek için çalışılmıştır. Sayı bakımından 70 civarında olan Rüşdiyeler 400'ün üzerine, 15 kadar olan İdadiye-Sultaniye denilen Lise sayısı ise 109'a çıkarılmıştır[5]. Bilhassa II. Abdulhamit döneminde Osmanlı memleketlerinin dört bir yanında şehirlerinde modern yöntemler ile eğitim veren yüzlerce okul açılmıştır. Yetiştirilen öğrenci sayısı binlerle ifade edilmektedir.

Bu okullarda Öğretmen okullarından yetişen öğretmenlerin yanı sıra, özellikle Yurt dışında-Batı'da tahsil görenler ve Gayri Müslimlerin açmış oldukları okullardan yetişenler, birde Osmanlı ülkesinde yabacıların açmış olduğu okullardan mezun olanlar, bir yolunu bularak yeni açılan okullara Müslüman Türk çocuklarına öğretmenlik yapabiliyorlardı. Eğitim-Öğretim faaliyetlerinde Avrupa'dan fersah fersah geç kalındığı aşikârdı. Osmanlı ülkelerinde Ecnebi-yabancıların okullaşmaları durdurulamaz bir biçimde artıyordu. Gayri Müslim yurttaşlarda önce Batı'da (Avrupa ülkelerinde) sonra Yabancılar desteğinde açmış oldukları okullarda binlerce öğretmen, on binlerce öğrenci yetiştirmişlerdir. Eğitim-Öğretim bakımından en arkada kalan Müslümanlar ise, kendi topraklarında şehir ve köylerinde eğitimde gerçekten çağ dışı kalmış medreselerin etkisiyle cehalet içerisinde kıvranıyorlardı. Osmanlı padişahı II. Abdulhamit, bu geçeği görerek durumu düzeltmek, Osmanlı ülkelerinde yaşayan Müslüman halkı da hak ettiği yere taşıyabilmek için birçoklarının muhalefetine rağmen çok çeşitli meslek liseleri açarak, okullaşmayı artırarak aradaki mesafeyi kapatmaya çalışmıştır. Bu iş için büyük masraflardan kaçınmamıştır.

Bu arada öğretmenlik mesleği ile alakası olmayan, modern anlamda "Pedagojik Formasyon dersleri" almayan, sınav sistemine tâbi olmayan, hatta iltimasla, rüşvetle, halk tabiri ile "torpille" öğretmen olanlar çoğalmıştır. Ahlaki-manevî değerlere sahip, toplumsal çıkarlara dikkat eden, eğitimde "öğretim yöntemi ve metodu ilkelerine uygun" öğretmen olmak üzere, sınavları geçerek başarı ile mezun olmuş adaylar, yerine farklı farklı yollardan öğretmenlik mesleğine girmiş olanlar artmıştır. Bazı Öğretmen Okulu mezunları zaman zaman durumu Maarif Nazırlığı'na şikâyet ederek bildirmişler-

3 Akyüz, A**.g.e.**, s.181-182.

4 Bakınız: Hasan Ali Koçer, **Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)**, MEB, İstanbul, 1992.

5 Salih Özkan, **Türk Eğitim Tarihi**, 3. Baskı, Niğde, 2010, s. 112-113.

dir. Lakin gereken düzeltmeler yapılamadığı gibi, hassasiyetler dikkate alınmamıştır. Bu da birçok sebeple beraber Osmanlı Devleti'nin dağılıp parçalanmasına neden olmuştur.

Cumhuriyet dönemine geçilirken, öğretmen yetiştirme konusu başlıca eğitim sorunlarından biri idi ve acilen çözümler bekliyordu. Çok sayıda ve nitelikli öğretmen yetiştirilmesi gerekiyordu. Cumhuriyet yönetimi ilk yıllarında öğretmenliği bir meslek haline getirmek için yasal çaba harcamıştır. 13 Mart 1924 tarihli orta Tedrisat Muallimleri Kanununun 1. Maddesi: "Muallimlik devletin umumi hizmetlerinden talim ve terbiye vazifesini üzerine alan müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir". "Maarif hizmetlerinde asıl olan muallimliktir". Anlamı: Öğretmenlik devletin bir kamu görevi olan öğretim ve eğitimi üstlenen bir meslektir". Ne var ki, öğretmenlik bu ve benzer hükümlere rağmen, kapısı açık, girişi kolay bir meslek olmaktan öteye gidememiştir[6]. Bunun asıl sebebi Öğretmen okullarının ihtiyacı karşılamaktan uzak oluşudur. Nitelikli ve gerçek öğretmenler yetiştirmek amacının çoğu kez unutulup, hükümetlerin zaman zaman politik nedenlerle öğretmen yetiştirmeye ve sağlamaya itibar ederek, yıllar boyu süren büyük soruların yıllar geçtikçe çözülmeden sürüp gitmesidir. 1924-1925 öğretim yılından itibaren Darulmuallimin adı "Muallim Mektebi" ve 1935'den itibaren de "Öğretmen Okulu" adını almıştır. 1974'den sonra da Öğretmen Okulları, Öğretmen Liseleri'ne dönüştürülmüştür.

Öğretmen yetiştirmede, Cumhuriyetle birlikte her şey değişmiş ve yeni bir yapı ve sistem ortaya çıkmıştır. 1924'te çıkarılan "Tevhid-i Tedrisat Kanunu" ile eğitim ve öğretim faaliyetleri bütün ülke genelinde devletin denetimi, kontrolü ve yetkisi altına alınmıştır. Özellikle Atatürk zamanı (1923-1938) fevkalâde bir okullaşma, modern eğitim kurumlarının yapılaşması, yeni müfredâtların kabulü, işlevini yitirmiş olan medreselerin tasfiye edilmesi eğitim öğretimde olumlu gelişmeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyet Dönemi'nde eğitim ve öğretim açısından veya öğretmen yetiştirme açısından geçmiş devirlere nazaran çok büyük mesafeler kat edilmiştir. Bu gün okul öncesi seviyesinden başlayıp, üniversitelerde doktora seviyesine kadar Türkiye Cumhuriyeti'nin yirmi milyonu aşan öğrencisi bulunmaktadır. Bu da devletin ve Türk Milleti'nin geleceği bakımından önünün ne kadar açık ve aydınlık olduğunu göstermektedir.

Ancak daha sonraki dönemlerde meydana gelen gelişmeler ve faaliyetler, yeniden Öğretmen yetiştiren kurumların çözülmesine, eğitimde bozulmaya ve yozlaşmaya yol açmıştır. Özellikle Osmanlı'dan beri yabancıların ve Lozan'dan sonra Azınlık statüsü verilen yurttaşlarımızın açmış oldukları okullar ve bu okullardaki başarılı faaliyetler ve elde ettikleri sonuçlar, devlet okullarında görülememiştir. Çünkü Osmanlı Devleti'nde devam eden eğitim-öğretim alanındaki hastalıklar-aksaklıklar hâlâ devam etmektedir. Okulların çeşitliliği bir zarurettir. Her mesleğe uygun öğretmen yetiştirme işlevinde planlı ve başarılı olunamamıştır. Alanında üniversitelerde yetişmiş uzman ya da doktoralı eleman bulunamadığı için birçok sahada hâlâ öğrenci alınamamaktadır. Öğretmenler-eğitimciler, gerek meslek itibarlarının azalmasından, gerekse ekonomik olarak maaş ve ücretlerin düşük olmasından dolayı sıkıntı içerisinde yaşamaktadırlar.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Yakın tarihimizde, 27 Mayıs 1960 askeri darbesi, 12 Mart 1971 askeri muhtırası, 12 Eylül 1980 askeri darbesi ve 28 Şubat 1997 post modern darbe, sonuçları itibariyle eğitim ve öğretim açısından ve öğretmen yetiştirilmesi bakımından son derece zararlı sonuçlar doğurmuştur. 1978-1979 Eğitim-Öğretim yılında, Eğitim Enstitülerinde İlkokul öğretmenliği için iki yıl yüksek tahsil zorunlu olduğu halde; önce 6 (altı) ay, sonraları 3 (üç) ay, hatta daha sonraları da 1,5 (bir buçuk) ay, yani 45 günde öğretmen mezun edilmiştir. Bu yöntemle ideolojik ve politik amaçlı olarak on binden fazla öğretmen göreve başlatılarak eski yanlış uygulamalara bir fahiş hata ilave edilmiştir. Buna benzer uygulamalar ne yazık ki, sonraları da devam ettirilmiştir.

1996 yılında ise, hiçbir Pedagojik Formasyonu olmayan çeşitli yüksekokul ve mühendislik tahsili yapmış olan gençler "ihtiyaç var" diyerek öğretmenliğe atanmışlardır. Bunların sayısı da on binlerin üzerindedir. Nihayet 2012-213 Eğitim ve Öğretim yılı başlarında "yan alan", yahut "yan dal" dersleri almış olanlar; 4+4+4 denilen sistem bahane edilerek 100.000 (yüz bin)'den fazla öğretmen veya yönetici on yıllardır derse girmedikleri ve unuttukları alanlarda, öğretmen olarak görevlendirilmişlerdir. Buna bir de, öğretmenlik sınavı olan KPSS'de başarılı olamayıp, düşük puandan dolayı atanamayıp, "sözleşmeli öğretmen" olarak çalıştırılan ve on yıldan bu tarafa kendilerine haksız yere kadro verilen, ya da kadroya geçirilen öğretmenleri ilave edecek olursak, öğretmen yetiştirme sistemimizin ne kadar başarılı olup olmadığı kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti bir insan ömrü kadar henüz gençtir. Kuruluşunun 100. Yılına hazırlanıyoruz. Bugün 91 yaşında olan devletimiz, 60'den fazla hükümet, belki 75. Milli Eğitim Bakanı tarafından da maarifimiz yönetilmektedir. Burada genel anlamda bir istikrar ve başarıdan söz edemeyiz. Ancak tesellimiz dünden daha iyiyiz. Ama hangi dünden? Tanzimat yılları mı? Meşrutiyet dönemi mi? I. Dünya savaşı yılları mı? II. Dünya savaşı yılları mı? Darbelerle dolu yıllar mı? Koalisyonlu yıllar mı? PKK terörünün tırmandığı 1984-1999 yılları mı? Bütün bunlardan daha iyi bir Öğretmen Yetiştirme sistemi için galiba ders alarak çok çalışmalıyız.

6 Akyüz, A.**g.e.**, s.380.

Öğretmen Yetiştirmede "PEDAGOJİK FORMASYON" Çıkmazı

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN
Çankırı Karatekin Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Eğitim sistemini oluşturan temel öğelerin başında öğretmen, öğrenci ve eğitim programı yer almaktadır. Eğitimin etkili olabilmesi ve amaçlarının en üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi bu üç öge arasındaki uyuma bağlıdır. Özellikle öğretmen, eğitim sistemini etkileyen en önemli öge olarak görülmektedir (Karagözoğlu, 1987). Öğretmenin eğitim sistemi içindeki bu önemli rolünü görebilen toplumlarda, öğretmenlik mesleğine önem verilmiş, öğretmenler statü ve saygınlık bakımından en seçkin kişiler olarak görülmüşlerdir. Eğitimin başarısı başta öğretmen olmak üzere eğitim kurumlarinda görevli tüm personelin başarısına bağlıdır.

Öğretmenin temel görevi öğrenmeyi sağlamaktır. Öğretmenlerin bu görevi yerine getirebilmesinin önkoşulu mesleki niteliklere sahip olmasıdır. Öğretmenin mesleki niteliği genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisini kapsamaktadır. Bir öğretmenin kişilik özellikleri ne kadar olumlu olursa olsun bu özelliklere sahip olmadığı takdirde etkili bir öğretmen olması mümkün değildir (Çelikten, 2005). Etkili bir öğretmen olabilmek için öğretmenlerin hem kişilik hem de mesleki niteliklerini geliştirmeleri ve sürekli olarak kendilerini yenilemeleri gerekir. Öğretmenin bir alanı ya da konuyu çok iyi bilmesi, öğretim için önkoşul olmasına karşılık başarılı bir öğretim için yeterli değildir. Başka bir ifadeyle öğretmenin her hangi bir alanda bilgi ve becerisinin olması gerekli ama yeterli değildir. Bunun yanı sıra öğretmen bildiklerini öğretme becerisine de sahip olması gerekir. Etkili bir öğretmen bir alanda uzmanlık bilgisiyle birlikte öğretmenlik mesleği ile ilgili bazı bilgi ve becerilere de sahip olmalıdır. Bu nedenle öğretmen, alan bilgisiyle birlikte, genel kültür ve mesleki bilgilere de sahip olmalıdır (Erden, 1999).

Türk eğitim sisteminin öğretmen yetiştirme konusunda önemli bir birikime sahip olmasının yanı sıra, nitelikli öğretmen yetiştirme konusunda birçok sorunla karşı karşıya kaldığı da görülmektedir. İçinde yaşadığımız bilgi ve iletişim çağının bir yandan eğitimi sürekli hale getirmesi, diğer yandan nitelikli insan gücüne duyulan ihtiyacı artırması bu sorunun hergeçen gün daha çok büyümesine neden olmuştur. Ülkemizin en önemli sorunlarından biri olan öğretmen yetiştirme konusu Milli Eğitim Bakanlığı ve öğretmen yetiştiren kurumları ile sınırlı kalmamıştır. Aynı zamanda Devlet Memurları Eğitimi Genel Planı, Kalkınma Planları, İcra Planları, Hükümet Programları ve Milli Eğitim Şuralarında öğretmen eğitiminde ilke, hedef ve politikaları belirleyen en önemli etkenler olmuştur (Şahin, 1996)

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu (METK) ile öğretmenlik özel bir ihtisas mesleği olarak görülmüştür. Söz konusu kanunun 43. maddesinde, "Öğretmenlik devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler. Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır" hükmü yer almaktadır. Yine bu yasayla, öğretmenlerin hizmetiçinde de yetişmelerini sağlamak amaciyla kurs ve seminerlerin düzenlenmesi gerekli görülmüştür.

Yükseköğretim Kanunu gereği öğretmen yetiştiren yüksekokul, enstitü, akademi ve fakülteler, 1982'de Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında üniversiteler bünyesinde toplanmıştır. MEB ile YÖK arasında yapılan işbirliği kapsamında öğretmende bulunması gereken nitelikleri gösteren "öğretmen yeterlikleri" belirlenmiştir (MEB, 2008). Bu çalışmanın temel amacı, öğretmenlerin niteliği ve kalitesi için kıyaslama

yapılabilecek bir sistem oluşturmak, öğretmenlik mesleğinin statüsü ve kalitesi açısından toplumsal beklentilerde tutarlılık sağlamak, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde esas alınacak açık, anlaşılır ve güvenilir bir kaynak oluşturmaktır.

Öğretmen yeterliklerinin; öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim programlarında, öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde, öğretmenlerin seçiminde, öğretmenlerin iş başarılarının ve performanslarının değerlendirilmesinde, öğretmenlerin kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılması düşünülmektedir. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri altı yeterlik alanı, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmaktadır (MEB, 2008).

Bu yeterlik alanları, alt yeterlikler ve performans göstergeleri öğretmenlik mesleğinin görev analizi ile ilgili genel bir çerçeve çizmekte ve öğretmenin sahip olması gereken davranışları göstermektedir.

Öğretmen yetiştirmede konusunda yaşanan nitelik ve nicelik sorunları, bu konuda temel ilke ve esasların dışına çıkılmasına ve farklı uygulamaların oluşmasına neden olmuştur. Özellikle okullardaki öğretmen ihtiyacını karşılamak için vekil öğretmen, ücretli öğretmen ve sözleşmeli öğretmen uygulamaları yapılmıştır. Diğer yandan öğretmen eğitiminde ve istihdam edilmesinde günün koşullarına uygun bir planlama yapılmaması hem öğretmen fazlalığını hem de öğretmen ihtiyacını birlikte ortaya çıkarmıştır. Öğretmen yetiştirmedeki bu çelişki, farklı kaynaklardan öğretmen alınmasına ve buna bağlı olarak da farklı yöntemlerle pedagojik formasyon verilmesine neden olmuştur (Şahin, 2013).

Eğitim fakülteleri ülkemizde öğretmen yetiştirmekten sorumlu olan eğitim kurumlarıdır (YÖK, 1998). Bu amaçla eğitim fakültesi programları genel kültür, alan bilgisi ve pedagojik formasyon bilgi ve becerilerini içeren derslerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin öğretim yeterliklerine sahiplik düzeyleri, öğretim uygulamalarının verimliliği açısından önemli bir yordayıcı ve ön şart niteliğindedir. Bu nedenle öğretmen yetiştirme programları, öğrencilere, bu yeterlikleri kazandırmak zorundadır (Yeşil, 2009)

Pedagojik formasyon; eğitim fakültelerinde lisan programı içerisinde 8 yarıyılda verilmektedir. Ancak ülkemizin öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere izlenen politikalar ve uygulamalar öğret¬men açığını gideremediği için farklı dönemlerde eğitim fakültesi mezunu olmayanlar için çeşitli sertifika programları açılmıştır. YÖK, 1997 tarihinde öğret¬menlik sertifika programlarının uygulamadan uzak, içerik ve süre açısından yetersiz olduğu gerekçesiyle tezsiz yüksek lisans programlarının uygulanmasını başlatmıştır. Bu kararı takiben tüm öğretmenlik sertifikası programları kapatılmıştır (Şahin, 2013).

Eğitim fakültelerinde yer alan orta öğretim alan öğretmenliği ile ilgili programlar 3,5+1,5=5 yıllık tezsiz yüksek lisans uygulaması yapılmıştır. Orta öğretim kurumlarına alan öğretmeni yetiştirmek üzere Edebiyat, Fen, Fen- Edebiyat, Dil ve Tarih Coğrafya, İlahiyat Fakülteleri ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu programları ise 4+1,5=5,5 yıllık tezsiz yüksek lisans düzeyine getirilmiştir (Şeker, Deniz ve Görgen, 2005). Ortaöğretim Fen ve Matematik alanlar öğretmenliği ile Sosyal Alanlar Öğretmenliği bölümleri Enstitüler bünyesinde yürütecekleri tezsiz master programıyla öğretmen yetiştirilmesi öngörülmüştür (YÖK,1998). Ancak YÖK 2010 yılında aldığı kararla tezsiz yüksek lisans programlarını kaldırarak yerine tekrar pedagojik formasyon eğitimini getirmiştir (Eraslan ve Çakıcı, 2011).

Yüksek öğretim kurumları içerisinde öğretmen yetiştirmek amacıyla eğitim fakülteleri kurulmuş ve öğretmen yetiştirmeden sorumlu kurum olmuştur. Eğitim fakültelerinde pedagojik formasyon lisan eğitimi süreci içerisinde verilmektedir. Ancak, öğretmenlerin eğitim fakültesi mezunlarının yanı sıra diğer fakülte mezunları arasından seçilmesi pedagojik formasyon konusunda farklı uygulamalara yol açmıştır. Geçmiş yıllarda fen-edebiyat fakültesi mezunlarına tezsiz yüksek lisans uygulamasıyla pedagojik formasyon verildiği gibi fen-edebiyat fakültesi lisans programları içerisinde de pedagojik formasyon verilmiştir. Ayrıca öğretmen ihtiyacına göre farklı kaynaklardan oluşan lisans mezunlarına da pedagojik formasyon sertifika programları düzenlenmektedir. Bu programlar YÖK'ün belirlediği ilkeler çerçevesinde eğitim fakülteleri ve fen edebiyat fakültelerince verilmektedir (YÖK, 2014).

Ayrıca öğretmen ihtiyacının yoğun olduğu branşlarda kamu personeli seçme sınavından KPSS 75 ve üstü puan alan adaylara göreve atandıktan sonra hizmetiçi eğitim yoluyla pedagojik formasyon verilmektedir (MEB, 2012). Öğretmenlerin seçimi ve yetiştirilmesiyle ilgili METK'nun 45. maddesinde "Öğretmenler, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarından ve bunlara denkliği kabul edilen yurtdışı yükseköğretim kurumlarından mezun olanlar arasından, Milli Eğitim Bakanlığınca seçilirler. Yükseköğrenimleri sırasında pedagojik formasyon kazanmamış olanların ihtiyaç duyulan alanlarda, öğretmenliğe atanmaları halinde bu gibilerin adaylık dönemi içinde yetişmeleri için Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır" hükmü yer almaktadır. İlgili yasada da belirtildiği gibi göreve atanan öğretmenlere hizmetiçi eğitim yoluyla da pedagojik formasyon verilebilmektedir.

Siyasi kaygılar kapsamında her yıl değişen kurallar kapsamında pedagojik formasyon sertifika programlarının açılmasına izin verilmesi sorunun çözülmesi için yeterli olmamış hatta yeni sorunların doğmasına neden olmuştur. Çünkü bu uygulamalar öğretmenlik mesleğini işsizlik için bir umut kapısı olarak algılanmasına ve bu konuda ilgili adayların sürekli beklenti içerisinde olmasına neden olmuştur. Bir yandan istihdam sorunu diğer yandan her lisans mezununun öğretmen olabilir beklentisi pedagojik formasyonun bir sertifika alma süreci olarak görülmesine ortam hazırlamıştır.

YÖK tarafından verilen izinle eğitim fakültesi mezunu olmayan lisans mezunlarına pedagojik formasyon sertifika programı düzenlenmesi ve öğretmenlik formasyonu olamayan bir adayın mesleğe atanması öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği ile ilgili sorunların devam ettiğini göstermektedir. Öğretmen adaylarının farklı kaynaklardan yetişmesi ve pedagojik formasyon sertifika programlarında farklı uygulamaların yapılması nitelik sorununu artırmıştır. Özellikle nitelik sorununun ön plana çıktığı günümüzde pedagojik formasyon uygulaması sertifika vermekten çok öğretmenlik mesleğinin yeterliklerini kazandırma süreci olarak görülmesi gerekirken adaylar açısından iş bulma, üniversiteler açısından gelir elde etme aracı olarak algılanmaktadır.

YÖK, öğretmen yetiştirme konusu ile ilgili sorunları temelden çözmek yerine eğitim fakültesi mezunu olmayan öğretmen adaylarına pedagojik formasyon sertifika programı açma izni vererek konuyla ilgili sorunu ertelemeyi tercih etmiştir. Bu uygulamalar süreç içerisinde sorunun çok boyutlu olarak büyümesine ve çözümsüz hale gelmesine neden olmuştur. Önceki yıllarda yapılan uygulamalar 2014 yılında da devam ederek YÖK kararı gereğince Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının yanı sıra Talim Terbiye Kurulu Kararı ile öğretmenliğe atanması uygun görülen alanlardan mezun olanlara pedagojik formasyon verilmesi öngörülmüştür (YÖK, 2014) Bu uygulama ile her üniversite mezunu olana öğretmen olabilme yolu açılmış olmaktadır.

YÖK'nun 2014 yılında pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına ilişkin yayınladığı usul ve esaslara göre, pedagojik formasyon sertifika programları Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Fakültesi ile Eğitim Bilimleri Bölümü olan Fen Edebiyat Fakültelerince açılması uygun görülmüştür. Ayrıca ihtiyaç duyulması halinde fakülte yönetim kurulu kararıyla açıköğretim ve uzaktan öğretim yoluyla pedagojik formasyon derslerinin alınabi-

leceği belirtilmiştir (YÖK, 2014). Bu uygulamayla uzaktan eğitim yoluyla pedagojik formasyon verilmesinin kapısı aralanmış olmaktadır.

Halen devam etmekte olan uygulamalarda bazı derslerin öğretimi ve öğretmenlik uygulaması eğitim bilimleri bölümü dışındaki öğretim elemanlarınca yürütülmektedir. Bu programlarda görev alan tüm öğretim elemanlarının pedagojik formasyonunun yanı sıra öğretmen adaylarına öğretmenlik becerisi kazandırabilecek mesleki bilgi ve deneyimine sahip olması nitelikli öğretmen yetiştirme açısından önemlidir. Ancak pedagojik formasyon pedagoji alanının dışında kalan öğretim elamanlarınca verilmesi konunun amacının dışına taştığının somut bir göstergesi olmuştur. Pedagojik formasyonu olmayan öğretim elamanlarınca pedagojik formasyon verilmesi bilimsel bir açıklaması olamayacağı gibi etik olarak da doğru değildir.

Bu uygulamanın sonucunda;

• YÖK'ca yayınlanan peadagojik formasyona ilişkin usul ve esaslara göre öğretmenliğe esas olan tüm yüksek öğretim mezunlarına pedagojik formasyon verilmesi,

• Eğitim süresinin gerektiğinde sıkıştırılarak bir yarıyıl içerisinde iki yarıyıllık eğitimin verilmesi, bu kapsamda bazı yüksek öğretim kurumlarınca 15 işgünü içerisinde eğitimin tamamlanması,

• Pedagojik formasyonun temeli olan mesleki derslerin gerektiğinde uzaktan eğitim yoluyla yapılması,

• Yoğunlaşmayı önlemek için belli bir krtitere bağlı kalmadan sınıfların birleştirilmesi,

• Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin pedagojik formasyonu olmayan ya da öngörülen ölçütleri yaşımayan öğretim elamanlarınca verilmesi,

• Öğrenci katkı paylarından öğretim elamanlarının ders ücretlerine ve öğretim etkinlikleri için yeterli payın ayrılmaması

• Dershane vb. özel öğretim kurumlarında bir öğretim yılı hatta birkaç ay öğretmenlik yaptığını kanıtlayanlar öğretmenlik uygulamasından muaf tutulması Pedagojik formasyon sertifika programı açma ölçütlerinin açık ve net olmaması

• Üniverstelerin formasyon açma ölçütlerini yerine getirip getirmediğinin izlenmemesi gibi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Bu sorunlar ülkemizdeki öğretmen yetiştirme sistemini yeniden 1980 öncesi yıllara götürmüş ve öğretmenliği bir uzmanlık mesleği olmaktan çıkarmıştır. Yıllarca eleştiri konusu olan 3-5 ay gibi sürelerde öğretmen yetiştirme politikası farklı bir versiyonda yeniden gündeme gelmiştir. Eğitim sürecinin yönlendiricisi olan öğretmenin eğitiminde niteliğin dikkate alınmaması eğitimde de niteliğin yok sayıldığı anlamını taşımaktadır. Öğretmenin eğitimine önem vermeyen toplumlarda geleceği teslim alacak bireylerin eğitimine önem verilmesi düşünülemez. Geleceğin başarısı eğitimle, eğitimin başarısı öğretmenle mümkün olabilir. Çünkü çağın gerektirdiği bireylerin yetişmesinde eğitimin dolayısıyla öğretmenin rolü büyüktür. Bu nedenle eğitimin başarısı öğretmenin başarısına bağlıdır. Eğitimin başarısı bireysel ve toplumsal yaşamı etkileyeceği için güçlü milletin ve güçlü devletin teminatı olacaktır. Milletimizin ve devletimizin geleceği olan yeni nesillerin eğitsel mimarı öğretmenlerimiz olacaktır.

Eğitim sorunu ve özellikle öğretmen yetiştirme sorunu düşünen her Türk vatandaşının ortak sorunudur. Başta bilim insanları olmak üzere, eğitim sendikaları, eğitim kurumları, sivil toplum örgütleri, veliler ve ülkesini seven her Türk vatandaşı öğretmen yetiştirmede yaşanan bu kargaşa ve soruna duyarlı olmalı gerekli zaman ve mekânlarda demokratik tepkilerini ortaya koymalıdır. Bu konu yazılı ve görsel medyada sürekli gündemde tutularak kamuoyu bilgilendirilmelidir. Ayrıca çeşitli konferans vb. etkinlikler yoluyla sorunlar analiz edilmeli, çözüm seçenekleri üretilmeli ve toplumun duyarlılık düzeyi yükseltilmelidir.

Öğretmen yetiştirme ülkemizin ortak bir sorunudur. Bu sorunu siyasal amaçlara alet etmeden, ekonomik rant gözetmeden ve adayların umutlarını sömürmeden çözmek milli bir görevdir. Bu görev, özellikle eğitim fakülteleri ile eğitim sendikalarını daha etkin bir politika izlemeye zorlamaktadır. Pedagojik formasyon sertifika programları ile ilgili tüm boyutlar bilimsel açılardan analiz edilerek yaşanan sorunlar kamuoyuna acilen duyurulmalıdır. Konuyla ilgili gerektiğinde siyasi ve hukuki zeminde girişimler yapılmalı, öğretmenler, akademisyenler, veliler başta olmak üzere ilgili herkesin duyarlı davranması için gerekli çabalar gösterilmelidir.

KAYNAKLAR

Çelikten, M. vd. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,19 (2), 207-237

Eraslan, Levent ve Çakıcı, Derya. (2011). Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, Kastamonu Eğitim Dergisi, 19 (2),427- 438

Erden, M. (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara: Alkım Yayınları,

Karagözoğlu, G. (1987). "Yüksek Öğretime Geçişte Öğretmenlik Mesleğine Yönelme" Öğretmen Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu, Bildiri özetleri, Ankara. Milli Eğitim Yayınları,

MEB. (2008). Öğretmen Yeterlikleri. Ankara: Ders Kitapları Müdürlüğü Yayınları,

MEB. (2012). Hizmetiçi Eğitim Planı. Ankara. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları.

Şahin, M. (1996) Hizmetiçi Eğitim Faaliyetlerinde Karşılaşılan Sorunlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi. Ankara Üniversitesi

Şahin, M. (2013).Pedagojik Formasyon Sertifika Programına Katılan Aday Öğretmenlerin, Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterliklerine İlişkin Görüşleri. Educational Research and Reviews. 8(18), 1663-1683

Şeker, H. Deniz, S ve Görgen, İ. (2005) Tezsiz Yüksek Lisans Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Yeterlikleri Üzerine Değerlendirmeleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim. 42, 237-253

Yeşil, R. (2009). Sosyal Bilgiler Aday Öğretmenlerinin Sınıf İçi Öğretim Yeterlikleri (Kırşehir Örneği). Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 7(1), 23-48

YÖK. (1998). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisan Programları. Ankara YÖK Başkanlığı

YÖK. (2014). Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programına İlişkin Usul ve Esaslar. Ankara YÖK Başkanlığı

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Müdürü Doç. Dr. Nuri KAVAK ile KIRIM ÜZERİNE

Kırım Yarımadası tarih boyunca Kırım Tatarlarının anavatanı olmuştur diyorsunuz. Bugünkü gelinen noktadan sözlerinize açıklık getirebilir misiniz?

Kırım'ın anavatan olarak kimlere aitliği konusunu aydınlığa kavuşturmak için bölgede yaşanan nüfus değişimlerini, zorunlu göçleri ve katliamları yani geçmişi iyi bilmemiz gerekmektedir. Aksi takdirde bugünden bakarsak: "Evet, bugün Kırım'ın %58'i Rustur'' ama bu %58 Rus nüfusunun nasıl meydana geldiğini iyi bilmemiz lazım. Yoksa ortada olan hukuksuzluğu ve yanlışlığı görme şansımız olamaz. Tarih okuyanlar bilirler ki Kırım Tatarları; Orta Asya'dan çıkan Avrupa içlerine doğru giden Türklerin, Karadeniz'in Kuzey'inden geçen Kıpçak kolunun bir uzantısıdır. Türkler buraya ne zaman geldi derseniz; ilk olarak İskitler döneminde buraya gelerek yerleştiler. Daha sonra Hazarlar, Peçenekler, Kıpçaklar ve sonrasında da Altın Orda Devleti bölgeye hakim olmuştur. Altın Orda Devleti 1391-1395'te iki kez Timur'a karşı yenildi ve parçalanarak birçok devlete bölündü. Bunlardan birisi Kırım Hanlığı, diğeri de Moskova Knezliği' dir. Aşağı doğru bakarsak Kazan Hanlığı, Astıran Hanlığı bulunmaktadır. Ama bizim için bu coğrafya önemlidir. Burada Ruslar'dan çok daha önce Kırım Tatarları vardı. Nitekim 1441'de

Hacı Geray'ın birleştirici gücü boyları bir araya getirerek bağımsız büyük bir devlet olan Kırım Hanlığı kurulmuştur. Hacı Geray'dan sonra tahta geçen Mengli Geray 1475'te Cenevizliler tarafından Kefe'de esir tutulunca Osmanlı Devleti'nden yardım istenmiştir. Fatih Sultan Mehmet, Gedik Ahmet Paşa komutasında büyük bir donanma yollamıştır. 1475'te giden donanma hem Cenevizlileri buradan attı, hem de Mengli Geray'la Osmanlı Devleti'nin yaptığı bir ahitname üzerine Kırım Hanlığı içişlerinde özerk, dış işlerinde Osmanlı Devleti'ne nispeten bağlı bir duruma getirilmiştir. Osmanlı Devleti ilk defa etnik ve dinsel olarak kendiyle benzer olan bir parçayı kendine bağlamıştır. Netice itibari ile iki Türk Devleti'nin tarihte benzeri olmayan birlik ve beraberlik süreci başlamış ve 1783 tarihine kadar da sürmüştür.

Karadeniz için Kırım'ın önemi nedir?

Kırım, Karadeniz'in içine uzanan bir yarımadadır. Büyüklüğünden ziyade stratejik ve jeopolitik konumu hat safhadadır. Kısacası Karadeniz'e sahip olmak nereden geçer derseniz, Kırım'dan geçer. Ancak Ruslar Karadeniz'e hakim olmakla yetinmeyecektir, Ruslar Çar Petro'dan beridir sıcak denizlere inmeyi hedeflemişlerdir. Çünkü Kuzey, yani Kuzey Buz Denizi'nden dolayı Rusya'nın dünyaya açılması için uygun olmadığı gibi ayrıca yol güzergahı üzerinde Almanya, İngiltere ve Fransa gibi çok güçlü devletler var. O yüzden Rusya'nın dünyayla deniz yolu ile buluşabileceği en kabul edilebilir ve mantıklı güzergah Karadeniz, Boğazlar, Ege ve Akdeniz'dir. Bu hiçbir zaman Rusların zihninden gitmemiştir.

Diğer yandan bugün bizim için Antalya ne ise o coğrafyanın Antalya'sı da Kırım'dır. Rus işgalinden beridir Kırım'da çok ciddi bir Rus elit zümresi yaşam sürmektedir. Yarım adanın ikliminin insan tabiatına olan uygunluğu ve denizle iç

içe olunmasından dolayı da çok kıymetli bir yer olmasını sağlamıştır.

Rusların Tatarsız bir Kırım için uyguladıkları sistemli yok etme ve göç politikaları hakkında bilgi verebilir misiniz?

Şunun altını bir defa kalın çizgilerle çizmemiz gerekmektedir. Rusların insan hakları karnesi tarih boyunca zayıflarla doludur. Rusların tabiatında insani değerler neredeyse tarih boyunca hiç olmamıştır. Onlar kendi insanlarına bile zalimce davranmış bir millettir. O yüzden diyoruz ki, Rusya'nın insafına terkedilen Kırım'da yaşanacakların ne olacağını bilmemiz için çok düşünmemize gerek yoktur. Tarih sürekli tekerrür etmiştir ki o coğrafya da Ruslardan ötürü kan ve gözyaşı hiç eksik olmamıştır. Kısaca Kırım'da yaşananlara bir bakalım:

"Kırım'ın Ruslar tarafından işgali sırasında 50.000'in üzerinde Kırım Tatarı katledildi."

General Potemkin komutasındaki Rus ordusu 1783 tarihinde Kırım'a girmiştir. Karasu, bugün Karasubazar şehrinde General Potemkin, Kırım'ın II.Katarina'ya bağlandığını duyururken o gün yaklaşık 50.000'in üzerinde Kırım Tatarını katlederek ilan etmiştir. Yani Kırım, 1783'te maalesef çok ciddi bir katliamın sonrasında Rusya'ya bağlanmıştır. Zihinlerden bu katliam hiçbir zaman silinmemiştir. Bu tarih kötü günlerin başlangıcı olmuştur.

"Ruslar ile Kırım Tatarları'nın bir arada olması bizim zihnimizde yok olmakla eş anlamdadır"

O sebepten dolayıdır ki Kırım'ın şu an geldiği nokta itibariyle Ruslarla ilişkilendirilmesi bizim için, Kırım Tatarları için geçmişteki o kabusun tekrar yaşanması anlamına geliyor. Kırım Harbi sonrası Ruslar bir taraftan Kafkasya'da bir taraftan da Kırım üzerinde yoğun bir askeri harekat yürüttüler ve nitekim Kafkasya'da büyük bir direnişin lideri olan Şeyh Şamil'i 1859'da esir alarak direnişi sonlandırdılar. Bu tarihten sonra 1860 yılında o bölgede de ciddi bir kırılma yaşandı ve aynı tarihlerde Kırım'da da Ruslar, Kırım Tatarlarının ülkeyi terk etmesi noktasında askeri ve her türlü baskıyı azami derecede arttırdılar.

Yaklaşık 1860-1922 tarihleri arasında tam 1.800.000 Kırım Tatar'ı ana-

vatanlarından göç ettirilmiştir. Bunların bir kısmı Romanya, Dobruca ve Köstence gibi Balkan topraklarına diğer büyük bir kısmı ise Anadolu'ya göç etmişlerdir. Bugün Anadolu'da, Hakkâri hariç her yerde Kırım Tatarı bulmak mümkündür. Elan Türkiye'de yaklaşık 6-7 milyon civarında Kırım Tatarı yaşamaktadır.

18 Mayıs 1944 tarihinde savunmasız yaşlı, çoluk-çocuk ve kadınlar, Sibirya, Tacikistan ve Özbekistan topraklarına katledilircesine göçe maruz bırakıldılar.

18 Mayıs 1944 tarihi esnasında Ruslar, Tatar gençlerini Kızıl orduya asker olarak kattılar. Geride Kırım'da kalan kadın, çoluk, çocuk ve yaşlıları ise Sibirya, Tacikistan ve Özbekistan topraklarına göç ettirdiler. Yaklaşık yarım milyona yakın insan bu göçe tabii tutulmuştur. Bunun da hemen hemen yarısı yollarda hastalıktan, açlıktan, yokluktan, sıkıntıdan ya da Rusların değişik şekildeki eziyetlerinden, gittikleri geçtikleri yerlerdeki insanların zulmünden resmen katledilmişlerdir. Bakın altını çiziyorum. Tatar gençleri Rus Ordusunda II. Dünya Savaşı sırasında askerken, yani Rusların vatanını savunurken arkada bıraktıkları anneleri, ablaları, dedeleri ve çocukları maalesef savunmasız biçare insanlar trenlere bindirilerek, Sibirya'nın uçsuz bucaksız köşelerine, Tacikistan'a ve Özbekistan'a göç ettirmişlerdir. Bütün bu olumsuz şartlarda yarım milyonluk savunmasız tükenmiş insanların yarısı yollarda maalesef katledilmiştir. 1860-1922'ye kadar 1 milyon 800 bin insanın göç ettiğini söyledik. Artı 18 Mayıs 1944 tarihinde de yarım milyon insan buradan göç ettirildi. Yaklaşık seksen binden de fazla Kırım Tatar genci Kızıl Ordu da II. Dünya Savaşında savaşmak üzere silah altına alındı. Şimdi bunlardan sonra Kırım'da ne kalabilir sizce. Neredeyse Kırım Tatarsız bir hale geldi. Ama çok şükür 1991 yılından sonra Sibirya'dan işte Özbekistan'ın Tacikistan'ın o çöllerinden gelenler ile beraber bugün yaklaşık olarak 350-400 bin Kırım Tatarı şu an Kırım'da var olma mücadelesi veriyorlar.

Rus Karadeniz Donanmasının üssü olan Sivastopol hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Kırım yarımadası 1954'e kadar Rusya'ya bağlı idi. Nikita Hruşçov'un genel sekreterliği döneminde Ukrayna'nın devlete katkılarından dolayı denilerek Kırım, Ukrayna Cumhuriyetine verilmiştir. O gün için Ukrayna'ya Kırım'ın bağlanması muhtemelen Ruslar için çok da bir şey ifade etmiyordu. Ama ne var ki 1991 yılında Sovyetler Birliği ortadan kalkınca, işte o 1954'teki 'hizmetlerinizden dolayı Kırım'ı size bağladık' denilen o kritik coğrafya birden Ukrayna'nın elinde daimi hale geldi. İşte bu noktada 1991 yılında Kırım'ın statüsü, bir taraftan Rusların çok fazla yaşadığından dolayı diğer taraftan da biraz evvel işaret ettiğimiz Sivastopol'daki Akyar Limanı (bugün yaklaşık 300 gemiden oluşan Rusya'nın Karadeniz donanması dünyanın en büyük donanmalarından biridir) buranın önemini gündeme getirdi. O yüzden, Kırım özerk bir cumhuriyettir Sivastopol da bu özerk cumhuriyetin içerisinden kiralanmış bir yer toprak parçası yani Rusya'nın direkt tasarruf ettiği ayrı bir bölgedir.

Kırım'da yapılan referandum konusunda neler söyleyebilirsiniz?

Bugün Kırım'da Rusların organize ettiği referandumda yaklaşık olarak % 97'lik bir oranda Rusya'ya bağlanma yönünde bir kararın çıktığı dünyaya ilan edildi. Ardından da Bağımsız Kırım Cumhuriyeti Rusya'ya bağlanma kararı alarak talebini iletti. Rusya ise geçmişten beridir Kırım'ın bir Rus toprağı olduğunu dünyaya duyurarak talebi imza etmiştir. Referanduma Kırım Tatarları yani %14'lük bir nüfus katılmamıştır. Ukrainler'in bir kısmı katılmamıştır. Kısacası bu %97 katılanların oranıdır. Bütün nüfusun katılımı sonrası çıkan bir rakam değildir. Türkiye'nin dünya kamuoyuna anlatması gereken önemli bir durumdur.

Ayrıca Kırım Özerk Cumhuriyet'inin aldığı bu kararın hukuki geçerliliği olabilmesi için bir üst kurum Kiev'in onaylaması gerekmektedir. Böyle bir onay olmadığından ötürü bu durum uluslararası hukuka göre geçersizdir. Kısacası

Doç. Dr. Nuri KAVAK ülkemizin saygın tarihçileri ve Kırım uzmanlarıyla birlikte Kırım ile ilgili Cumhurbaşkanlığı Köşküne davet edildi.

Ruslar ilhakın meşruluğuna dünyayı ikna edebilmek için büyük çaba sarfetmektedirler.

Bundan sonra neler olacak?

Başta A.B.D. ve AB yaklaşık 21 Rus ileri gelenine vize yasağı koydu, işbirliğini azaltma gibi kararlar alarak tepkilerini gösterdiler. Ancak Rusya lideri Putin yapılanlara ve yapılacaklara karşı kendilerinin de bir takım kozları olduğunu bildirerek resmen dünyaya meydan okumuştur. Türkiye bu konuda itidali tavsiye etmekle içerideki seçim sürecine odaklanmış ve seçim sonrasında da siyasetini aynı istikamette devam ettirmiştir. Üstelik Türkiye-Rusya ticaret hacminin büyüklüğünden ötürü konunun hassas olduğunu dile getirenler olup konunun büyümemesini Türkiye ve Rusya'nın karşı karşıya gelmemesini ifade etmektedirler. Ancak İstanbul'da oturup gazete köşesi yazanlarla TV'lerde boy gösterenler unutmasınlar ki Rusya, Kırım'da var olmak istiyorsa bunun en önemli nedeni İstanbul ve boğazlardır.

Eğer A.B.D. ve AB netice alamazlarsa durumun çok vahim olduğuna dair bazı emareler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bir Tatar gösterici evinden gece alınıp götürülmüş ve birkaç gün sonra da işkence edilmiş cesedi bulunmuştur. Tatarca konuştuğundan ötürü bir Tatar genci otobüste öldürülürcesine dövülmüştür. Gelen haberlere göre hemen hemen her Tatar evinin önünde bir Rus askeri veya para-militer güçler bekliyor durumda. Değişik şekillerde tacizler hat safhaya varmıştır. Kısacası belki dünyanın gözü önünde 18 Mayıs 1944 tekrar sergilenmeyecek belki ama yine de Tatarlar Kırım'dan bir türlü atılacaklar.

Hocam son olarak neler söylemek istersiniz?

Konuşmamı sonlandırırken bir konuya işaret etmem gerekiyor. Rusya'nın lideri Putin A.B.D.'li siyasetçi ve diplomat Henry Kissinger'e "Tarihi kazanımlarımızı beceriksiz bir lider yüzünden kaybettik." diyerek S.S.C.B.'nin dağılmasını hiçbir zaman kabul etmediğini

ifade etmiştir. Aslında bugüne yansıyanlar Putin'li Rusya ile farklı bir dünyayı konuşmaya başlayacağımızı gösteriyor. A.B.D. ve AB'nin Suriye hamlesine karşı Rusya'nın bende varım demesidir. İki kutuplu dünya özlemi çeken Putin, batının İslam fobisi üzerinden olağanüstü artan enerji fiyatları ile beslenerek bugüne getirdiği bir canavardır.

Mamafih Rusya tek kutuplu dünyanın bittiğini dile getirmektedir. Bu değişen jeo-stratejik konum için Türkiye'nin ve Kırım Tatarlarının durumu ve rolünün ne olacağı konusu büyük bir önem arzetmektedir. Üzülerek işaret etmem gerekir ki bölgedeki manzara maalesef A.B.D. ve AB'nin Rusya ile olan mücadelesi şeklinde cereyan etmektedir. Ayrıca Kırım Tatarları da A.B.D. ve AB'nin insafına terk edilmiş durumdadır.